

МҰНАЙШЫ

«Мұнайшы» журналы - «ПетроҚазақстан» компаниясының қызметкерлеріне арналған корпоративтік басылым.

Бас редактор:
Бақытжан Исенғалиев

Бас редактордың орынбасары:
Екатерина Гребенникова

Редакциялық топ:
Махаббат Джайлғанова,
Диляра Қасымбекова,
Айнаш Тілеубаева,
Гүлэйхан Ембердиева,
Ақтолқын Сұлтангереева.

Фотографтар:
Андрей Тайгунов
Аваз Қарабаев

Журнал «Мұнайшы» - корпоративное издание компании «ПетроКазakhstan», предназначенное для сотрудников.

Главный редактор:
Бахытжан Исенгалиев

Заместитель главного редактора:
Екатерина Гребенникова

Редакционная группа:
Махаббат Джайлғанова,
Диляра Қасымбекова,
Айнаш Тілеубаева,
Гүлэйхан Ембердиева,
Ақтолқын Сұлтангереева.

Фотографы:
Андрей Тайгунов
Аваз Қарабаев

Munaishy is a corporate PetroKazakhstan magazine for the employees.

Chief Editor:
Bakhytzhon Issengaliyev

Deputy Chief Editor:
Ekaterina Grebennikova

Editing staff:
Makhabbat Dzhaiganova,
Dilyara Kassymbekova,
Ainash Tleubayeva,
Gulyaikhan Yemberdiyeva,
Aktolkyn Sultangereeva.

Photographers:
Andrey Taigunov
Avaz Karabayev

МАЗМҰНЫ

4	Жеңістің құны
5	Даңқ мемориалы
6	Екі кездесу
8	Жеңіс үшін жан мен тәнін бергендер!
21	Мұнай: жер қойнауынан сіздің үйіңізге дейін
26	Оқиғалар күнтізбесі

СОДЕРЖАНИЕ

29	Цена Победы
30	Мемориал Славы
31	Две встречи
33	Не жалея своих жизней, они приближали Победу!
46	Нефть: из недр и до... вашего дома
51	Календарь событий

CONTENTS

54	The Price of Victory
54	The Glory Memorial
55	Two meetings
57	Sacrificing their own lives, they brought us the Victory!
70	Oil: from subsurface right to... your home
74	Calendar of events

Байланыстық ақпарат:
Қазақстан Республикасы, Алматы,
050059, Фурманов көшесі, 244-а
тел.: +7 (727) 258 1848
Ainash.Tleubayeva@petrokazakhstan.com

Контактная информация:
Республика Казахстан, Алматы,
050059, ул. Фурманова, 244-а
тел.: +7 (727) 258 1848
Ainash.Tleubayeva@petrokazakhstan.com

Contact information:
244-a Furmanov Street, 050059,
Almaty, Republic of Kazakhstan,
tel.: +7 (727) 258 1848
Ainash.Tleubayeva@petrokazakhstan.com

БАС РЕДАКТОРДЫҢ СӨЗІ

Құрметті әріптестер мен оқырмандар,

Журналымыздың бұл нөмірі ерекше мазмұнға ие. Мұнай және газ мәселелеріне қатысты кәсіби материалдар аз болмақ. Бұл басылым 1941-1945 жылдарының қатыгез соғысында кеңес халқының жұмылып қол жеткізген Ұлы Жеңісіне арналады. Отанын қорғап, елінің еркіндік туын сақтаған сіздер мен біздердің әкелеріміз бен аталарымыздың ерлігі кейінгі ұрпақтың есінде мирас болып мәңгі қалатыны анық.

Ағымдағы жылдың басты оқиғаларының бірі - ұмытылмас Жеңістің 70 жылдығы болмақ. Сондықтан біздің балаларымыз бен немерелеріміз осы Ұлы Жеңіске қол жеткізуге үлестерін қосқан жаужүрек жандардың жолын қуып келесі буынға жеткізер деп үміттенеміз.

Отан үшін ерліктері мен ар-намысы біздің жүрегімізде жалындай тулап, есімізде мәңгі сақталып, болашаққа жетелейді.

Бұл сөздеріммен келісетіндеріңізге сенімдімін.

Барлықтарыңызға зор денсаулық пен сәттілік тілеймін!

*Вице-президент,
Б.І.Исенғалиев*

2015 жылдың 9 мамырында әлем халқы 70 жылдық мерейтойын атап өткен Ұлы Жеңіс ондаған миллион адамның өмірі мен тағдырын құрбан етіп, олардың жігері мен бірлігінің, қаһармандығының арқасында қолымызға тиді.

Әрбір күні соңғы күнге айналған 1418 күн, ұрыс алаңында, басқыншылар басып алған аумақта, концлагерьлер мен тылда жеңіс үшін өмірлерін қиған 27 миллионнан астам совет азаматы... Алып елдің ұлттық байлығының үштен бірі жойылды, 1710 қала талқандалып, 70 мыңнан астам ауыл мен елді мекен күлге айналды... Осының бәрі адамзат тарихындағы ең сұмдық соғыстың бұлтартпас дерегі.

Ортақ жауға қарсы күресу үшін бүкіл ел тізе біріктірді, соғыс жылдарында халқымыз жаппай жұмылып, әскери және еңбек алаңындағы ерліктің керемет үлгісін көрсетті.

Жеңісті жақындатуға қазақстандықтар да зор үлесін қосты. Соғыс басталған кезде жүздеген мың отандастарымыз ерікті түрде майданға аттанды. Ал соғыс жылдарында 1,2 миллион қазақстандық - республиканың әрбір төртінші ересек тұрғыны қантөгіске қатысты, тұтас республикамыз майданның қуатты арсеналына айналды.

Отандастарымыз соғысқа бастан-аяқ қатысты, Мәскеуді қорғады, Ленинградты жауға бермеді, Сталинград пен Курск доғасындағы қан майданда шайқасты, Белоруссия мен Украинаны, Балтық елдері мен Еуропаны фашист басқыншыларынан азат етті. 500 қазақстандық Кеңес одағының батыры атанды, 100 астамы - Даңқ орденінің толық кавалері болды, ал төртеуі - Талғат Бигелдинов, Леонид Беда, Иван Павлов және Сергей Луганский Кеңес одағының батыры атағын екі мәрте алды. Бауыржан Момышұлы, Әлия Молдағұлова, Төлеген Тоқтаров, Нүркен Әбдіров, Мәлік Ғабдуллин, Мәншүк Мәметовалар мен 28-гвардия-панфиловшыларды, басқа да қаһармандарды халық мәңгі жадынан шығармайды.

Ал әрбір отбасы жеңіс күнін жақындату жолында аянбаған атасы мен әжесін, әжесі мен аналарын есте сақтайды, олар соғыс майданында да, тылда да таянбай тер төкті, еңбек етті. Бір өкініштісі, қазіргі таңда әлемнің көптеген бөлігінде Ұлы Отан соғысының деректерін бұрмалау, әлемді фашист басқыншылардан азат еткен жауынгерлердің ерлігін кемсіту

оқиғалары белең алды. Сондықтан болашақ ұрпақтың санасына аталарымыз бен әкелеріміздің ерлігін сіңіру - біздің ортақ парызымыз болып отыр.

Майданға арналған арсенал

Қазақстандық өнеркәсіп майданның нағыз тірегі болды. Соғыс жылдарында республикамыздағы 460 зауыт, фабрика, кен орындары мен шахталар, өндірістер қайта жөнделді, жаңадан салынып, пайдалануға берілді және 300 кәсіпорын біздің жерімізге көшірілді. Қазақстан мұнайы, көмірі мен металдары - бәрі армия мен ұрыс алаңын қамтамасыз ету үшін қызмет етті. Мысалы, қорғасыннан құйылған он оқтың тоғызы Қазақстанда жасалды.

Жеңіл және тамақ өнеркәсіптері, ауыл тұрғындары солдаттарды керек-жарақпен қамтамасыз ету үшін күні-түні тынымсыз еңбек етті. Тылдағы жұмыстың бар ауыртпалығы әйелдер мен балалардың, қариялардың иығына түсті. Қару-жарақ, киім мен азық-түлікті майданға тасымалдау үшін темір жолдар салынды.

Республикада танкілер мен ұшақтар салуға ақша жинауға арналған қозғалыстар құрылды, оған қарапайым тұрғындар ат салысып, ақшаларын майданға өткізді. Соғыс жылдарында Қазақстан халқы әскери техниканың құрылысы үшін 480 миллион рубльден астам ақша жинап берді. Мысалы, Берлинді шабуылдау кезінде қазақстандық азаматтардың жеке қаржысынан құралған «Қазақстан комсомолы» танк тізбегі қатысты.

Шымкенттің Абай атындағы саябағында орналасқан Қазақстандағы ең ірі мемориалдық кешеннің мақсаты - Ұлы Жеңіс пен өмірлерін оққа байлап, бізге ашық аспан мен бақытты болашақ сыйлаған қаһармандарымызды еске сақтау, әрқайсысының ерлігін мәңгілік жадыда ұстау болып табылады. Қара граниттен жасалған алып композицияға алтын жалатқан әріптермен Ұлы Отан соғысы жылдарында майданға кеткен 150 мыңға жуық оңтүстік қазақстандықтың есімі жазылды. Олардың бәрі - сіздер мен біздердің шымкенттік әріптестеріміздің туыстары мен жақындары. Даңқ мемориалы 2010 жылдың 7 мамырында Жеңістің 65 жылдығына орай салтанатты түрде ашылды.

Төрт мыңнан астам шаршы метр аумақты қамтитын мемориал бір композицияға біріктірілген бірнеше ескерткіштен құралған. Кешен көрінісін бірнеше жыл бұрын салынып, қазірде толық жөндеуден өткен Даңқ ескерткіші ашады, ол жердегі Мәңгілік алау да қалпына келтірілді.

Кешен орталығында «Жұлдыз» ескерткіші орналасқан. Қызыл гранитке Совет одағының 51 батырының және Даңқ орденінің 8 толық кавалерінің есімдері жазылған. Композицияны бір километрге созылатын Даңқ саяжолы жалғастырады, оның екі жағында - оңтүстік қазақстандық майдангерлердің есімдері жазылған 200 метрлік гранитті плиталар қойылған.

Кешеннің тәжі деп СУ-7 нағыз әскери ұшағын атауға болар, ол Чугуев әскери авиациялық мектебі Шымкентке көшірілген соң Шымкенттен соғысқа жолдама алған ұшқыштардың құрметіне орнатылған.

Соғысқа қатысқан барлық жерлестер есімін ел жадында мәңгілік қалдыру идеясының авторы - Оңтүстік Қазақстан облысының әкімі Мырзахметов Асқар Исабекұлы. Идеяны қолдаған облыс кәсіпкерлері құны 220 миллион теңгеге түскен ескерткіш құрылысын қаржыландырды. Мемориалдың ашылу салтанаты кезінде әкім: «Біздің облыстан соғысқа аттанған барлық оңтүстік қазақстандықтардың есімі осында жазылды. Олардың жартысына жуығы Ұлы Отан соғысы майданынан оралмады», - деді.

Даңқ саяжолын жасау үшін шымкенттік сәулетшілер бірнеше ай еңбектенді. Майданға кеткендердің аты-жөнін анықтауға бір жылға жуық

уақыт кетті. Соғыстан аман қалған ардагерлердің тізімін жасау жеңіл болса да, опат болғандар мен хабарсыз кеткендер туралы деректерді анықтау оңай тимеді. Соғысқа қатысқан бір де бір өлке тұрғыны ұмытылып қалмауы үшін әскери комиссариат қызметкерлері бір жыл бойы әскери тарихшыларға айналып, мұрағаттар мен мұражайларға хабарласып, ақпаратты тіркептеп жинады.

Нәтижесінде, басында 90 мың майдангер бар деген әлеуметтік қамтамасыз ету мекемесіндегі бастапқы сан екі есеге жуық артты. Ескерткішті жасаушылар ешкімнің атаусыз қалмағанын айтып сендіреді, өз өмірін құрбан етіп, Жеңіс күнін жақындатқан барлық оңтүстік қазақстандық жауынгерлердің есімі гранит плиталарға ойып жазылып, болашақ ұрпаққа естелік етіп қалдырылды.

Даңқ Мемориалының ашылу салтанатында, 2010 жыл / На открытии Мемориала Славы, 2010 год /
At the opening ceremony of the Glory Memorial, 2010

Өмір түрлі кездесулер мен қоштасулардан тұрады. Жоспарланған кездесуге адамдар дайындалып, қажетті көңіл-күймен барады. Кездескен адамыңмен қайтып жолықпайтын сәттер де болады, кейде соның өзі де жөн көрінеді.

Бірақ кейде өмірдің күтпеген тосын-сый етіп, аяқ астынан ғажап кездесулер ұйымдастыратыны бар. Әдетте мұндай кездесулер адамның жүрегі мен көңілінде терең із қалдырады.

Мәні мен мағынасы соншалықты терең, маңызы зор, Ұлы Отан соғысы деп аталуға лайықты Соғысқа қатысты екі кездесу жайлы қысқаша баяндамақпын. Ол соғыстың Ұлы Жеңіспен аяқталғанына міне, 70 жыл болды, бірақ сол жеңістің құны тым қымбатқа түсті - күш-қайраты бойында бұлқынған, басым көбі өрімдей жастардан құралған 50 миллион адамның өмірін қиып кетті.

Ал жараланғандар, мүгедек болып қалғандардың саны одан да көп. Тек солар ғана өмірден ерте озған достарын, майдандастарын мәңгілік есте сақтады, дәл солардай майданнан қаралы қағаз алған отбасылар да қайғысын ұмыта алмады.

Солардың бірі менің әкем - Исенғалиев Ізтілеу болатын. Адамзат тарихындағы теңдесі жоқ сұм соғыстың барлық азабы мен ауыртпалығын ол да көтерді. 1941 жылы соғысқа 22 жасында солдат болып аттанған әкем үйге соғыс аяқталғанда кеудесін ордендер мен медальдарға толтырып, офицер болып оралды. Бірақ жарықшақ пен оқтан алған жарақаты көп, екінші топтағы мүгедек болып қалған еді. Баренц теңізі, Рыбачий түбегі, Мәскеу маңындағы шайқастар, арасында дала хирургтарының «пышағына да» таллай ілінген.

Табиғатынан мінезі түйық, салмақты әкем тіпті майдангерлер соғыс туралы естелік айтып жатқанда да ештеңе айтқан емес. Олардың әңгімесін үнсіз тыңдайтын, бірақ өзі ашылып соғыс жайлы әңгімелеген емес. Тек қажет кезде Отандық қорғау үшін от кешіп, жүріп өткен географиялық мекендерді атап өтетін. Әскери марапаттарының санына қарап, ол жердегі ұрыстардың сәтті өткенін байқайтынбыз.

Сондықтан да өзі күтпеген бір кездесуде оның ашылып сөйлеп, ағынан жарылғанын көру өте қызық болды. 1981 жылы әкем мен апам Мәскеуге келді, мен ол уақытта сонда білім алып жатқан едім. Оған қоса әкем кезінде өзі оқыған Ленинградты көргісі келді.

Университетте ғылыми жетекші таңдауда жолым болды деп айта аламын. Ол майдангер, соғыс мүгедегі, мінезі қиындау профессор Ремизов Константин Сергеевич еді. Одан студенттер мен аспиранттар ғана емес, академиялық шеберлігін бірге шыңдап жүрген әріптестері де жүрексінетін. Солай бола тұра, оның адалдығы, тәртіп сүйгіштігі, өзіне және айналасына талап қоя білетіні үлгі етерлік деңгейде еді. Неге екенін білмеймін, оқып жүрген кезде Константин Сергеевич мені өзіне жақын тартып, арамызда жақсы адамгершілік қарым-қатынас орнады. Одан бері көп жыл өтті, бірақ қазірдің өзінде курстастарым кездесу кезінде қатал Ремизовтың кафедрадан үйіне қоңырау шалып: «Эн Эм! Жақсылап дастархан әзірле – Юра мен Бақытты алып үйге барамын» деп айтатынын еске түсіреді. Эн Эм, яғни ұстаздың жары Нина Михайловна бізді әркез кең жайылған дастархан басында қуана қарсы алатын. Ал Юра деп отырғаны әйгілі профессор Юрий Николаевич Дубровский еді. Ол да

майдангер, К.С. Ремизовтың жолдасы әрі жақын досы болатын.

К.С. Ремизовқа ата-анамның келгенін айтқан мен олармен танысуға шақырып, зайыбын ерте келуін өтіндім. Ю.Н. Дубровский ауырып қалғандықтан келе алмады. Қаржымның аздығын және әкемнің МГУ-дің алып ғимаратына қызығушылық танытқанын ескеріп, кездесу менің бөлмеде, Ленин (қазіргі Воробьев) тауындағы университеттің бас ғимаратында өтті.

Мінездері ұқсас әкем мен Константин Сергеевич басында сыпайы, салмақты ғана сөйлесіп отырды. Олармен салыстырғанда әйелдер тезірек тіл табысып, араласып кетті, кешкі аста көбіне солар сөйледі. Бір кезде Ремизов әкемнен қай жерде соғысып, жараланғанын сұрады. Бұл осы кештегі соғыс туралы айтылған бірінші сөз еді. Әкем ең ауыр жарақатын Ржев маңындағы майданда алғанын айтқанда, ұзақ уақыт үнсіздік орнады, осы уақыт ішінде Ремизов әкеме қадала қараумен болды. Со-

дан соң «қай кезде жараландың?» деп сұрады. Әкем «1942-жылдың 19 ақпаны» деген кезде Константин Сергеевич ерекше таңданыспен: «Мүмкін емес! Мен де 23 ақпан күні дәл сол жерде жараландым» деді.

Сол кезде екеуінің бір дивизияда соғысқандары анықталды – командирлердің аты, соғыстың егжей-тегжей деректері, оқиғалар – бәрі сәйкес болып шықты. Осы сәттен бастап олар айналасындағыларды ұмытты. Дәл сол кезде екеуі де Ржев маңында болды десем артық айтқан болмас. Адамзат тарихындағы ең қанды шайқас еді ол (анықтамалық әдебиет бойынша). Осыбір теңдесі жоқ қантөгісте 2 миллионнан астам солдат опат болды, бұл Сталинград соғысындағы адам шығынынан екі есе көп. Немістерден қанша адам қырылғаны туралы дерек жарияланбады, бірақ одан кем болмаса керек. Ақыл-есі дұрыс адам баласы мұндай аяусыз қырғынның ауқымын көзбен елестетіп, санасына қабылдай алмайды. Ол соғыста немістер Мәскеуге шабуылдау үшін стратегиялық плацдармды иеленбек болды, ал советтік солдаттар қалай болғанда да оған жол бермеуге тиіс еді. Әр солдаттың өлшеусіз ерлігі, мықты рухы, сынбайтын жігері мен қайратының арқасында жаудың сұмдық қарқынына төтеп беру мүмкін болды. Бірақ оның құны тым қымбатқа түсті, соғыс соны талап етеді ғой.

Бұл сондай бір ұмытылмас кездесу болды. Тағдыр бір-бірін танымайтын, алпыстағы екі қарияның кездейсоқ Мәскеуде кездесіп, қырық үш жыл бұрын өткен соғысты еске алуын маңдайларына жазған екен. Ол уақытта екеуі де жиырманың маңындағы балғын жастар еді, олар қазақ, орыс деп бөлінбеді, бір-біріне тек майдандас бауырымыз деп қарады.

Естелік - ешкім қуып шыға алмайтын жұмақ деген сөз бар. Бірақ осы сәтте ардагерлер тозақ күндерді еске алды - оларға сондай сынақ жазылған екен. Бір айта кетерлігі, соған қарамастан екеуі де адамгершілік тұрғыда өте таза, әділетті және тәртіпті адамдар болып қалды. Келесі күні Ремизовтардың үйінде әңгіме жалғасын тапты, екеуі көбіне майдандас бауырларын еске алды. Опат болғандар мен аман қалғандарды тізбектеді, өздері жайлы бір ауыз сөз айтпады.

Әкем мен Ремизов ұқсас тұлғалар еді - олар соғыстың қарапайым солдаттары болып қалды, отаны мен халқын төніп келген ажалдан қорғап, өз жұмыстарын адал атқарды.

Олар бір-бірімен ағайынды бауырлар тәрізді қимай қоштасты, екеуін жастық шақта ұрыс даласы емес, бейбіт,

тоқшылық өмір табыстырғандай сезімде айырылысты. Жаныма қымбат екі адамның кездесуі маған ақиқаттың керемет көрінісі еді, адам болмысының өлшеусіз тереңдігінің айғағы еді.

Екінші күтпеген кездесу бірнеше жыл өткен соң Германияда болды. Тоқсаныншы жылдардың ортасында мен Майндағы Франкфуртте жұмыс істедім, сол кезде әкемді қонаққа келуге көндірдім. Түсінікті себептерге орай, басында оның келгісі келмеді, бірақ кейін балаларының «бөтен елдегі» тұрмыс-тіршілігін көруге қызығушылығы оянып, келісті.

Алғаш келген кезде әкемнің әртүрлі техникалық шешімдерге қызығушылық танытқаны мені таң қалдырды, әуежайдың орналасқан жерінен бастап күнделікті тұрмыс-тіршілік заттары жайлы білуге әуестенді. Немістердің тәртібі мен жауапкершілігіне ерекше әсерленді.

Қызмет үйі мен көрші үйдің арасын тамаша бақша жалғап тұрған еді. Онда ғасырлардың күәсі болған ағаштар, көк-жасыл гүлзар бар еді, ортасында көркем магнолия өсетін. Әкем күтпеген тағы бір тосын кездесу осы бақшада өтті. Көршілермен жақсы қарым-қатынаста едік, оларға ата-анамның келетіні жайлы алдын ала ескерттім. Әйелі – антикварлық бизнесі бар дәулетті қожайын, ал ері - соғыс ардагері, әскери жинақылығын жоғалтпаған бұрынғы теңіз офицері болатын. Әрине, әкеме ол жайында айтпадым, сондықтан алғашқы кездесуде оның реакциясы тосын болды.

Бақшада серуендеп жүргенімізде жағдайға қарай салтанатты киінген көршіміз қонақты құрметпен қарсы алып, онымен танысуға шықты. Ақжарқын күлімсіреп, амандасу үшін қолын ұсынды.

Әкемнің реакциясы таң қаларлық болды. Әркез салмақты, сабырды адам кенеттен өзіне ұсынылған қолды итеріп жіберіп, қызарып кетті де, қарлығыңқы дауыспен: «Фриц, сен әлі тірі ме едің?» деді. Содан соң ызбарлы кәсіби боксшыларға ұқсап, гонгке дейін төбелесетін адам тәрізді оған қарай жауынгерше иілді. Неміс ыңғайсызданып, маған қарады. Мен «Әкем сізді біреумен шатастырып алған тәрізді» деп түсіндіруге асықтым. Ақсандап кетіп бара жатқан әкемнің артынан қараған неміс істің мән-жайын ұқты. Сауал қоймай жатып мен оған әкемнің соғысқанын, жараланғанын айттым. Ол түсіністікпен бас изеп: «Кездескеніміз есімде жоқ» деп әзілдеуге тырысты. Одан кешірім сұрап, әкемді қуып жеттім де, жағдайды ұшықтырмауға тырысып, осындай егде жаста - 80 кел-

генде бөтен елде ашуға бой беруге болмайды деп сабырға шақырдым.

Сәл уақыт өткен соң сабасына түскен әкем кешке үйге келген көршілермен бір дастарханда отырды. Оқиғадан хабардар болған көрші әйелмен сөйлесті, ол да мен тәрізді қарым-қатынасты түзетуге тырысты. Кешкі астың соңында әкем немістен «соғыстың ба, соғыссақ қай жерлерде болдың?» деп сұрады. Көршім теңіз офицері екенін, Баренц теңізі, Солтүстік теңізі мен басқа да теңіздерге болғанын айтты. Әкем тағдырдың өздерін Баренц теңізінде жолықтырмаса да (өзі де сонда соғысқан), ұлы жұмыс істейтін Германияда кездестіргенін айтты. «Сол кезде қолыма қару алып немістерден отанымды қорғаған мен Германияға келіп, ұлымның үйінен кезінде елімді талқандамақ болған қас дұшпанымды жолықтырамын деп ойладымыз ба?».

Олар бір-бірінің көзіне тіке қарап отырды да, бір-бірімен бокал соғыстырып ішті. Біраз уақыт ауыр үнсіздік орнады. Әрқайсысы өз жан-дүниесіне үңілді, сол кезде олар атыс пен жарылыстың ортасына қайта оралып, өмірдің кереметін сезіне алмай кеткен жүздеген мың жас достарын еске алғандай еді.

Таңертеңгі күтпеген кездесуде бұрынғы жауын жүрегімен сезген әкем өз басына түскен ауыртпалық үшін емес, туған елін, туған үйін де, гүлденген неміс даласын да көрмейтін қарулас достарын еске алып күйзелген еді.

Өмірде осындай кездесулер болады, Жеңістің 70-жылдық мерейтойы жылында сол жайында қысқаша баяндауды өз парызым санадым.

КСРО қаржы жүйесінде ұзақ жылдар тамаша қызмет еткен әкем он жыл бұрын дүниеден өтті. К.С. Ремизов МГУ-да ұмытылмас із қалдырып, 2013 жылы көз жұмды. Екеуі де өмірде бастарын тік ұстап, адал өмір сүрді, ешкімге шағынбады, ажалды да солай қарсы алды.

Бүгінгі күнде әкемнің немерелері – өз ұлдарыма қарап отырып, олардың мінездері мен әрекеттерінен әкемнің ықпалын көремін, бірақ оның немерелеріне ақыл айтып, жөн үйреткені есімде жоқ. Оның қағидасы қарапайым еді - мен тәрізді өмір сүр, әрекет ет.

Өмірімде әкем мен ғылыми жетекшім Ремизов Константин Сергеевич сияқты мықты, қайратты тұлғалардың болғаны үшін тағдырыма ризамын, олар өмір бойы қадірлі жауынгерлер болып қалады.

Олардың қазіргі майдандас серіктеріне, майдангерлердің отбасыларына қайырымды, жарқын күндеріңіз көп болсын, жан шуағына бөленіңіздер деп шын жүректен тілеймін.

Бақытжан Исенғалиев

ҰЛЫ
ЖЕҢІСКЕ

ЖЫЛ

ЖЕҢІС ҮШІН ЖАН МЕН ТӘНІН
БЕРГЕНДЕР!

Осы нәмірде қызметкерлеріміздің туыстары мен жақындарының рухына тағзым етіп, қарапайым отбасылардың естелігіне айналған ерлік пен отаншылдық оқиғаларын баян етпекпіз.

АҚБЕРДИЕВ ӘМИН ЗҰЛҚАРНАЙҰЛЫ (1924–2004)

(немересі - Ақбердиев Ренат, заңгер-кеңесші, ПҚОП)

Оныншы сыныпты бітірген соң атамды әскерге шақырады. 1942 жылдың тамыз айында ол Ашхабад жаяу әскер училищесінде дайындықты бастады, ал төрт айдан соң оларды Орталық майдан әскерлеріне қосымша күш ретінде көмекке жібереді.

Саяси жетекшілер 1943 жылдың қарашасына қарай Киевті босатуды міндет етеді және 6 қараша күні мақсаттарына жетеді. Днепр бекінісін алуда аман қалғандарды «періштесі қаққандар» санатына жатқызады, сол жерді жаудан азат еткендер көптеген марапатқа ие болды. Атам Днепрдің 43-ші жылғы қан майданында бірде-бір ауыр жарақат алған емес, тіпті соғыс кезінде ауыр жарақаттан аман қалған.

Бөлімшені Киевтен жедел түрде Ригаға ауыстырады, сосын қайтадан Украинаға жібереді. Толық әскери жабдықпен күніне жүз километр жерді жаяу жүріп өткендерін атам әркез еске алады. Украинадан соң Белоруссия мен Еуропаның бәрін жүріп өткен...

Сәуір айының басында олар Берлин қала маңындағы елді мекендерге келіп жетеді. Екінші мамыр күні Берлин жеңілгенін мойындайды, ал атам қызмет еткен әскери бөлімше тағы үш күн қалада қалады. Атам түнде өзен жағасына ұйықтауға жатып, таңертең жауған оқтан оянғандарын еске алып отыратын. Оның не екенін ешкім түсінбейді, сәлден соң біреу Германияның тізе бүккенін, бұл Жеңістің салюты екенін хабарлайды! Барлығы құшақтасып, бір-бірін сүйе бастайды, осы жарқын күнге жеткендеріне сенер-сенбесін білмей аң-таң болады.

Атам үйіне тек 1946 жылы оралды - бұл уақытқа дейін оның әскери бөлімшесі Еуропада болады. Әскери мансапты жалғастырып, Мәскеудегі атташелер мектебіне түсу туралы ұсынысқа қарамай, ол еліне қайтады.

Бұл уақытта ата-анасы қартайған, көмекке мұқтаж жандар еді, бір ағасы майданда қайтыс болып, екіншісі мүгедек болып оралады.

Әмин Ақбердиев майданнан Жоғары бас қолбасшы Сталин жолдастан бес алғыс хат алып келеді. Одан басқа кіші лейтенанттың қоржынында майдандағы олжасы - ондаған ордендер мен медальдар бар еді.

Соғыстан кейінгі жылдары оған бейбіт кезеңде алған еңбек марапаттары қосылды. 2004 жылы ҚР Президентінің бұйрығымен атам «Парасат» орденімен марапатталды.

«Гвардия старшинасы Әмин Ақбердиев – тәжірибелі және көп көрген жауынгер. Ол пулеметті шебер меңгерген, ұрыс кезінде нысана мен жағдайды дұрыс бағалайды, атыс позициясын тез, батыл, епті ауыстырады және өзінің «Максимасымен» гитлершілерді гвардиялыққа тән ептілікпен қырады», - деп жазған майдан газеті қаһарман атам туралы. Атам сол газеттегі мақаланы осы кезге дейін сақтап қалыпты. Оны 1943 жылы жазған гвардия лейтенанты Н.Вавилов жас командирдің қарамағындағы жауынгерлерге қару ұстауды үйреткен кездегі ұмтылысын ерекше атап өткен екен.

АЛАЯҚОВ ТӘЖІБАЙ (1919–1993)

(ұлы - Алаяқов Мирамбек, технологиялық тобының жетекшісі, ПҚҚР)

Әкем соғысқа гитлерлік Германия соғыс ашқанын жариялаған бірінші күннен бастап кеткен екен. 1942 жылы қайтадан құрылған Сталинград майданының бөлімшесінде әкем Сталинград үшін шайқасқа қатысып, сол жерде батырлығымен көзге түсіп, кейін «Ерлігі үшін» медалін алады.

Сталинград шайқасынан соң ол Днепр, Днестр, Висла, Одер арқылы өткен ұрыстарға қатысып, аға сержант лауазымына көтеріледі. Одер үшін шайқаста «Ерлігі үшін» екінші медалін алады. Сол жерде аяғынан жараланып, дала ауруханасына түседі. Ауруханадан шыққан соң II топтағы мүгедек санатында ұрысқа жарамсыз деп танылады.

Туған ауылына оралған соң Қармақшы аудандық тұтынушылар одағына қызметке тұрып, зейнетке шыққанға дейін түрлі бөлімшелерде жұмыс істейді.

Адал еңбегі үшін басшылық тарабынан бірнеше рет марапатталды.

Қаһармандығы мен батырлығы үшін «I дәрежелі Отан соғысы» орденімен және медальдармен марапатталды.

ҚОРҒАНБЕК (1921–2007) ЖӘНЕ НАЗЫКЕШ (1918–2015) БАЖИЕВТЕР

(қыздары - Қорғанбекқызы Халима, материалдарды бақылау жөніндегі маман, МРБ, ПҚҚР, немересі - Әшімов Мақсат, химиялық талдау жөніндегі зертханашы, химиялық жүйелер, ПҚҚР)

Ата-анасынан ерте айрылған Қорғанбек жасынан еңбекке араласты. 30 жылдары шахтада еңбек етіп жүргенде болашақ жары Назыкешті жолықтырады.

Соғыс басталған соң 1941 жылы өзі сұранып, Панфилов дивизиясының 18-ші атқыштар батальоны қатарында соғысқа аттанады. Қорғанбек көптеген ұрыстарға қатысады, басында нысанашы, кейін топограф болады. Топографтарды барлауға жіберетін немесе картада қарсыластың дәл координаттарын анықтап, артиллерия шабуылын жоспарлау үшін жаудың тылына тастайтын.

«Осындай бір жаудың тылына тастаған кезде, - деп Назыкеш апа еске алатын, - менің жұбайымның тобына жау ұшақтарының соңғы минуттарда қайдан келіп жатқанын анықтау тапсырылады. Бұл олардың жау тылына соңғы рет түсуі болды. Фашистер біздің топографтардың тобын тауып, оларды қоршауға алады. Рация арқылы хабарлап үлгерген жігіттер өздерін оққа байлайды. Қоршаудан тірі немесе өлі шығындар деген бұйрық алған соң автоматпен ата бастайды. Қорғанбек сол кезде ауыр жараланады - қолына, басына оқ тиеді, қабырғалары зақымданады. Ауыр жараланған, ессіз жатқан жігітті жолдастары тылдан алып шығады».

Ауыр жарақаттан кейін 1944 жылы оны соғысқа жарамсыз деп елге қайтарады. Отанына оралған азамат оқуын қаржы институтында жалғастырады. 2-ші дәрежелі мүгедек майдангер қаржыгер бола алмайды, бірақ оған да берілмей, мүгедектігін жасырып, Тау-кен институтын тәмамдап, Көк-Жаңғақ шахтасына қызмет етуге барады, сол жерде зейнетке шыққанша кеншілер телімінің жетекшісі болады.

Оның зайыбы - Назыкештің де тағдыры ұқсас - 11 жасында жетім қалған қыз қырқыншы жылдары миллиондаған совет халқымен бірге Жеңіс үшін аянбай тылда еңбек етті.

Көк-Жаңғақ көмір шахтасында шебер болып қызмет істеді. 1943-1948 жылдары қажырлы еңбегі үшін КСРО Жоғарғы кеңесінің депутаты болып сайланды. 1943 жылы Мәскеудегі КОКП 8-съезінің депутаты болды.

Бейбіт заманда да Назыкеш партияның облыстық және қалалық комитеттерінің депутаты болып бірнеше мәрте сайланды, халық мәслихатшысы болды. Өз еңбегі үшін 18 медальмен марапатталды, оның ішінде ҰОС мерейтойлық медальдары да бар.

«Біздің әке-шешеміз 9 мамыр мерекесін қатты жақсы көретін, - қыздары Халима еске алатын, осылайша әкем жыл сайын Жеңіс парады алдында костюміне майдандағы марапаттарын: 2 және 3 дәрежелі Даңқ орденін, 2 және 3 дәрежелі «Отан соғысы» орденін, Қазан төңкерісі орденін, «Ерлігі үшін» медалін және ҰОС барлық мерейтойлық медальдарын тағып шығатын. 9 мамыр күні бізді есінен шығармайтын Панфиловтың қызы – Валентинадан құттықтау қағазын алып, көңіліміз тебіренетін еді». Алла тағала анамызды осы ұлы мерейтойға Жеңістің 70-жылдығына жеткізгеніне тәуба дейміз».

БАЙЖАНОВ СЕЙІТ (1901–1980)

(ұлы - Байжанов Ілесбек, маман, ТКБ, ПҚОП)

Менің әкем - екі соғысқа қатысқан адам. Алдымен 1939-40 жылдары фин соғысына қатысқан, кейін адамзат тарихындағы ең сұмдық майдан - Ұлы Отан соғысына қатысады.

Совет одағының аумағын фашистерден азат етіп, еуропалық көптеген елдердің бостандық алуына көмектесе жүріп, әкем Берлинге дейін жеткен екен. Әкем өзін бақытты жан санайтын - себебі олардың 11622 п/п гвардиялық полкы соғыс басталғанда 1600 адамнан құралса, 1945 жылы соның төртеуі ғана аман оралады...

Соғыстан кейінгі жылдары ауыл шаруашылығының бүлінген нысандарын қалпына келтіруге көмектеседі. Әкем өндіріс озаты болды, әлеуметтік сайыстар мен ұжымдық еңбектен бірнеше мәрте жеңіске жетті. Ол ұқыпты отағасы болды, 4 ұл мен 1 қызды тәрбиелеп өсірді.

Ұлы Отан соғысындағы батырлығы, жігері мен қаһармандығы үшін әкем көптеген марапаттар алды: «Қызыл Жұлдыз», «Қызыл Ту», «Отан соғысы» ордендерін, «Ерлігі үшін», «Жауынгерлік еңбегі үшін», «Будапештті алғаны үшін», «Праганы азат еткені үшін», «Венаны азат еткені үшін», «Берлинді алғаны үшін», «1941-1945 жж. Ұлы Отан соғысы кезіндегі Германиядағы жеңісі үшін» медальдарын алды.

БАЙСЫМАҚОВ МАХАНБЕТ ӨТЕГЕНҰЛЫ (1920–2008)

(ұлы - Байсымақов Қабыл, ҰКЖЖБ 5 разрядты бұрғылаушы, ПҚҚР)

1939 жылы Маханбетті Қызыл Армия қатарына шақырады, ол қызметін украиналық Запорожьеде бастайды. Соғыс басталған кезде әкемді Оңтүстік-батыс майдандағы 46-шы атқыштар дивизиясына жібереді.

Отан үшін соғыс кезінде ол екі мәрте жараланады. Екінші ауыр жарақатты Кривой Рогтағы ұрыста алады, бұдан соң дәрігерлердің шешімімен соғысқа жарамсыз деп танылып, босатылады.

Соғыс майданындағы ерлігі үшін Маханбет Байсымақов «II дәрежелі Отан соғысы» орденімен, «Ерлігі үшін» және «1941-1945 жж. Ұлы Отан соғысы кезінде Германиядағы жеңісі үшін» медальдерімен марапатталды.

1994 жылы «Украинаны азат етуге 50 жыл» ескерткіш белгісі мен Өзбекстан Республикасының «Жасорат» орденін алды. 1997 жылы туған жері Өзбекстаннан Қазақстанға – Оңтүстік Қазақстан облысының Сайрам ауданындағы Ақсукеңт ауылына қоныс аударды. 2005 жылы Маханбет Байсымақовқа «1941-1945 жж. Ұлы Отан соғысының жеңісіне 60 жыл» мерейтойлық медалі табысталды.

БАЙТАСОВ НАҒЫМЕТБАЙ (1924–2005)

(ұлы - Байтасов Ғани, құрылыс жұмыстары жөніндегі менеджер, күрделі құрылыс, ПҚҚР)

1942 жылы авиамеханиктерді дайындау курсынан өткен әкем майданға аттанады. Ол басында Жоғарғы бас қолбасшының ордасы жанындағы ерекше авиациялық полк құрамында бомбалаушы авиамеханигі қызметін атқарады және Курск доғасындағы қатыгез ұрыстарға қатысады.

Кейін Киевті босатуға қатысады, 1944 жылы - Минскіні азат етеді, ал 1945 жылдың наурызынан бастап Жеңіс күніне дейін Германия аумағында соғысады.

Көрсеткен ерлігі мен батылдығы үшін бірқатар ордендер мен медальдар алады. Ол II дәрежелі Даңқ орденінің кавалері, «Отан соғысы» орденін алды, «Кенисбергті алғаны үшін», «Берлинді

алғаны үшін» және т.б. медальдары бар. Совет одағының маршалы, Жоғарғы бас қолбасшының орынбасары Г.К.Жуковтың алғыс хатын алған.

Соғыстан соң әкем қызмет еткен полк Қырым түбегіне орналасады, ол жерде 1950 жылға дейін әскери міндетін атқарып, Отанға оралады.

Соғыстан соң әкем бірқатар басшылық қызметтер атқарды - Қармақшы ауданының ТКШ басқарма жетекшісі, қой өсіру фермасының меңгерушісі, «Қармақшы» совхозы директорының орынбасары болып, Қызылорда облысының дамуына өз үлесін қосты.

БАКИШЕВ ЖҰМАБАЙ (1916–1986)

(немересі - Бакишев Тимур, шығындарды бақылау жөніндегі маман, қаржы бөлімі, ПҚҚР)

Жұмабай фин соғысына да қатысады, ал Ұлы Отан соғысын бірінші күннен бастап-ақ батыс шекарада, Белоруссияда қарсы алды. 1941 жылдың 7 қарашасында Мәскеудің Қызыл алаңында өткен әйгілі әскери парадқа қатысқан, Мәскеуді қорғау шайқастарында болған. 2-ші Белоруссиялық майдан құрамында маршал Г.К. Жуковтың қол астында Польша және Чехословакияны азат етті. Соғысты Берлинді алу кезінде аға лейтенант шенімен аяқтады.

Әскери қызметі үшін екі мәрте «Қызыл Жұлдыз» және «Отан соғысы» ордендерін алды, «Мәскеуді қорғағаны үшін», «Берлинді алғаны үшін» медальдарымен марапатталды.

Бейбіт заманда атам партиялық ұйымның хатшысы болып және Қызылорда облысының бірқатар аудандарында аудандық атқару комитеттерінің төрағасы болып қызмет етті. «Еңбек Қызыл Ту» және «Құрмет белгісі» ордендерін алды, бірнеше рет Қазақ ССР жоғары кеңесі президиумының құрмет грамотасымен марапатталды.

Тірі кезінде Жұмабай Бакишев қазақ халқының аты аңызға айналған ұлдары - Бауыржан Момышұлы және Рақымжан Қошқарбаевтармен кездесіп, араласқан.

БИМУРЗИН АХМЕТРАН АЛПЫСБАЙҰЛЫ (1924–1999)

(ұлы - Бимурзин Александр, 5 разрядты электрші, ЭЦ, ПҚОП)

Әкем соғыс басталған кезде 17 жасар бозбала екен, соған қарамастан майданға аттанады. 1942 жылы лейтенант шенін алып, танк взводын басқарады.

Курск доғасындағы шайқас кезінде, осынау соғыс тарихын өзгертіп, 50 күнге созылған ұрыста ол ауыр жарақат алады. Курск шайқасын Ұлы Отан соғысындағы №2 соққы деп те атайды (біріншісі Сталинград шайқасы болған). Ол соғыс тарихындағы ең ірі танк шайқасы ретінде қалды, бұл кезде 6000 астам совет танкісі мен артиллериялық қондырғылары талқандалды, 800 мыңнан астам совет солдаттары опат болды. Әкемнің танкісіне де осы шайқаста оқ тиеді, бағымызға орай, әкем тірі қалады. Госпитальден соң ол Германия шекарасына дейін барады,

сол жерде жараланып, 1944 жылы аға лейтенант шенінде запасқа кіріп, ұрысқа жарамсыз деп танылады.

Соғыстан соң әкем Шымкенттегі №5 мектепте тарих, әдебиет және АӘД пәндерінен сабақ берді.

«Отан соғысы» екі орденімен, Гвардия орденімен, «Мәскеуді қорғағаны үшін», «Жауынгерлік еңбегі үшін» және басқа да мерейтойлық медальдармен марапатталған.

БОЛОЦКИЙ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (1911–1983)

(немересі - Болоцкая Марина, инженер-конструктор, ПҚО, ПҚОП)

Атам соғысқа бастан-аяқ қатысып, Берлинге дейін жеткен. Ол 38-ші гвардиялық жойғыш-авиациялық полкінің командирі болған, олардың полкы 1943 жылы Румыниядағы король сарайына жасалған шабуылдың алдын алып, көзге түседі. Отбасын құтқарған жауынгерлерге алғыс айту үшін оларға Румыния королі Михай I-шінің өзі келеді.

1943 жылы атам Сталинград шайқасына қатысады, бұл - соғыстың сипатын өзгерткен, «кеңес жерінен басқыншыларды жаппай қууға ықпал еткен» Ұлы Отан соғысы үшін өте маңызды ұрыс еді. Бұдан соң неміс әскері стратегиялық шабуыл жасау мүмкіндігінен толықтай айырылады.

Атам соғысты Германияда реактивті жойғыш-ұшақтар дивизиясы командирінің орынбасары лауазымында аяқтайды, содан соң дивизия командирі болып, 50-ші жылдарға дейін дивизиясымен бірге Германияда болады.

Отставкаға полковник шенімен шыққан ол Волгоградтағы Качинск әскери училищесінде дәріс оқыды.

Ол «Қызыл Жұлдыз» екі орденін, «Қызыл Ту» екі орденін, «Отан соғысы» орденін және басқа да мерейтойлық медальдар алды.

ДОСОВ ӨМІРЗАҚ (1923–2003)

(қызы - Досова Мархабат, жетекші инженер-эколог, «Көлжан» ЖШС)

1942 жылы Өмірзақ Ашхабад жаяу әскери училищесін бітіріп, бірден майданға аттанады. 1942 жылдың қарашасында 1-ші Украиналық майдан құрамында Сталинградты қорғау соғысына қатысады.

Соғыс кезінде әкем барлық ұрыс майданында болып, ірі шайқастардың ортасында жүрді. Ол Варшава мен Будапештті азат етуге қатысты, Балатон көлі (Венгрия) маңында соғысады. Әкем жеңісті 1945 жылы немістің Дрезден қаласында қарсы алады.

Оның көптеген марапаттары бар: қанды шайқас кезінде көрсеткен ерлігі үшін «Қызыл Жұлдыз», «I және II дәрежелі Отан соғысы» ордендері, «Берлинді алғаны үшін», «Ерлігі үшін»,

«Сталинградты қорғағаны үшін», «Варшаваны азат еткені үшін» және «Будапештті азат еткені үшін», сондай-ақ «Жеңістің 25 жылдығы», «Жеңістің 40 жылдығы», «Жеңістің 50 жылдығы» медальдары бар. Оған қоса Польша мен Венгрияның бірқатар орден-медальдарын алған.

Соғыс кезінде Өмірзақ үш мәрте жараланады, денесіндегі мина жарықшақтары өмір бойы қалды. Ол соғысты Совет армиясының мотоатқыштар полкінің аға сержанты шенінде аяқтады.

Ұлы жеңістен соң үйленіп, сегіз баланы тәрбиелеп, өсірді.

ДАВЛЕТЧАРОВ БАҚТИЯР (1925–2014)

(ұлы - Давлетчаров Хамит, инженер, ТКТ, ПҚОП)

1943 жылы Бақтияр Монғол Республикасында мотоатқыштар полкінде пулеметші болып әскери борышын өтеді. 1944 жылдың қаңтарында ол жолдастарымен бірге Ленинград майданына түседі, Балтық елдерінде Белоруссия майданы құрамында соғысып, Белоруссияны азат етеді.

Бақтияр үшін соғыс сәуірдің 9 күні Кенигсберг бекініс қаласын алған кезде аяқталды. Әскери қызметін 1950 жылы аяқтап, отанына оралды, әртүрлі қызметтер атқарды, соның ішінде жұмыс кооперативінің басқарма төрағасы да болды.

«Қызыл Жұлдыз», «Отан соғысы» (II-ші дәрежелі) ордендерімен, «Кенигсбергті алғаны үшін», «1941-1945 жылдары Ұлы Отан соғысы кезінде Германиядағы жеңісі үшін» медальдарымен және мерейтойлық медальдармен марапатталды.

ІРҒАЛИЕВ САДУАҚАС ІРҒАЛИҰЛЫ (1910–1984)

(немересі - Жумадилова Алтынай, мұрағатшы, ИЖБД, ПҚОП)

Соғыстың алғашқы күндерінен бастап-ақ атам фашистерге қарсы күреске белсене араласып кетті, ал оның актриса жұбайы Раушан театр ұжымымен бірге жаралылар жатқан госпитальдер мен Сталинград жанындағы жауынгерлер алдында қойылымдар қойып, олардың бойына сенім ұялатқан, жауды жеңіп шығуға деген күш-жігерлерін оятқан.

Атамның әскери марапаттары өте көп, дегенмен солардың ішінде біреуіне ерекше тоқталғым келеді. Ол «Кенигсбергті алғаны үшін» медалі, оны Сәдуақас Ірғалиев неміс фашистерінің бір офицерін ұстап алып, Қызыл Армияның Бас Штабына алып келгені үшін иеленген болатын. Кенигсберг шабуылының аяқталғанын кеңес халқы 1945 жылы 10 сәуірде 324 зеңбіректен 24

дүркін артиллериялық салют атып, атап өткен екен.

Осы жеңістің құрметіне 1945 жылы 9 маусымда «Кенигсбергті алғаны үшін» медалі тағайындалды, бұл марапат жай ғана астананы алу немесе азат ету құрметіне емес, қорған-қаланың алынғаны үшін берілген марапат болатын.

Бейбіт өмірге қайтып оралғаннан кейін Сәдуақас пен Раушан өз өмірлерін театрға арнап, көптеген кәсіби мамандарды тәрбиелеп шығарады.

Отан қорғау кезінде ерекше ерлігі, қайтпас қайсарлығы және батылдығымен көзге түскен Сәдуақас Ірғалиұлы «Қызыл Ту» орденімен марапатталды.

ЖАЛДЫБАЕВ СҰЛТАН (1921–1976)

(немересі - Ходжаназарова Лола, қаржы бөлімінің салықтар жөніндегі бухгалтері, ПҚҚР).

1941 жылдың қазан айында Сұлтан Қызыл Армия қатарында соғысқа аттанады.

1944 жылғы 23-24 ақпанда Днепр өзенінің оң жағалауында, Могилевтың оңтүстігінде жаудың жойқын шабуылы астында, советтік жаяу әскерінің соққысы алдында Сұлтан өз зеңбірегінен жаудың екі шағын танкісін және өздігінен жүретін бір зеңбірегін сұлатып түсірді. 1-ші батарея командирі қызыл әскер Сұлтан Жалдыбаев жорықтағы әрекеттері үшін, БҚР 44-ші жеке танкіге қарсы-жойғыш артиллериялық бригадасының 1944 жылдың 24 ақпанындағы бұйрығымен «Ерлігі үшін» медалімен марапатталады.

Жалдыбаев Сұлтан сондай-ақ «Кенигсбергті алғаны үшін», «Берлинді алғаны үшін», «1941-1945 жж. Ұлы Отан соғысы кезіндегі «Германиядағы жеңісі үшін» медальдарымен марапатталды.

1945 жылдың күзінде соғыстан оралған ол 30 жыл бойы Қызылорда облысының Қармақшы ауданында ІІМ органдарында қызмет етіп, ауданның қоғамдық-шаруашылық дамуына мол үлесін қосады.

ЕЛЕУОВ АРАПБАЙ ЕЛЕУҰЛЫ (1923)

(ұлы - Елеуов Райымбек, №1 цехтың 300 секциясының механигі, ПҚОП)

1943 жылы Арапбай Совет армиясының қатарына шақырылды, Уфада зениттік атыс дағдыларын меңгеріп, Украина майданына аттанды. Сол жылы Сталин ауылы үшін шайқаста ішіне оқ тиіп, ауыр жараланды. Госпитальде емделген соң соғысқа жарамсыз деп танылып, 1944 жылдың ақпан айында Отанына оралды.

«Соғыста түрлі жағдайлар болды: ұйқы көрместен тоқтаусыз жүрдік, суық пен аштыққа да шыдадық, жолдастарымыздан айрылды. Жер бетіндегі ең сұмдық нәрсе – бұл адам қолымен жасалған құралдар тіршілік үшін емес, адамзаттың өліміне жұмсалатын, адамдарды қатігез хайуанға айналдыратын соғыс. Соғысты еш ақтауға болмайды!», - дейді ардагер.

«Сұмдық қорқынышты, сұрапыл ұрыстар болды. Үнемі қасыңда жүрген жолдасыңның қазасын көргеннен өткен сұмдық жоқ».

Қан майданды кешіп өткен қаһарман буын өкілдері тәрізді Арапбай аға да соғыс жылдарын еске алғысы келмейді. Тек «соғысжылдарында жақын жандардың хаттары жүректі жылытқанын, оны жүректүсындағы төсқалтаға сақтап жүргендерін, жолдастардың тілегі мен тезірек Жеңіске жету ниеті және Отанды фашистерден азат ету мақсаты» көмектескенін айтады.

Үйіне оралған соң Арапбай Сайрам ауылындағы техникумды бітіріп, зоотехник болды, зейнетке дейін Арыс ауданының Обручевка ауылында мамандығы бойынша қызмет етті.

Осы жылдар бойы зейнетке дейін зоотехник болып істеді. «1945 жылы Күләйша сұлуға үйлендім, 12 баланы өмірге әкелдік: 6 қыз және 6 ұл. Бала деген бақыт ғой! Қазір біздің 30 немереміз бен 40 шөбереміз бар», - дейді ардагер. «Менің жағдайым жақсы, балаларым қамқорлықтарын аямайды. Өткен жылы қызым Рәзия «Мерседес» автокөлігін сыйлады. Барлық адамға тек бір нәрсені - Бейбітшілікті тілеймін! Бейбіт өмірде нан да, ән де болады!».

«Отан соғысы» орденімен және мерейтойлық медальдармен марапатталған.

Биыл ардагер Арапбай Елеуұлы 92 жасқа толды.

ЕМБЕРДИЕВ ЖАҚЫПБЕК ЕМБЕРДІҰЛЫ (1918–1996)

(ұлы - Ембердиев Аманәлі, ПҚОП еңбекті қорғау жөніндегі бас техникалық басшысы, еңбекті қорғау, қауіпсіздік және экология Департаментінің директоры, қызы - Ембердиева Гүлайхан, аға PR-үйлестіруші, ПҚОП)

Соғыс әкем үшін 1939 жылы, Совет-фин соғысының жауынгерлік әрекеттеріне қатысып жүрген кезінде басталады. Екінші дүниежүзілік соғыс басталғанда Жақыпбек соғысқа тәжірибелі офицер ретінде Қазақстанда құрылған 316-шы атқыштар дивизиясының (кейіннен 8-ші гвардиялық дивизия атанады) - нақ сол генерал-майор И.В.Панфилов қолбасшылық еткен атақты дивизияның автоматшылар ротасы бөлімінің командирі болып аттанады. Ерекше командирлік қабілеті үшін әскери басшылық оны 1942 жы-

лы лейтенанттардың шұғыл курсына жіберіп, оны тәмамдағаннан кейін взвод командирі етіп, ал 1943 жылы рота командирлігіне тағайындайды және 1945 жылы батальон командирінің орынбасары болады. Әкем жеңісті 1945 жылы түрлі жақаттармен, аға лейтенант шенінде қарсы алады.

Соғыстан оралған соң агроном дипломын алды және бірнеше лауазымды қызметтер атқарды, атап айтар болсам, қарақөлдiк «Сырдария» совхозында, «Дарабоз» және К. Маркс атындағы совхоздарда партиялық ұйымдарды басқарды.

Соғыстағы ерлігі үшін әкем «Қызыл Жұлдыз» орденімен, (I және II дәрежелі) «Отан соғысы» орденімен, еңбекке қосқан үлесі үшін - «Еңбек Қызыл Ту» орденімен, «Құрмет белгісі» және тағы басқа көптеген медальдармен марапатталды. Өз аймағымызда алғашқылардың бірі болып ОҚО, Сарыағаш ауданының «Құрметті азаматы» атанды.

Қазақстаннан келген қосымша күш жайлы генерал-майор Панфилов атындағы 8-ші гвардияшыл атқыштар дивизиясының полк командирі, аты аңызға айналған атақты Бауыржан Момышұлы: «Қазақстаннан келген жас жауынгерлерден құралған қосымша күш Қызыл Армияның ерлігіне және гвардияшылар деген жоғары лауазымға лайық бола білді. Олар ерекше табандылық танытып, батылдықпен екпіндей алға басып, жауға қарсы жойқын соққы берді. Соғыста ерекше көзге түскені үшін Оңтүстік Қазақстан облысының Сталин атындағы колхозынан келген жұмысшылар Жұмажан Батталов пен Жақыпбек Ембердиев үкіметтік марапатқа ұсынылды», - деп жазған еді.

ИБРАЕВ ҚАСЫМБЕК (1911–1976)

(немересі - Алмас Ибраев мұнай-газ өндіру жөніндегі инженер, кеніштегі өндірістік қызметтер, ПҚҚР).

1942 жылы Алматыдағы Абай атындағы педагогикалық институтты тәмамдағаннан кейін, Қасымбек өз еркімен майданға аттанады. Жас офицерлердің қысқа мерзімді курсын бітіргеннен кейін, кіші лейтенант лауазымына ие болып, артиллериялық взвод командирлігіне тағайындалып, 1942 жылдың жазынан бастап соғысқа қатысады.

Алғашқы шайқасында аға лейтенант атанып үлгерген Қ. Ибраев «Қызыл Жұлдыз» орденімен марапатталады. Майдангер Ибраевтың еншісінде барлығы 17 наградтары бар.

Адамзат тарихындағы ең сұрапыл соғыста миллиондаған адамдар майдан алаңдарында жан тапсырып, Отан үшін көз жұмды. Бұл тұрғыдан алғанда, Қасымбектің жолы болды десек те артық емес – ол үш рет жарақат алып, алайда әлі де көрер жарығы бар екен. Капитан Қ. Ибраев соғысты кеудесінде таққан «Отан соғысы» орденімен Варшавада аяқтады. Ол Жоғарғы Бас Қолбасшы И.В.Сталин атынан сегіз рет алғыс алды.

Қасымбектің ерлігі, батылдығы мен соғыс машығын терең меңгерген қабілеті жайлы оның көзі тірісінде-ақ түрлі аңыздар кеңінен тараған еді. Ол жайлы қарулас жолдастары да өте көп жазған болатын.

«Отан үшін» газетінде басылып шыққан «Біздің әкеміз» (33 жасар командир өз жауынгерлеріне дәл осылай көрінсе керек), «Артиллеристер мұлт кетпейді», «Коммунист-тәрбиелеуші» мақалаларының авторлары Ибраев командалық еткен бөлімшенің өз зеңбіректерінен қалай оқ жаудырып, жау батареясының көзін қалай жойғаны туралы, сондай-ақ командирдің өз сарбаздарының бойына табандылық, ержүректік пен соғыс шеберлігін қалай ұялатқаны туралы тебірене жазған болатын.

Ал атам бірнеше жыл директор болып қызмет атқарған №4 Қызылорда орта мектебінің оқушылары оның жауынгерлік жолының картасын сызып шықты: Сталинград - Ростов - Таганрог - Мелитополь - Никополь - Николаев - Одесса - Бобруйск - Барановичи - Пружаны - Варшава.

Қ. Ибраев бейбітшілік күндерінде «Еңбек Қызыл Ту» ордені мен «Ерен еңбегі үшін» медаліне ие болды.

ҚАЛДАРБЕКОВ АСАН (1921–1998)

(ұлы - Қалдарбеков Мелс, технологиялық сорғыштардың машинисті, ТШЦ, ПҚОП)

Асан үшін жауынгерлік әрекет 1942 жылдың маусымында Воронеж маңында 1945-ші гвардиялық атқыштар дивизиясының бөлім командирі болып жүрген уақытта басталды. Жарақат алғаннан кейін ол әскери ауруханада емделеді.

Соғысқа 1943 жылдың наурыз айында Брянскіге гвардия полкінің 573-ші взвод командирі болып оралады. 1943-1944 жылдар аралығында Курск маңындағы, сондай-ақ Днепр үшін шайқасқа қатысты.

1944 жылы қараша айында аяғынан ауыр жарақат алып елге оралды және орта мектепте мұғалім болып, кейін сол мектептің директоры, одан соң Жамбыл атындағы колхозда партком хатшысы қызметтерін атқарды.

«Ерлігі үшін» медалі және «Қызыл Жұлдыз», I дәрежелі «Отан соғысы» ордендерімен марапатталды.

КУЗНЕЦОВА ПОЛИНА АНДРЕЕВНА (1919–1998)

(немересі - Федотова Татьяна, салықтар жөніндегі бухгалтер, қаржы бөлімі, ПҚҚР)

Полина 1940 жылы фельдшерлік мектептің медбикелік бөлімін тәмамдады. Бір жылдан соң, 1941 жылдың 22 шілдесінде әскери қызметке шақырылды.

Ол 1943 жылдың шілде айына дейін 521-ші әскери емханада медбике болып қызмет етті, ал 1943 жылдың қазан айынан бастап 203-ші танк бригадасында санитарлық нұсқаушы болды. Полина Андреевна, сондай-ақ, кеңес-жапон соғысына да қатысты.

Майданнан оралған соң Қызылорданың облыстық ауруханасында жұмыс істеді.

Соғыс даласында батылдық танытқаны үшін Полина Кузнецова «Отан соғысы» орденімен, Кеңес одағының маршалы Г.К. Жуков медалімен және тағы басқа наградтармен марапатталды.

ҚАЙТПАСОВ СЕРІКҚАЖЫ (1914–1976)

(немересі - Мұғынов Саят, ИжЖБД сатып алу бойынша менеджері, ПҚОП)

Менің атам майданға 1942 жылы 102-ші Шымкент атқыштар дивизиясының 519-шы атқыштар полкінің құрамында шақырылды.

Дивизияның ауқымы мен көлемі жайлы түсінік болуы үшін, оның құрамы туралы айтып берейін. Дивизия құрамына Қазақстан, Қырғызстан және Өзбекстаннан келген 11 мың адам кірген. Дивизия үш атқыштар полкінен, бір артиллериялық, танкіге қарсы және миномет дивизиондарынан, зенит артбатареясынан, мотоатқыш барлаушылар ротасынан, химиялық қорғаныс роталарынан, ДАБ штаб батареясынан, коменданттық рота, дивизиялық мектеп, сапер батальоны, байланыс батальоны, медика-санитарлық батальон, тасымалдау автороталары,

далалық наубайхана, мал дәрігерлік лазарет, далалық пошта бекеті және Госбанк далалық кассасынан құралған.

Бастапқыда, 1942 жылдың сәуір айында, дивизия Жамбылдан Рязаньға аттанады. Алайда, жолда бағыттары өзгеріп, қазақстандық сарбаздар Украинаның Славянск қаласына жол тартты.

Батысқа бой алған дивизия Лисичанск маңында өздерінің соңғы күрестерін өткереді. Жауынгерлердің көбі тұтқынға түсіп қалады, солардың ішінде менің атам да бар.

Кеңес армиясы оны тылдан 1944 жылы босатып алады, осыдан кейін атам 14-ші жеке әскери-құрылыс батальонының құрамында қайтадан соғысқа аттанады. Майданнан 1946 жылы оралып, жоғары білім алып, Алматы облысындағы туған ауылы Еңбекшіде орыс тілі мен әдебиетінің мұғалімі болып қызмет етеді.

КЕРІМБЕРДИЕВ МАНАП (1919–1972)

(қызы - Манапова Назипа, табиғатты қорғау бөлімінің аға инженері, ПҚОП және ұлы - Керімбердиев Аппаз, ТШЦ РП механигі, ПҚОП)

Манап соғысқа бастан-аяқ қатысып, оны 1946 жылы 10 мамырда тәмамдады. Бір жылдық офицерлік дайындықты Әндіжанда оқығаннан кейін, запастағы жауынгерлер қорын дайындап, 1944 жылдың соңында 1-ші Украина майданының құрамында 31-ші армия ротасының командирі болып, өз әскерімен күреске араласты. Үнемі алдыңғы шепте соғысқан ол бас қолбасшылық тарапынан алғысқа ие болды.

Праганы алуға атсалысып, сол жолы жарақат алды. Әскери ауруханада емделіп шыққаннан кейін, Батыс Украинада бандеровшылардың көзін жоюға қатысты.

Соғыстан кейін қаржы бөлімінің инспекторы, колхоз төрағасы секілді бірнеше жауапты қызметтерді атқарды.

Неміс фашистерінің басқыншылығына қарсы шайқаста көрсеткен ерен ерлігі, табандылығы мен батылдығы үшін II дәрежелі «Отан соғысы» орденімен, сондай-ақ «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында Германиядағы жеңісі үшін» және «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы жеңісіне жиырма жыл» медальдарымен марапатталды.

ҚҰЛАХМЕТОВ СЕРҚҰЛ (1923–2008)

(ұлы - Құлахмет Бақытбек, МДАЦ шебері, ПҚҚР)

1942 жылдың наурыз айында Серқұл Қызыл Армия қатарына шақырылды. Уфадағы 7 күндік әскери дайындық курсынан өте салысымен, 28 наурызда алғашқы жорығына – «900 күн мен түн» Ленинград қоршауы үшін күреске қатысады. Ол соғыстың соңғы күніне дейін Отан үшін шайқасты.

Үш рет жеңіл, екі рет ауыр жарақат алды, 1944 жылдың қыркүйек айында Балтық ауданының Түров қаласындағы шайқаста Серқұлдың басына жарықшақ тиіп, қатты жарақаттанды. Жеңіс күнін Польшада қарсы алды.

Үшінші Прибалтикалық майдан қолбасшысының 1944 жылдың 27 қазанындағы №571 бұйрығымен II атқыштар дивизиясы, 219 атқыштар полкінің бөлім командирі аға сержант Серқұл Құлахметов «Қызыл Жұлдыз» орденімен марапатталды.

1945 жылдың 9 тамызында кеңес-жапон соғысына қатысты. 1946 жылы соғыстан оралып, туған өлкесінде еңбек етті.

Жеңістің 40 жылдығы қарсаңында, 1985 жылы «I дәрежелі Отан соғысы» орденімен марапатталды.

МУЗОВАТКИН ФЕДОР СЕМЕНОВИЧ (1925-2011)

(ұлы - Музоваткин Семен, «АИУСО» жүйесінің инженері, ПҚОП)

Әкем соғысқа 1942 жылы аттанып, Прибалтикадағы жаяу әскер полкінің қатарына алынады. Соғыс жылдарында ол бірнеше рет майдан шеңберінен шығып, барлауға барады. Осылайша барлаушылар кезекті тапсырмадан оралып келе жатқанда мина қойылған далаға тап болады. Жауынгерлердің бірі жаяу әскерлерге қойылған минаны басып кеткен кезде көптеген солдат қаза табады. Топ командирінің табаны жұлынып кетеді, менің әкем де аяғынан жарақат алады. Дегенмен, ол өз жарасына қарамастан, командирін біздің адамдар жатқан шепке дейін сүйреп әкеледі - міне, осы кезде ең алғашқы марапатын - «I дәрежелі Ерлігі үшін» медалін иеленеді. Әскери ауруханаға түскенде дәрігерлер оның аяғынан 9

жарықшақ алып шығады.

Әкем ауруханада жатып байланысшы және жүргізуші курстарын бітіреді. Емделіп шыққаннан кейін, Белоруссия майданындағы артиллерияға тап болады, бұл жерде пулемет сүйретіп, шайқас кезінде штабтағылармен байланысқа түсіп отырады. Менің әкем үшін Ұлы Отан соғысы 1945 жылы Варшавада аяқталды және әкем оның азат етілуі құрметіне тағы бір төсбелгіге ие болды.

Соғыстан кейін 1949 жылға дейін Әзербайжанда және Иранда қызмет етті.

Оның марапаттары - «Қызыл Жұлдыз», «Отан соғысы», Даңқ және Жеңіс ордендері мен «Ерлігі үшін», «Варшаваны азат еткені үшін» және «Жауынгерлік еңбегі» үшін медальдары.

НАУРЫЗБАЕВ ДОСАН (1912-1990)

(ұлы - Наурызбаев Сапарәлі, №2 цех машинисі, ПҚОП)

Досан Қызыл Армия қатарына 1941 жылы шақыртылды. Семейдегі 4 айлық дайындық курсын аяқтай салысымен майданға жол тартады.

Курск және Орлов облыстарындағы шайқастарға миномет полкінің құрамында қатысады. 1943 жылдың қаңтар айында екі аяғынан бірдей жараланып, әскери ауруханаға түседі, 3-4 ай емделгеннен кейін елге оралады.

Колхоз тылында жұмыс істей жүріп, Жеңіс күнін жақындатуға өз үлесін қоса білді. ОҚО Сайрам ауданындағы Коммунизм колхозында зейнетке шыққанша қызмет етті. Колхоздың дамуына қосқан үлесі үшін Досан «Еңбек Қызыл Ту» орденімен марапатталды.

«Жауынгерлік еңбегі үшін», «Ерлігі үшін» және тағы басқа бірнеше мерейтойлық медальдармен марапатталған.

НҰРЛАНҚҰЛОВ БЕЙСЕНЖАН (1921-1992)

(қызы - Нұрланқұлова Кәмиля, МДАЦ шебері, ПҚҚР)

Менің әкем майданда 1942 жылдан бастап, 212-ші атқыштар полкінің құрамында минометші болып соғысты. Соғысқа бастан-аяқ қатысқан әкемнің шеберлігі мен дарыны соғыстан кейінгі заман үшін де қажет болды. Соғыс аяқталды, алайда, кешегі соғыс алаңдарында қаншама жарылмаған снарядтар, миналар мен әуе бомбалары қалды. Минометшы Бейсенжан Нұрланқұлов соғыс аяқтала салысымен 1946 жылға дейін миналарды залалсыздандыру, сондай-ақ неміс басқыншылығынан азат етілген аудандардағы трофейлік және отандық қару-жарақтар мен мүліктерді жинау секілді қауіпті жұмыстармен айналысты.

1946 жылы туған еліне оралғаннан кейін темір жол бекетіне жұмысқа тұрып, зейнетке шыққанша сол жерде мінсіз қызмет етті.

Жеңістің 40 жылдығына орай 1985 жылы Бейсенжан Нұрланқұлов «II дәрежелі Отан соғысы» орденімен марапатталды.

ПОВАРЁНКИН КИРИЛЛ МИХАЙЛОВИЧ (1920)

(күйеу баласы - Коваленко Владимир, МЭА қондырғылар жетекшісі, №2 цех, ПҚОП)

1941 жылдың қыркүйегінен 1946 жылдың мамырына дейін инженерлік полк құрамында Ирандағы Мешхед, Бендер-Шах қалаларында әскери қызметте болды, олардың полкы Ұлы Отан соғысы жылдарындағы одақтастардан азық-түлік пен басқа да қажетті көмектің совет армиясына Иран арқылы кедергісіз жетуін қамтамасыз етті.

Әскерден босатылған соң 1946 жылдың мамырында Шығыс Қазақстанның ағаш өңдеу өнеркәсібінде қызмет етті, ал 1963 жылы Шымкент АӨК цех бастығы қызметіне шақырды, ол жерде зейнетке шыққанша еңбек етті.

1943 жылы Поваренкин қызметтес жолдастарымен бірге Тегеран конференциясы кезінде «үлкен үштік» - КСРО, Англия және АҚШ үкімет басшыларының келіссөздерінде қауіпсіздікті қамтамасыз етті. Мерейтойлық медальдары бар.

Биыл Кирилл Михайлович 95 жасқа толды.

САДВОКАСОВ МАШРАТ САДВОКАСУЛЫ (1921–1993)

(ұлы - Садвокасов Курманали, оператор, ТШЦ, ПҚОП)

Әкем соғысқа 1941 жылдың желтоқсан айынан бастап, 1945 жылдың ақпан айына дейін бастан-аяқ қатысты. Танк командирі, сондай-ақ 70-ші танк полкінің 745 зенит-артиллериялық полк құрамында взвод командирі болады. Соғыста екі ауыр жарақат: 1943 жылдың шілде айында сол қолынан, ал 1945 жылдың ақпан айында оң қолынан жарақат алды.

Ауруханаға жатып шыққаннан кейін Отанына оралып, есепшілік білім алып, зейнетке шыққанша Шымкент Мақта комбинатында қызмет етеді. Жұбайы Татьяна екеуі 5 бала тәрбиелеп өсірді.

Қаһармандығы үшін «Қызыл Жұлдыз», «І дәрежелі Отан соғысы» ордендерін, сонымен қатар «Москваны қорғағаны үшін», «Германиядағы жеңісі үшін», «Ұлы Отан соғысының жеңісіне 20 жыл», «Ұлы Отан соғысының жеңісіне 25 жыл», «Ұлы Отан соғысының жеңісіне 30 жыл», «Ұлы Отан соғысының жеңісіне 40 жыл» және «КСРО қарулы күштеріне 70 жыл» медальдарын иеленді.

СӘРСЕНОВ ӘКІМБЕК (1922–2002)

(ұлы - Сәрсенов Жарқымбек, оператор, ТШЦ, ПҚОП)

Әкімбек майданға 1942 жылдың ақпанында аттанады және ол жақта мерген болады. Дәл сол жылы аяғынан жарақат алып, Саратовтағы әскери ауруханада емделіп шығады. Желтоқсан айында тағы қолы мен аяғынан жараланып, ұзақ уақыт бойы ауруханада ем қабылдауға тура келеді.

1944 жылдан соғыстың соңына дейін Румынияны азат ету шайқастарына қатысып және ерекше жарлықпен Украинаны бандеровшылардан тазартуға ат салысады.

Соғыстан кейін Оңтүстік Қазақстан облысы, Қазығұрт ауданы, Алтынтөбе совхозындағы егіс қосында жұмыс істейді. 10 баланы өсіріп тәрбиелеген.

«Қызыл Ту» орденімен, «Ерлігі үшін», «1941-1945 Ұлы Отан соғысында Германиядағы жеңісі үшін», «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысының жеңісіне отыз жыл», «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысының жеңісіне қырық жыл» және «1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысының жеңісіне елу жыл» медальдарымен марапатталды.

ФЕДОТОВ ВИКТОР ПАВЛОВИЧ (1923)

(немересі - Тугельбаева Юлия, салықтар жөніндегі аға бухгалтер, қаржы бөлімі, ПҚҚР)

Викторды Қызыл Армия қатарына 1942 жылы шақырды, ол 40-шы Еревандық шекарашылар отрядында оқудан өтті. Атамның зеректігі мен ерекше қабілетін байқаған басшылық оны радист - байланысшылар курсына ауыстырады.

«Соғыс жылдарында күрделі әрі өте жауапты міндет - әскерилердің үздіксіз байланысын қамтамасыз ету борышы байланысшылардың мойнында болды. Снарядтар мен миналар жарылып жатқан жерлерде еңбек еттік, мыңдаған адамның дұрыс қарым-қатынас жасауы бізге байланысты екенін түсініп, байланысты мінсіз етуге бар күшімізді салдық», - деп еске алады ардагер.

Радионы шебер пайдаланған совет радистері Жеңісті жақындатып, фашист басқыншыларын талқандауға көмектесті.

«Бірде, менің бөлімшем Сапожино ауылында тұрған кезде бізге штаб бастығы келді, - деп еске алады ардагер. - Бұл кезде менің радиостанциямның батареясы «отырып» қалған еді, оны батальон орналасқан аудан орталығына барып ғана қуаттап алуға болатын, біз сонда аттандық. Аудан орталығына жету үшін вокзал алаңынан өту керек еді. Соған жеткен бетте көлігімізге ірі калибрлі пулемет пен автоматтан оқ жауды. Жүргізуші мен штаб басшысы жараланды. Үшеуіміз атыса бастадық. Сол кезде бастық маған алаңның қарама-қарсы жағында тұрған ғимаратқа шығып, байланыс торабын тауып, көмекке шақыруды бұйырды. Жау бас көтеруге мұрша бермей жатқанда оны қалай істерсің? Бірақ бұйрықтың аты бұйрық - айтылды бітті, орындау керек. Жауған оқ пен гранаттың жарылысы астында мақсатты жерге жеттім, бірақ аяғыма оқ тиді, қансырап барамын, оған қарамастан рациямен көмекке шақырдым. Бақытымызға қарай, көмек көп күттірмеді...»

Соғыс аяқталған соң атам Станислав (қазіргі Ивано-Франковск) қаласында орналасқан 82-ші атқыштар дивизиясында радист болып бірнеше жыл қызмет етеді, Қызыл Армияға жақсы кадрлар қажет еді. Үйіне тек 1949 жылы оралды, бұдан соң соғысқа дейінгі сүйікті мамандығы - қырнаушы (токарь) болып қызмет етеді.

В. Федотов көптеген ордендер мен медальдар алған. Атап айтқанда, 1985 жылы Жеңістің 40 жылдығына орай «II дәрежелі Отан соғысы» орденімен, Жуков орденімен және Жеңістің 30, 40, 50 және 60 жылдық мерейтой медальдарымен және «Украинаны фашист басқыншыларынан азат етуге 70 жыл» медалімен марапатталған.

Биыл ардагер 92 жасқа толды.

ФОКИН ВИКТОР ВАСИЛЬЕВИЧ (1916-1944)

(немересі - Бончук Ирина, сынақ зертханасының басшысы, ПҚОП)

Менің атам 1-ші гвардиялық танк бригадасының гвардия лейтенанты, танк командирі болған. 1944 жылдың сәуір айындағы шайқас кезінде жүрек тұсынан жарақат алып, қайтыс болды. Каменец - Подольск облысының Проскуров қаласына жерленді.

Атам фин соғысына бастан-аяқ қатысып, Ұлы Отан соғысына да бірінші күннен бастап ат салысты. Батыс майданның 16-шы армия құрамында Мәскеу үшін күресіп, 1943 жылдан бастап Солтүстік-Батыс майданына 1-ші Танк Армиясының құрамында және 1944 жылдан 1-ші Украина майданының құрамында соғысты.

Атам туралы анамның айтқандары болмаса, өте аз білемін. Тіпті, анамның өзі де көп ештеңе біле алмады, себебі әкесі соғысқа аттанған уақытта ол небәрі бір жарым жаста ғана еді. Олар тұрған Смоленск облысын фашистер бірден-ақ басып алады. 1941 жылдың қысында олардың және басқа да көршілерінің үйлерін немістер өртеп жібереді. Қаншама адамды атып тастайды, ал аман қалғандары партизандарды паналайды. Екі жасар анамды және оның бауыры мен әкешесі оқтан опат болған екі жиенін ерткен әжем де сол қашып құтылғандардың арасында болады. Олар партизандармен бірге Белоруссияға өтіп кетеді. Әжем атамды содан қайтып көрмеген, бар болғаны бір-екі рет хат алады, кейін атам соғыста қаза табады. Онымен бірге шайқасқан достары және командирі де соғыста көз жұмғандықтан, атамның қалай соғысқаны туралы ешкім айтып бере алмады. Бар білетінім, атам өте батыл адам болған, жауынгерлерінің өмірін босқа қатерге тікпеген, оны барлығы жақсы көрген және құрметтеген.

1943 жылы «Қызыл Жұлдыз» орденімен марапатталған.

«1942 жылдың 26-27 қарашасында танк командирі, жолдас Фокин өз танкін батыл әрі табанды түрде жауға қарсы бағыттап, басқа экипаждарды да артынан ерте білді. Ол өз машинасын жау қапталына қарсы бағыттап, зеңбіректен оқ жаудырып, әуе шабуылына қарсы қорғаныс тобын талқандап, танкілердің тапсырылған межеге жылдам жетуін қамтамасыз етті. Фокиннің танкісі жаудың бекіністі пункті үшін 3 шайқасқа қатысты, жау орналасқан жерге бар жылдамдығымен зымырап, оның әскери орталықтарын тұншықтырып өтті», осылайша батальон командирі Борисов, 10 мамыр 1943 жыл «Қызыл Жұлдыз» орденін ұсынған кездегі марапат қағазына жазған еді.

ХАЛИКОВ ГАЗИЗ МАНАПУЎЛЫ (1910–1964)

(ўлы - Халиков Эдуард, телім басшысы, ТҚСӨСЖӨҚ, ПҚОП)

1939 жылы әкем аға лейтенант шенінде Ленинград өңіріндегі фин соғысында рота командирі болған және сол жақта «Жауынгерлік еңбегі үшін» медалімен марапатталған.

Ал Ұлы Отан соғысын ол атқыштар батальонын басқарып жүріп, капитан дәрежесінде Готланд аралында қарсы алады.

Ол Ленинградты қорғауға ат салысып, сол жолы жарақат алды. 1943 жылы «Выстрел» топтық құрамды жетілдірудің жоғары академиялық курстарына жолдама алады. Оларды аяқтағаннан кейін атқыштар полкінің командирі ретінде Прибалтика майданында қызмет етеді.

1944 жылы Кеңес армиясының әскерлерімен бірге Кенигсбергті азат ету кезінде әкем ауыр жарақат алады да, 2 жыл бойы Ульяновск қаласының ауруханасында жатады.

1946 жылы мүгедектігіне байланысты соғысқа жарамсыз деп танылып, ОҚО, Шаян ауданына қоныстанады да (негізгі туған жері - Өзбекстан), сол жақта совхоз директорының орынбасары болып қызмет етеді.

Соғыс жылдарында әкем ең алғашқы мың адамның бірі болып «Отан соғысы» орденімен және бес медальмен марапатталды.

ЧЕРНИКОВ ГРИГОРИЙ ДМИТРИЕВИЧ (1923–1997)

(немересі - Черникова Оксана, аудармашы, КҚБ, ПҚҚР)

Атам 1941 жылы Қызыл Армия қатарына шақырылып, Екінші Жарғыштар дивизиясының (РККА) құрамында қызмет етіп, «Катюшамен» снаряд тасыды. Ол өзі бастан-аяқ қатысқан соғысты еске алуды аса ұнатпайтын еді.

Соғыстан оралғаннан кейін, темір жол бекетінде машинист көмекшісі болып жұмыс істеді.

Соғыс майдандарында батылдық танытқаны үшін «Отан соғысы» және «1941-1945 жылдары Ұлы Отан соғысында Германиядағы жеңісі үшін» ордендерімен марапатталды.

МҰНАЙ: ЖЕР ҚОЙНАУЫНАН СІЗДІҢ ҮЙІҢІЗГЕ ДЕЙІН

Шикізат пен өнімдердің өзіндік айналысы, үдерістер арасындағы сабақтастық – мұнай өндіру саласының өзіне тән ерекшеліктерінің бірі. Бұл санымызда МӨЗ-дің технологиялық цехтары жайлы әңгімемізді ары қарай өрбітіп, №2 цехтың қызметіне ерекше тоқталатын боламыз.

Он бірінші бөлім. №2 цех.

№2 цех өз алдына дербес құрылымдық бөлімше, цех жетекшісі Нұрлан Аханов осы жерде зауыт алғаш құрылған уақыттан бері қызмет етіп келеді.

**Нұрлан Аханов,
цех бастығы**

- №2 цехтың құрамына қандай қондырғылардың енетіні жайлы және оның сандық құрамы туралы айтып берсеңіз.

- №2 цехтың құрамына 3 қондырғы енеді, олар - мазутты вакуумдық айдау қондырғысы (МВАҚ), мазуттың жеңіл термиялық крекинг қондырғысы (висбрекинг) және моноэтаноламинді регенерациялау (МЭА) мен күкіртті алу қондырғысы. Осылардың ішінде күкірт алу қондырғысы Жаңғырту жобасы шеңберінде тұрғызылған жаңа қондырғы екенін ерекше атап өткім келеді.

№2 цехта 93 адам жұмыс істейді. Қондырғы жетекшілері: мазутты вакуумдық айдау және висбрекинг қондырғыларының жетекшісі Өмірбай Сыдықов және күкірт пен МЭА регенерациялау қондырғысының жетекшісі Владимир Коваленко. Күкірт қондырғысының механигі Рүстем Әбубәкіров, висбрекинг және МВА қондырғыларының механигі - Ахметбек Әбдірахманов, ал мазутты вакуумдық айдау құрылғысының аға инженері - Әбдірахман Жақсыбаев.

- Цехтарыңыздың басты міндеті қандай?

- Әрине, цехымыздың ең әуелгі міндеті - МӨЗ-дің өзге де технологиялық бөлімшелері секілді өнімді өндіру жоспарын жүзеге асыру. Мысалы, 2015 жылы вакуумды газойл өндіруді 776 448 тоннаға жеткізсек деген жоспар қойып отырмыз.

№2 цехтың негізгі мақсаттарының бірі - №1 цехта алғашқы өңдеуден өткен ауыр мұнай қалдықтарын қайта өңдеу. Біздің құрылғылар осы қалдықтарды шығарып,

олардан ашық түсті мұнай өнімдерінің қосымша құрамдастарын алады (саудадағы бензин мен дизель жанармайының, вакуумды газойлдың құрамдастары), бұл өз кезегінде зауыттағы ашық түсті мұнайды өндірудің пайызын арттырып, мұнай өңдеу тереңдігінің ұлғаюына ықпал етеді.

№2 цех қондырғыларында мазутты өңдеу, моноэтаноламин ерітінділерінің көмегімен мұнай өнімдерін күкіртті сутектен тазарту, сондай-ақ, гудронды висбрекингілеу үдерістері жүргізіледі. Қондырғыларымыздың жалпы қуаттылық жиынтығы жылына 2,5 млн. тонна шикізаттан асады.

МВА қондырғысында мазутты қайта өңдеудің технологиялық ерекшелігінің бірі - су буының көмегімен вакуумдағы термиялық тұрақсыз мазутты тазартып, осы арқылы үдерістің қандай да бір ыдыраусыз өтуін қамтамасыз ету.

- Өткен басылымдарда мұнай өңдеуге қатысты сұрақтар туындап, өндірістегі қауіпсіздік мәселесіне тоқталған болатынбыз. Ал сіздердің цехтарыңызда осыған байланысты өзіндік ерекшеліктер бар ма?

- МӨЗ-дің барлық аймағындағы сияқты, бізде де қауіпсіздік ережесі қатаң сақталған. №2 технологиялық цех жарылыс пен отқа қауіпті өндірістердің қатарына жатады, сондықтан да өндірістің қауіпсіздікке қатысты іс-шаралары мен саясатында қарастырылған барлық ережелер мен тәртіпті сақтау біздің ең басты міндетіміз болып саналады.

- Жұмыс күндеріңіз қалай өтеді?

- Әр күніміз, ең алдымен, технологиялық қондырғыларды аралап шығудан басталады. Яғни әрбір технологиялық үдерістің технологиялық регламент нормасына сай болуын қадағалаймыз. Сосын ары қарай жұмыс барысында туындаған әкімшілік және ұйымдастырушылық мәселелерді қарастырамыз.

- Өз ұжымдарыңыз туралы толығырақ айтып берсеңіз.

- №2 цех ұжымы - зауыттың қоғамдық және спорттық шараларының белсенді қатысушылары. Біздің қызметкерлер бірнеше рет зауыт ішінде өткізілген спартакиадалардың жеңімпаздары, ал цех машинисі Дүйсен Бұданов 2013 жылы «ПетроҚазақстан» Корпоративтік спартакиадасында шағын-футболдан 1-орынды иеленген ПҚОП командасының мүшесі болды.

Жұмыскерлеріміз өндірістегі жетістіктері мен мұнайгаз өнеркәсібінің дамуына қосқан үлестері үшін бірнеше рет түрлі марапаттарға ие болды, әрине, осының бәрін мақтан тұтамыз. 2010 жылы, ШМӨЗ-дің 25 жылдығы қарсаңында цех механигі Ахметбек Әбдірахманов пен аға оператор Әбілғасыр Рахманқұлов «ҚМГ-ӨМ» АҚ Құрмет грамотасымен марапатталды, ал Қазақстан

мұнайының 110 жылдығында технологиялық қондырғылар операторы Шаяхмет Шауполов Алғыс хатқа ие болды.

2011 жылы ҚР Тәуелсіздігінің 20 жылдығына орай, технологиялық цехтың аға инженері Әбдірахман Жақсыбаев KAZENERGY Құрмет грамотасымен марапатталса, МЭА және күкірт қондырғыларының басшысы Владимир Коваленко мен оператор Қамбарбек Молдабеков Алғыс хат алып, цех операторы Әдүард Шагвалеев «ҚМГ-ӨМ» АҚ Құрмет грамотасын иеленді.

2012 жылы ҚР Тәуелсіздігі күні құрметіне цех басшысы Нұрлан Аханов пен висбрекинг қондырғысының басшысы Сергей Мартыновқа төсбелгі тағылды. 2013 жылы Тәуелсіздік күні қарсаңында аға оператор Ерік Жұмаділов Алғыс хатпен марапатталса, Нұрлан Аханов Мұнай-газ кешені жұмыскерлері күні қарсаңында ҚР Энергетика министрлігінің Құрмет грамотасын иеленді. Дәл осы жылы Мұнайшылар күніне орай висбрекинг қондырғысының аға операторы Еркін Ермахамбетов KAZENERGY Алғыс хатын алды.

2014 жылы кәсіби мерекеміздің қарсаңында МБАҚ технологиялық қондырғыларының аға операторы Александр Крыкбаев пен МБАҚ және висбрекинг қондырғыларының басшысы Өмірбай Сыдықов «ПетроҚазақстан» компаниясы басшылығының тарапынан марапаттарға ие болды.

МБАҚ (мазутты вакуумды айдау қондырғысы), №2 цех / УВПМ (установка вакуумной перегонки мазута), цех №2 / VDU (Vacuum Distillation Unit), Workshop #2

Екі кезеңнен тұратын ПҚОП-тың Жаңғырту жобасы 2011 жылы басталды және қазіргі кезде жоба белсенді кезеңде.

Осылайша, 2015 жылдың мамыр айында күкірт өндіру қондырғысының кешенді сынақтан өтуі басталды. Сонымен қатар изомерлеу қондырғысының жұмыс құжаттамасын дайындау, тапсырыстарды орналастыру, жабдықтарды өндіру мен құрылыс-монтаждау жұмыстары жалғасуда. Жаңғырту жобасының бірінші кезеңі аяқталғаннан кейін, біздің МӨЗ Еуро-4 стандартына сәйкес бензин өндіретін болады.

Жобаның екінші кезеңі аясында ағымдағы жылдың мамыр-маусым айларындағы жұмыстары: техникалық-экономикалық негіздемеге қорытынды алу және «Мемлекеттік сараптама» РМҚ-ға жобалық-сметалық документацияны тапсыру болып табылады. Сондай-ақ, ШЫҰ елдерінің кредит желісі шеңберінде \$1 млрд АҚШ доллары көлемінде несие алу мақсатында, атап айтқанда ПҚОП-тың «Due diligence» сараптамасынан өткізу бойынша жұмыстар жүргізіліп жатыр.

Естеріңізге сала кетейік, Жаңғырту жобасының мақсаты Шымкент МӨЗ-нің қуатын 6 млн тоннаға дейін қалпына келтіру, бензин және дизельдің Еуро-4 және Еуро-5 стандарттарына сәйкестендіру және өңдеу тереңдігін ұлғайту болып табылады.

№2 цехының ұжымы / Коллектив цеха №2 / Workshop #2 Team

Мазутты вакуумдық айдау (МВА) және висбрекинг қондырғыларының жұмыстары жайлы толығырақ осы қондырғылардың басшысы Өмірбай Сыдықов айта береді.

- Сіз бірден екі қондырғыға басшылық етесіз, осыған қарағанда бұл қондырғылар өзара тығыз байланыста болғаны ғой?

- Бұл екі қондырғы да ауыр мұнай қалдықтарын (гудрон, мазут) терең өңдеуден өткізуге арналған және олар өзге зауыттарда КТ деп аталатын кешенге жатады. Дегенмен, олардың мақсаты бір болғанымен, жұмыс барысы - әртүрлі. МВА қондырғысының басты үдеріс болып табылатын тазарту (сұйық қоспаларды қайнау температурасы бойынша ерекшеленетін таза құрамдастарға бөлу) вакуум ішінде жүргізіледі, ал висбрекинг қондырғысында бұл үдеріс жоғары температурада әрі қысым арқылы жүзеге асады.

- Мазутты вакуумдық айдау қондырғысының технологиялық үдерістері жайлы толығырақ айтып өтсеңіз.

- Өнімділігі жылына 3,8 млн. тоннаны құрайтын МВА қондырғысы 1991 жылы алғаш рет пайдалануға енгізілген болатын. Осыдан кейін арнаулы өнімдер тобы - вакуумды газойл экспортқа жол тартты, алайда, вакуумды газойлді өткізуге байланысты туындаған қиындықтар салдарынан қондырғы анда-санда бір жұмыс істеп, ақыры 1993 жылы қараша айында жұмысын тоқтатты. 2002 жылы өнімділігі 1,5 млн. тонна болатын қондырғыны жетілдіру қолға алынды және 2004 жылдың қаңтар айынан бастап МВАҚ іске қосылып, күні бүгінге дейін үздіксіз жұмыс істеп келеді.

- Қондырғыларыңызға арналған шикізат пен алынатын өнімдер туралы айтып берсеңіз.

- Қондырғының атауы айтып тұрғандай, негізгі шикізатымыз - мазут, ол бізге 100-ші секциядан фракцияны алғашқы айдау үдерісі арқылы мұнайдан бөлініп келеді.

МВАҚ өнімдерінің қатарына 350°C-тан төмен фракциялар (дизель немесе қазандық жанармайлардың құрамдасы), вакуумды газойл (каталитикалық крекинг қондырғысының шикізаты), сондай-ақ гудрон (висбрекинг қондырғысының шикізаты) жатады.

- Висбрекинг қондырғысы да (мазуттың жеңіл термиялық крекингі) сіздің қарамағыңызға қарайды. Оған да толығырақ тоқталып өтсеңіз.

- Бұл қондырғы басқалармен салыстырғанда жаңа, ол пайдалануға 2000 жылы берілді, ағымдағы қуаттылығы жылына 1 млн. тоннаны құрайды. Висбрекинг қондырғысының пайда болуы мұнай өндіру үдерісінің тереңдігін ұлғайту жоспары негізінде жүзеге асқан болатын.

Висбрекинг қондырғысы сол уақытта тоқтап тұрған бәсең кокстау қондырғысы негізінде пайда болды, оны толықтай құрап шығу үшін өндірістік сызбадан кокстау реакторын алып тастап, көптеген құбырлар, сорғыштар, жылу алмастырғыштар мен өзге де агрегаттарды қайта жабдықтауға тура келді.

Дегенмен, висбрекинг қондырғысы МВА қондырғысы қолданысқа енгеннен кейін ғана өз қызметін толықтай атқара бастады, осылайша ол МВА құрылғысында мазутты өңдеу арқылы алынған жабысқақтығы жоғары гудронды қайта өңдейтін болды. Өзінің аса жабысқақтығы мен қату температурасына байланысты гудрон қазандық жанармайының талаптарына сай келмейтін еді, енді висбрекингтегі өңдеулерден кейін бұл көрсеткіштер төмендеп, осының арқасында қазандық жанармайының М-100 маркалы саудаға дейінгі сипаттарына сәйкес келетін болды.

- Висбрекинг қондырғысының шикізаты мен оның өнімдері туралы не айтасыз?

- Негізгі шикізат мазутты вакуумдық айдау қондырғысынан келіп түсетін гудрон және №1 цехтың 100-ші секциясынан түсетін мазут (350°C-тан жоғары фракция). Қайта өңдеу кезінде жанармай газы, НК-180°C фракциялы бензин (сауда бензинінің құрамдасы), 180-350°C фракциялы газойл (қазандық жанармайының құрамдасы) және қазандық жанармайының құрамдастары қатарына жататын 350°C-тан жоғары фракция қалдығы - крекинг алынады.

- Жеңіл термиялық крекинг және висбрекинг - бұлар екі түрлі технология ма?

- Негізінен, жеңіл термиялық крекинг пен висбрекинг - бір ғана технология, олар екеуі де салыстырмалы түрде шағын қысым (12-20 кг/см²) мен температурада (475-490°C) жүзеге асады, алайда, мұнайды өңдеу кезінде өндірістік үдерістердің басым көпшілігі жоғары температура мен қысымда жүргізіледі. Ал егер олардың әрқайсысын жеке-жеке алып қарайтын болсақ, онда термиялық крекинг ауыр мұнай қалдықтарын өңдеп, олардан автокөлік және қазандық жанармайларын алуға, ал висбрекинг ауыр мұнай қалдықтарының (гудрон, мазут) жабысқақтығын төмендетуге арналған, осылайша бұл үдерістер барысында алынатын бензин мен дизель жанармайы жанама өнім болып саналады.

- Висбрекинг қондырғысындағы технологиялық үдерістердің қандай да бір ерекшеліктері бар ма?

- Әдетте, пеш ішіндегі иректүтікті кокс қалдықтарынан тазарту үшін қондырғыны жылына екі рет жөндеу жұмыстарынан өткізеді. Бұл МӨЗ жөндеу жұмыстарының жоспарына енгізіліп, зауыт бюджетінде қарастырылып, барлық зауыт қызметкерлерімен келісіледі. Алайда зауыт басшылығы мен техникалық бөлім ұстанған табанды тәртіптің арқасында, біздің қондырғы жарты жыл бойы тоқтаусыз жұмыс істеді және ары қарай да күзге дейін жұмыс істеуге мүмкіндігі бар еді (26 наурыз - 23 сәуір аралығында ПҚОП-та жыл сайынғы жоспарлы жөндеу жұмыстары жүргізілді - ред.).

**Өмірбай Сыдықов,
мазутты вакуумдық айдау және
висбрекинг қондырғыларының
басшысы**

- Сіздердің қондырғыларыңызға байланысты қандай жетілдіру жұмыстары жүргізілді және олар ПКӨП-тың Жаңғырту жобасында қарастырылған ба?

- 2002-2003 жылдар аралығында мазутты вакуумды айдау қондырғысында қайта қалпына келтіру жұмыстары жүргізілді, осы орайда нарықтағы мұқтаждыққа байланысты оның өнімділігі жылына 3,8 млн. тоннадан жылына 1,5 млн. тоннаға дейін төмендетілді. Сондай-ақ К-501 колоннасы, П-502 пеші және технологиялық процесті басқарудың автоматтандырылған жүйесі (ТПБАЗ) да қайта қалпына келтірілді. Нақтырақ айтар болсақ, К-501 колоннасының ішінен диаметрі кішкентай жаңа К-501 пайда болды, ал барлық пештердің қатарынан бір ғана П-502 пеші сақталып қалды, әрі оның ұзындығы 2 есеге дейін кішірейтілді.

- Соңғы жылдарда енгізілген жаңа технологиялар жайлы айта отырсаңыз.

- 2011 жылы МӨЗ-імізде висбрекинг қондырғысы пештерінің иректүтіктеріндегі кокс қалдықтары алғаш рет «Магикрот» технологиясының көмегімен тазартылды. Бұл технологияның тиімділігін ерекше атап өткім келеді, себебі ол құрылғыға оң әсер ететін сапалы тазалықпен қатар жоғары күтіммен де қамтамасыз етеді. Олай дейтінім, біз бұрын қолданған қарапайым бу бүріккіш иректүтіктердің ішкі жағы мен қалашты жылдам тоздырып жіберетін еді.

- Қондырғылардағы температура тәртібі қалай сақталады? Сондай-ақ, қондырғының жұмысына тағы не нәрсе ықпал етеді?

- Температураның төмендеуі өндірістегі үдерістерге тікелей әсер етеді, сондықтан да, әсіресе, қыс уақытында бұған ерекше көңіл бөлінеді. Өйткені, өнімдер өте жабысқақ келеді әрі қату температуралары да жоғары. Алайда, әр қондырғының өзіне тән ерекшелігі бар - мысалы, МВАҚ үшін сыртқы орта температурасының жоғары болуы қауіпті, сонымен қатар вакуум тудыратын жүйенің дұрыс жұмыс істемеуі де теріс ықпал етеді. Себебі, таяз вакуум салдарынан ашық түсті мұнай өнімдерінің сұрыптары жоғалып, пештен шығар кезде жоғары температура пайда болады.

Моноэтаноламинді регенерациялау және күкірт алу қондырғысының жұмысы жайлы қондырғы басшысы Владимир Коваленко әңгімелейді.

- Өз қондырғыңыздың техникалық сипаттамасы, шикізаты және өндіріс өнімдері туралы айтып берсеңіз.

- Біздің қондырғыда ЛК-6У гидротазалау қондырғыларынан келіп түсетін моноэтаноламин (МЭА) ерітіндісін күкіртті сутекке қаныққан МЭА ерітіндісінен тазалау жұмысы жүргізіледі. Тазалау барысында концентрациясы жоғары (75-92%) күкіртті сутекті газ бөлінеді және ол қарапайым күкіртті өндірудің негізгі шикізаты болып табылады.

МЭА-ның қаныққан ерітіндісін тазарту десорберде (К-1 колоннасы) 120°C температура мен 0,55-0,6кг/см2 қысымда жүзеге асады. МЭА-ның тазартылған (балғын) ерітіндісі ЛК-6У қондырғысына гидротазалау қондырғыларына жіберіледі, ал шығарылған жоғары концентратты күкіртті сутекті газ - күкірт өндіретін өндіріске жол тартады.

Біздің қондырғының негізгі шикізаты ЛК-6У-дан келіп түсетін күкіртті сутек пен күкіртті қоспаларға қаныққан МЭА. Кейін осы ерітінді тазартылады (сондай-ақ МЭА ерітіндісінен күкіртті сутек шығарылады).

МЭА блогының өнімі - тазартылған МЭА ерітіндісі ЛК-6У-ға қайта жіберіліп, 300/1 және 300/2 секцияларында гидротазалау үдерісіне (әрі құрамында күкіртті сутегі бар газ) және 400-ші секцияда көмірсутекті газды күкіртті қоспалардан тазарту үдерісіне қатысады.

Басқаша айтқанда, моноэтаноламин ерітіндісінің өзіндік айналымы пайда болады, яғни бізге моноэтаноламиннің «ластанған» ерітіндісі келіп түседі, біз оны күкіртті сутектен тазартып, қайтадан ЛК-6У қондырғысына жібереміз, ол жақта ерітінді өзінің санитарлық қызметтерін атқарады.

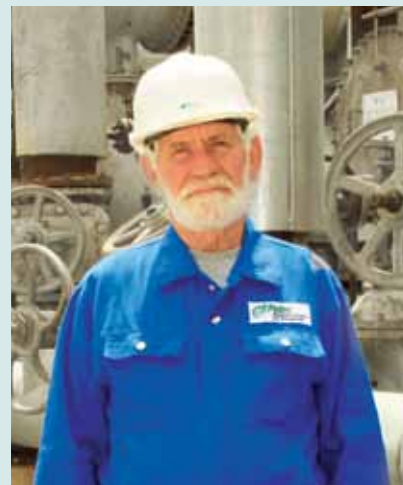
- Ал күкірт алу үдерісі қалай өрбиді?

- Жоғарыда атап өткенімдей, күкірт алу блогының шикізаты - МЭА блогында шығарылатын жоғары концентратты күкіртті сутекті газ.

Күкіртті өндіру техникалық тұрғыдан екі кезеңнен тұрады. Біріншісі - термиялық кезең, мұнда күкіртті сутекті газды 1450-1500°C жоғары температурада жағады. Технологиялық газ арнайы қазан мен күкірт конденсаторында 165-170°C температураға дейін салқындатылғаннан кейін, сұйық күкіртті конденсациялау жүзеге асады. Күкірт конверсиясының дәрежесі, нақтырақ айтқанда, оның термиялық кезеңдегі күкіртті сутекті газдан шығу пайызы 55-60%-ды құрайды. Күкіртті сутекті газдан күкірт алу ары қарай екі катализикалық сатыда алюминий тотығы катализаторының қабатындағы реакторда өндіріледі, мұнда күкірттегі күкіртті сутектің конверсия дәрежесі 36-38%-ды құрайды.

Кейін қондырғы жабдығындағы сұйық күкірт сұйық күкірт қоймасына жиналады, ол жерден сорғыш арқылы түйіршіктеу блогына жіберіледі және барабанды сынық кескіште салқындатылып, түйіршіктерге айналады. Осыдан соң түйіршіктелген күкірт қаптарға сығымдалып, дайын өнімдердің қоймасына аттанады.

- Ал не себепті моноэтаноламинді тазалау және күкірт алу сияқты екі бөлек технологиялық үдеріс бір қондырғыға біріктірілген?

**Владимир Коваленко,
МЭА регенерациялау және
күкірт алу қондырғысының
басшысы**

- Дұрыс, технологиялық және өндірістік үдеріс тұрғысынан алғанда күкірт өндіру қондырғысы екі блокқа бөлінген - моноэта-ноламин (МЭА) ерітіндісін тазарту және күкірт өндіру блоктары.

Алайда, МЭА ерітіндісін тазалау шағын қысымның күшімен жүзеге асатыны белгілі, ал шығарылған күкіртті сүтекті газ қауіпті әрі улы болғандықтан, күкірт өндіру қондырғысын үнемі МЭА ерітіндісін тазарту қондырғысымен қатар салады.

- Қондырғыны жетілдіруге байланысты қандай да бір жұмыстар жүргізілді ме?

- МЭА-ны тазарту блогын пайдаланып келе жатқан уақыт аралығында жылу алмастырғыш және мұздатқыш жабдықтары, сондай-ақ құбырлардың жекелеме бөліктері ауыстырылды. Жаңғырту жоспарының 1-кезеңіне сәйкес, қуаттылығы жылына 4 мың тонна болатын күкірт өндіретін модульді қондырғы тұрғызылды, ал екінші кезең шеңберінде қуаттылығы жылына 15 мың тонна бола-тын қосымша күкірт өндіретін қондырғыны салу жоспарланып отыр.

- Күкірт қондырғысы ПҚОП-тың Жаңғырту жобасы аясында салынған жаңа қондырғы екені белгілі. Ол туралы толығырақ айтып берсеңіз.

- Қуаттылығы жылына 4 мың тоннаны құрайтын күкірт өндіру қондырғысы (КӨҚ-4000) 2011-2014 жылдар аралығында салынған болатын. Жобаны жүзеге асыру барысындағы барлық кезең - жобалық-сметалық құжатты құру (СРЕ), мемлекеттік органдар мен мемлекеттік сарапшылар тарапынан келісім алу, құрылыс-монтаж жұмыстары (ҚМЖ), жекелеме сынақтар мен қондырғыны іске қосар алдындағы жұмыстар - толықтай осы аралықта қамтылды. Биылғы жылы іске қосу-жөндеу жұмыстары ба-сталды және алдағы уақытта технологиялық жабдықты кешенді түрде сынап көру жоспарланып отыр.

Айтпақшы, КӨҚ-4000, МӨЗ-дің жаңа тарихындағы тұңғыш технологиялық күрделі нысан болып саналады, әрі ол өнім желісін жаңа өнім - түйіршіктелген күкіртпен толықтыруға мүмкіндік беріп отыр.

Күкіртті қолданатын салалар өте көп, атап өтер болсақ оны күкірт қышқылын өндіру үшін химиялық өнеркәсіпте, синтетикалық талшықтарға, күкіртті бояуыштарға, түтінді дәріге, сондай-ақ резеңкелі өнеркәсіпте, ауыл шаруашылығында және фармацевти-када пайдаланады. Сондықтан да ОҚО әкімшілігі КӨҚ-4000 қондырғысын пайдалануды сәтті енгізуге ерекше көңіл бөліп отыр, себебі оның жақсы жұмыс істеуі өңіріміздегі өзге халық шаруашылық салаларына мультипликативті ықпал ететіні белгілі.

Бұл жұмыстардың тағы бір маңызды қыры - технологиялық тұрғыдан тұрғызу қиын осы нысанның құрылысы барысында жаңа тәжірибелерді игеріп жатырмыз.

Қондырғыда пайдаланылатын «Клауса» технологиялық үдерісі бүкіл әлемде кеңінен танымал және ҚР өнеркәсібінде мақұлданған, дегенмен, біздің ОҚО үшін жаңалық саналады. Ол біздің зауытқа күкіртті мұнайдың біраз бөлігін батыс-қазақстандық кен орнынан қабылдауға мүмкіндік береді, негізі олардың өңделуі қиынырақ. Жобаны жүзеге асыру барысында алғаш рет зауытымызда ҚМЖ сапасын қадағалау шарасы және пайдалану құжаттары (іске қосудың техникалық регламенті, пайдалану, қондырғыны тоқтату, апатты жою жоспарлары, жабдықты кешенді сынау жобасы) толықтай жаңадан қолға алынды, ал шетелдік СРЕ компаниясымен бірлесіп жұмыс істеу міндетті түрде алдағы уақытта біздің мамандардың техникалық деңгейлерін халықаралық көрсеткіштерге дейін көтереді деп сенеміз. Сондай-ақ қосымша жаңадан салынып жатқан ПҚОП нысандарына мамандар дайындалатын болады.

Осы меңгерілген тәжірибенің бәрі ЕУРО-4 және ЕУРО-5 стандартты автобензиндерін өндіру үшін изомерлеу қондырғысы жоба-сын жүзеге асыруда және Жаңғырту жобасының 2-кезеңінде қолға алынатын технологиялық жағынан күрделі нысандарды құруда кеңінен қолданылатын болады, осылайша біздерге, зауыттықтарға жаңа нысандарды жылдам аяқтап, іске қосу жеңілдей түседі.

Сұрақтарымызға жауап бергендеріңіз үшін алғыс білдіреміз!

№2 цехының ұжымы / Коллектив цеха №2 / Workshop #2 Team

ОҚИҒАЛАР КҮНТІЗБЕСІ

Сәуір

2-7 сәуір - Қызылордалық мектеп оқушыларының арасында ПҚҚР жүлдесіне баскетболдан жарыс өтті, оған Қазақстанның бірнеше аймақтарынан жасөспірімдердің 16 командасы қатысты.

3-16 сәуір - ПҚОП ҚЕҚОҚ департаменті су тасқынынан қорғау шаралары мен негізгі арнаны балшықтан тазарту жұмыстарын жүргізді.

8-11 сәуір - Құмкөлде ПҚҚР бөлімшелері мен мердігер мекеме командаларының арасында футболдан жарыс өткізілді, 1-орынды МГӨЦ тобы, 2-орынды - өндіріс технологиясы бөлімінің командасы және 3-орынды «Құмкөл Сервис» ЖШС тобы иеленді.

10-30 сәуір - санитарлы-қорғалған аймақ пен біздің зауытымызға іргелес маңайды көркейту мен жасыл көшеттерді отырғызу жұмыстары жүргізілді.

11-14 сәуір - Арысқұмда ПҚҚР бөлімшелері мен мердігер мекеме қызметкерлерінің арасында баскетболдан жарыс өткізілді. Үштік жүлдегер құрамына ҚАМ технологиялық бөлімі (1-орын), ҚАМ ППЖЦ (2-орын) және ҚАМ МДАЦ топтары (3-орын) енді.

18 сәуір - Қызылордадағы «ПетроҚазақстан» спорт кешенінде шағын футболдан ПҚҚР бөлімшелерінің

ОҚО Қарабастау ауылында УОС ардагерлерінің құрметіне тұрғызылған ескерткіштің салтанатты ашылуы / Торжественное открытие памятника ветеранам ВОВ села Карабастау, ЮКО / Ceremonial opening of the monument to veterans of the Great Patriotic War in Karabastau village, SKO

арасында дәстүрлі турнир өткізілді. МРБ тобы 1-орынды иеленсе, 2-орынды «Қаржы департаменті» тобы қанжығасына байлады, ал 3-орын «ППЖЦ-МДАЦ» тобына бұйырды.

20 сәуір - Құмкөл кен орнында «Өртті сөндіргеннен - болдырмау жөн!» атты өрт қауіпсіздігіне арналған дәстүрлі байқау өтті. Екі кезеңді қамтыған өрттің алдын алу байқауына «ПҚҚР» АҚ өнеркәсібінің 18 ұжымы қатысты. Бірінші орын мен ауыспалы кубокты ҚАМ-1 тобы иеленді. Екінші орынды МБР тобы, ал үшіншісін - технологиялық топ алды.

24 сәуір - Құмкөлде компаниямыз бен мердігер мекемелеріміздің мұнайшыларына арналған волейбол жарысы аяқталды. Вахта-40 спортзалы алаңында өткен волейбол жарыстарына 8 топ қатысты - 1-орынды МГӨЦ-2 тобы иеленсе, 2-сін - «САС-Қазақстан» ЖШС тобы және 3-орынды қамту қызметінің тобы алды. Ал 27 сәуір күні Арысқұм кен орнының спорт кешенінде баскетболдан сайыс өтті. МДАЦ тобы сайыс жеңімпазы болып танылды, 2-ші және 3-ші орындарды «МИР» мердігер мекемелерінің құрама тобы мен МГӨЦ тобы бөлісті.

26 сәуір - «ПҚОП» ЖШС энергоцехінің тобы алғаш рет «Оңтүстік Қазақстан» газетінің жүлдесіне арналған «Арыс-2015» 9-шы Республикалық жүйрік регата жарысына қатысып, ОҚО-ның әртүрлі мекемелерінен келген 7 топ ішінде жүлделі де ардақты 3-орынды иеленді.

27 сәуір - Шымкентте «ПҚОП» ЖШС-ның барлық қызметкерлерін жыл сайынғы медициналық алдын ала тексеруден өткізу айлық шарасы басталды.

Мамыр

1 мамыр - Қазақстан халқының бірлігі күні ПҚҚР қызметкерлері Қызылорданың орталық алаңында өткен «Бірлігіміз жарасқан - Қазақстан» атты мерекелік-бұқаралық шараға қатысты.

ПҚҚР Кубогына арналған мектеп оқушылары арасында өткен баскетболдан турнир / Турнир по баскетболу среди школьников на Кубок ПҚҚР / The PKKR basketball cup competition among schoolchildren

4 мамыр - Құмкөлде екінші кезекшілік пен мердігер мекемелердің мұнайшылары арасындағы волейбол жарысы аяқталды. ГПЖЦ тобының волейболшылары ең мықтылар атағын жеңіп алды. Екінші орында - МГӨЦ-1 тобы болса, үшінші орынды ОИҚ тобы иеленді.

6 мамыр - Шымкент қ. Еңбекші ауданы ауылдық округінің Қарабастау ауылындағы Ұлы Отан Соғысы ардагерлеріне арналған және ПҚОП қаржылық қолдауымен қалпына келтірілген ескерткіштің сатанатты ашылуы. Шараға ауыл халқының өкілдері, БАҚ және «ПетроҚазақстан» компаниясы қатысты.

8-9 мамыр - Жеңістің 70 жылдығын мерекелеуге орай Құмкөл және ҚАМ кен орындарында қызылордалық эстрада әртістерінің қатысуымен мерекелік концерт өткізілді.

18-22 мамыр - жаңғырту шеңберінде зауыттағы өндіріс көлемінің ұлғаюы мен жаңа қондырғылардың іске қосылуына байланысты ПҚОП-та парниктік газдар квотасын өзгерту негіздемесіне арналған есеп-қисаптар мен 2015 жылға қосымша квота алуға өтінім дайындалды.

22 мамыр - Шымкент қ. химия-биология бағытындағы Назарбаев Зияткерлік Мектебінің оқушыларына зауыт бойынша экскурсия жүргізілді.

Маусым

1 маусым - Балаларды қорғау күніне орай қамқорлығымыздағы Сайрам

Шымкент қ. Назарбаев Зияткерлік Мектебінің оқушылары зауытты аралауда /
Экскурсия по заводу для учащихся Интеллектуальной Школы Назарбаева г.Шымкента /
Pupils from the Shymkent's Nazarbayev Intellectual School on a tour at the Refinery

балалар үйінің тәрбиеленушілеріне сыйлықтар табысталды.

1 маусым - Қызылорда қаласында облыс әкімі Көшербаев Қ.Е. және «ПетроҚазақстан» Вэй Юйсян мырзаның қатысуымен отбасы үлгісі бойынша салынған 8 үйден тұратын «Атамекен» атты балалар ауылының салтанатты ашылуы өтті. Бұл жобаға «ПетроҚазақстан Құмкөл Ресурсиз» жаңа балалар ауылының жобалануы, салынуы және материалдық-техникалық жабдықталуына 653 млн. тенге көлемінде қаражат бөлген болатын. Енді 66 жетім баланың өз отбасын табуға мүмкіншілік туып, бақытты болуларына үміт берілді.

5 маусым - «Қызылорда» облыстық қайырымдылық қорымен бірлесіп,

бірнеше жыл қатарынан ПҚҚР өткізіп келе жатқан «Шаттық керуені» дәстүрлі қайырымдылық балалар акциясы бастау алды. Акцияға Қызылорданың 8 демалыс лагерінде бүкіл бес маусым бойы демалып жатқан барлық балалар қатыса алады. Акцияның мақсаты – өсіп келе жатқан ұрпақтың жаз мезгіліндегі бос уақытын ұйымдастырып, салауатты өмір салтын қалыптастыруға қол ұшын беру. Спорттық сайыстар мен мәдени ойын сауық шараларына қатысушы белсенді балаларға ПҚҚР компаниясынан сыйлықтар табысталады (скейт-бордтар, фотоальбомдар, сағат және т.б.).

15 маусым - «ПҚОП» ЖШС «Рационализатор КЗ» республикалық байқауына қатысуы.

«Қызметкерлерді әлеуетті қауіпті жағдайлар, қатерлі жағдайлар/әрекеттер туралы хабарлағаны үшін көтермелеу бағдарламасының» қорытындысы бойынша 2015 жылдың 1 тоқсан жеңімпаздары туралы ақпарат.

ПҚОП бойынша №2 цех бастығы Н.Аханов және технол. қондырғылар операторы Т.Өмірзақов марапатталды, олар 19 және 22 ақпанда 2015 жылы П-101 пешінің Т-110-2 және Т-110-1 позицияларындағы жылу-бу қалтасының бу жіберу қаупін анықтап, ол туралы хабарлаған. Олардың уақтылы жіберілген хабарламасы болашақта жарылыс, жану және технологиялық қондырғының бұзылуына әкелуі мүмкін жоғары қауіпті жағдайдың алдын алуға мүмкіндік берді.

ПҚҚР бойынша 4 қызметкер жоғары және орташа қатерлі әлеуетті қауіпті оқиғалар туралы хабарлағандығы үшін марапатталды.

22.12.2014 жылы ұңғымадан шешілген сорғыны шығару мен тиеу кезінде МГӨЦ операторы Р.Амантай мен МГӨЦ шебері Ұ.Ұзақбаев радиацияның бар екендігін анықтады. Нәтижесінде сорғы қауіпсіз түрде ТРҚ полигонына шығарылды. Аталған қауіпті фактордың уақтылы анықталуы жұмыскерлердің гамма-сәулемен сәулену қатерінің алдын алды.

15.02.2015 жылы технологиялық бөлім басшысы Б.Есіркепова «ТВМН» компаниясының нысанына бару кезінде пеш жанарғысының бейберекет жасалғанын, жалынды тексеру мен пешті тұтатудың автоматтандырылған жүйесінің жоқтығын анықтады. Пеш жұмысы тоқтатылып, жанарғы ауыстырылды, содан кейін ғана іске қосылды.

27.03.2015 жылы қондырғыны тексеру мен қарап шығу кезінде МДАЦ операторы Б.Қалымбетов істеп тұрған мұнайды жылыту пешіндегі жанарғының ернекем арқылы жалғасы мен түтіндігінен қара түтін шығып жатқанын байқап қалды. Пешті тоқтатып, тексеру барысында жану камерасындағы иректүтікте саңылау пайда болып, мұнай ағып жатқаны анықталды. Уақтылы анықтау мен пешті тоқтату аса ірі өрттің алдын алды.

ОБРАЩЕНИЕ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Уважаемые коллеги, читатели,

Этот номер нашего с вами журнала имеет несколько необычное содержание. В нем меньше обычного материала профессионально-нефтегазового характера, а значительная часть номера посвящена Великой Победе советского народа в жесточайшей войне 1941-1945 годов. Достойное участие в защите Родины приняли наши с вами отцы и деды, оставив после себя непокоренную страну и благодарную память потомков.

Одно из главных событий текущего года - 70-летие этой незабываемой Победы, поэтому, размещая здесь материал о тех, кто внес свой вклад в ее достижение, дал нам достойную жизнь, мы рассчитываем на то, что наши дети, внуки, близкие будут носителями боевой славы своих дедов и передадут это следующим поколениям.

Памятный огонь мужества и самоотверженности в наших сердцах должен гореть вечно, освещая путь в будущее.

Уверен, что вы согласны в этом со мной.

Здоровья и удачи всем!

Б.И.Исенгалиев,
Вице-президент

Мужеством и сплоченностью, бесстрашием и героизмом десятков миллионов человеческих жизней и судеб была достигнута эта Великая Победа, 70-летний юбилей которой мир отметил 9 мая 2015 года.

1418 дней - когда каждый день как последний, более 27 млн. советских граждан, погибших, не жалея своей жизни, на полях сражений, на оккупированных территориях, в концлагерях и тылу... Треть национального богатства огромной страны уничтожена, 1710 городов разрушены и свыше 70 тыс. сел и деревень стерты с лица земли - все это факты самой страшной войны в истории человечества.

Вся страна сплотилась в борьбе против общего врага, а боевой и трудовой подвиг в годы войны носил поистине массовый характер.

Огромный вклад в приближение победы внесли казахстанцы. С началом войны сотни тысяч наших соотечественников добровольно отправились на фронт. Всего за время войны в ее кровопролитных битвах участвовали более 1,2 млн. казахстанцев - это каждый четвертый взрослый житель республики, а вся наша республика стала мощным арсеналом для фронта.

Наши земляки прошли всю войну, отстаивали Москву и обороняли Ленинград, бились в кровавых сражениях под Сталинградом и на Курской дуге, освобождали Белоруссию, Украину, страны Балтии и Европы от фашистских захватчиков. 500 казахстанцев стали Героями Советского Союза, более 100 - полными кавалерами ордена Славы, а четверо - Талгат Бегельдинов, Леонид Беда, Иван Павлов и Сер-

«Мәңгі өшпес полк» акциясы, 2015 жыл / Акция «Бессмертный полк», 2015 год / Immortal regiment campaign, 2015

гей Луганский были дважды удостоены звания Героя Советского Союза. Навеки останутся в народной памяти имена Бауыржана Момышулы, Алии Молдагуловой, Маншук Маметовой, Малика Габдуллина, Толегена Тохтарова, Нуркена Абдирова, 28 гвардейцев-панфиловцев и других воинов-героев.

А в памяти каждой семьи останется подвиг дедов и отцов, бабушек и мате-

рей, приближавших победу как на полях сражений, так и трудившихся не покладая рук в тылу. Сегодня, к сожалению, во многих уголках мира происходит фальсификация фактов Великой Отечественной войны и умаление подвига бойцов, очистивших мир от фашистских захватчиков. Наш общий долг - сохранить для будущих поколений память о подвиге дедов и отцов!

**РОДИНА-МАТЬ
ЗОВЕТ!**

Арсенал для фронта

Казахстанская промышленность стала настоящей опорой для фронта. Всего за годы войны в республике было реконструировано, построено и введено в эксплуатацию 460 заводов, фабрик, рудников, шахт и производств и эвакуировано 300 предприятий. Казахстанская нефть, уголь и металлы - все работало на обеспечение армии и фронта. Так, например, девять из десяти пуль во время войны было отлито из свинца, произведенного в Казахстане.

День и ночь, без перерывов, работали предприятия легкой и пищевой промышленности, трудились селяне, чтобы обеспечить солдат всем необходимым. Всю тяжесть труда в тылу взяли на свои плечи женщины, дети и старики. Строились железные дороги, по которым вооружение, одежда и продовольствие доставлялись на фронты страны.

В республике существовало и движение по сбору денег для строительства танков и самолетов, в котором участвовали обычные жители страны, сдававшие деньги для фронта. За годы войны народ Казахстана внес более 480 млн. рублей на строительство боевой техники. Так, в штурме Берлина участвовала техника из танковой колонны «Комсомол Казахстана», созданной на средства из личных сбережений казахстанских граждан.

Сохранить память о Великой Победе и наших героях, ценой своей жизни подаривших нам мирное небо и счастливое будущее, и увековечить подвиг каждого - цель крупнейшего казахстанского мемориального комплекса, расположенного в шымкентском парке им.Абая. Здесь, на монументальной композиции из черного гранита золотом вписаны в историю имена почти 150 тысяч южноказахстанцев, которые в годы Великой Отечественной войны ушли из области на фронт. Все они - родные и близкие наших с вами шымкентских коллег. Мемориал Славы был торжественно открыт 7 мая 2010 года к 65-летию Победы.

Раскинувшийся на площади свыше четырех тысяч квадратных метров мемориал состоит из ряда памятников, объединенных в единую композицию. Открывает его построенный много лет назад и полностью отремонтированный обелиск Славы, где был восстановлен Вечный огонь.

В центре комплекса расположен памятник «Звезда». На красном граните - имена 51 Героя Советского Союза и 8 полных кавалеров ордена Славы. Продолжает композицию километровая Аллея Славы, по обеим сторонам которой - те самые 200-метровые гранитные плиты с именами всех южно-казахстанских фронтовиков.

Венцом комплекса является настоящий боевой самолет СУ-7, установленный в память об авиаторах, получивших путевку в небо в годы войны в Чимкенте, куда была эвакуирована Чугуевская военная авиационная школа.

Идея увековечить имена всех воевавших земляков принадлежит акиму Южно-Казахстанской области Аскару Искабековичу Мырзахметову. Ее поддержали предприниматели области, профинансировавшие строительство памятника, стоимость которого составила 220 млн. тенге. Как отметил аким на открытии мемориала: «Здесь увековечены все южно-казахстанцы, которые были мобилизованы на войну из нашей области. Почти половина из них не вернулась с фронтов Великой Отечественной».

Много месяцев над созданием Аллеи Славы трудились шымкентские архитекторы. Еще больше, целый год, потребовалось, чтобы найти имена всех тех, кто ушел на фронт. Со списками ветеранов, выживших после войны, проблем не было, а восстановить данные о погибших и без вести пропавших участниках было нелегко. Чтобы ни один во-

евавший южноказахстанец не оказался забытым, сотрудникам военкоматов на целый год пришлось превратиться в военных историков, по крупицам собирать информацию, связываясь с архивами и музеями.

В результате первоначальная цифра 90 тысяч фронтовиков, имевшаяся в рас-

поряжении собесов, увеличилась почти вдвое. Создатели памятника утверждают: теперь можно быть уверенным в том, что никто не забыт и все имена южно-казахстанских воинов, ценой своей жизни приближавших заветный День Победы, высечены на гранитных плитах на вечную память будущим поколениям.

Жизнь наполнена встречами и расставаниями. Запланированные встречи предворены определенными ожиданиями с соответствующей эмоциональной окраской. Некоторые из них завершаются расставаниями, иногда даже желательными.

Но жизнь порой преподносит сюрпризы в виде неожиданных встреч, к которым ты, естественно, не готов. И зачастую эмоциональное восприятие таких встреч несравнимо глубоко.

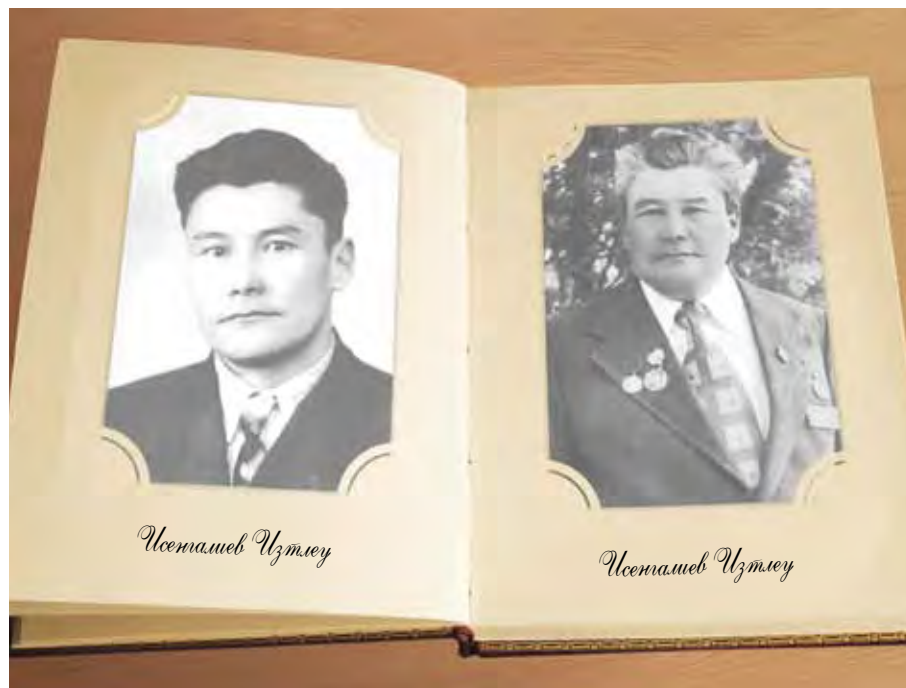
Хотел бы кратко рассказать о двух таких встречах, связанных с войной, значение которой настолько грандиозно, что её по праву именуют Великой Отечественной. Вот уже 70 лет, как она завершилась такой же великой Победой, за которую заплачена немыслимая цена – в общей сложности около 50 миллионов человеческих жизней, преимущественно молодых, в полном расцвете сил.

Еще больше число раненых, покалеченных навсегда, необратимо. И только они остались носителями памяти о погибших друзьях, однополчан, наряду с семьями, получившими похоронки с фронта.

Одним из таких оказался мой отец Исенгалиев Изтлеу, пропустивший через себя все тяготы и ужасы этой беспрецедентной в истории человечества кровавой бойни. Уйдя в 1941 году на фронт 22-летним солдатом, вернулся домой только к концу войны офицером с целым разноцветьем боевых орденов и медалей, но инвалидом второй группы, имеющим неоднократные осколочные и пулевые ранения. Баренцево море, полуостров Рыбачий, затем Подмосковье, Ржев, с перерывом на «общение» с полевыми хирургами.

В силу своего сдержанного характера он никогда не рассказывал о войне, даже когда кто-то из фронтовиков делился своими воспоминаниями. Отец молча, внимательно слушал каждого, но я не помню ни одного случая его откровений за исключением краткого, при необходимости, перечисления географических мест, в которых ему выпала судьба защищать Родину. И, судя по количеству боевых наград, успешно.

Тем интереснее было видеть его редкую открытость и оживление во время одной из неожиданных для него встреч. В 1981 году отец с апашкой приехали в Москву, где я в то время учился, навещать меня, заодно побывать в Ленинграде, где отец в свое время проходил обучение.

В университете мне повезло с научным руководителем – им был профессор Ремизов Константин Сергеевич. Фронтовик, инвалид войны, человек с непростым характером, которого побаивались не только студенты и аспиранты, но и коллеги по академическому мастерству. В то же время его честность, порядочность и требовательность к себе и окружающим были на уровне образцовых. Мне сложно судить почему, но все годы моей учебы были тесно связаны теплыми человеческими отношениями с Константином Сергеевичем. Прошло много лет, но даже сейчас мои однокашники при встречах вспоминают о тех нередких случаях, когда суровый Ремизов звонил с кафедры домой и говорил: «Эн Эм! Готовь хороший стол – мы с Юрой и Бахытом едем к нам». Эн Эм, то есть его супруга Нина Михайловна, всегда радушно встречала нас за нарядным столом, а Юрой был никто иной, как знаменитый профессор Юрий Николаевич Дубровский. Тоже фронтовик, сверстник и близкий друг Ремизова К.С.

Сказав о приезде родителей Ремизову К.С., я пригласил его с супругой поужинать и познакомиться с родителями. Дубровский Ю.Н. приболел, и принять участия не смог. С учетом моего скромного бюджета и интереса отца к монументальному зданию МГУ встреча проходила в моей комнате, в главном здании университета на Ленинских (сейчас Воробьевых) горах.

Схожие по характеру, отец и Константин Сергеевич общались вначале больше протоколно вежливо и учтиво. В отличие от них женщины быстро нашли общий язык, и ужин протекал в основном под аккомпанемент женских голосов. До того момента, пока Ремизов не спросил, где воевал и получил ранения отец. Это были первые за весь вечер слова о войне. Когда отец ответил, что самые тяжелые ранения получил в битве под Ржевом, наступила длительная пауза, в течение которой Ремизов напряженно смотрел на отца и задал вопрос: а когда ранили? На ответ отца «19 февраля 1942 года» Константин Сергеевич выдохнул: «Невероятно! Я получил увечье 23 февраля того же года и там же!».

Выяснилось, что воевали в одной дивизии, имена командиров, детали боев, даты, события – все совпало. С этого момента окружающее для них обоих перестало существовать. Не преувеличу, если скажу, что в этот момент они оба были снова там, под Ржевом, в той самой кровавой битве в истории человечества (по справочной литературе). В этой беспрецедентной кровопролитной бойне погибло более 2 миллионов советских солдат, что вдвое превышает потери в Сталинградской битве. Потери немцев не публиковались, но были не меньшими. Для здорового человека сложно воспринять и осмыслить такие масштабы массового убийства. В его основе были разные установки: для немцев – занять стратегический плацдарм для наступления

на Москву, для советских солдат - любой ценой не допустить этого. Благодаря высшему проявлению мужества, стойкости духа, нестигаемой воле всех и каждого солдата в отдельности удалось отразить невероятный натиск врага. Очень дорогой ценой, которую всегда требует война.

Это была незабываемая встреча. Судьбе было угодно, чтобы по сути два разных, незнакомых шестидесятилетних человека случайно встретились в Москве, чтобы сорок три года спустя вернуться в страшное прошлое двадцатилетними парнями, не делящими себя на казахов и русских, для которых существовал только один формат фронтового братства.

Говорят, воспоминания - это рай, из которого нет изгнания. Но в данном случае память ветеранов была связана больше с антиподом рая - именно такие испытания выпали на их долю. Замечу, что при всем этом они остались нравственно очень чистыми, справедливыми и порядочными людьми. Общение продолжилось на следующий день в доме Ремизовых, речь шла в основном о сослуживцах - погибших, выживших и практически ни слова о себе.

В этом были весь отец, весь Ремизов - скромные солдаты войны, считавшие, что они просто хорошо делали свою работу, защищая страну и народ от, казалось, неминуемой гибели.

Расстались они по-братски душевно, словно их связывали не ужасы войны, а многие годы мирной благополучной жизни.

Эта встреча двух дорогих для меня людей была и есть одним из пронзительных моментов истины, с самой лучшей стороны открывающей неизмеримую глубину человеческой сути.

Вторая незапланированная встреча произошла спустя несколько лет в Германии. В середине девяностых годов я работал во Франкфурте-на-Майне и смог убедить отца приехать в гости. По понятным причинам, он поначалу не проявил особого желания, однако интерес к тому, как живут и работают его дети в, мягко говоря, чужой стране, взял верх.

Первое, что удивило меня в дни его пребывания, - это живой интерес отца к техническим решениям, начиная с обустройства аэропорта и заканчивая рациональным бытом. Особое впечатление - от немецкого порядка и обязательности.

Служебный особняк с соседним домом соединял прекрасный общий сад с вековыми деревьями, изумрудным газоном и роскошной магнолией в центре.

Вот в этом саду и состоялась неожиданная для отца встреча. Находясь в прекрасных отношениях с соседями по саду, я, как и положено, заблаговременно предупредил их о предстоящем приезде родителей. Она - состоятельная владелица антикварного бизнеса, он - ветеран войны, бывший морской офицер, не потерявший военной выправки. Естественным, отцу я об этом не сказал, тем удивительнее была его реакция при первой встрече.

Во время нашей прогулки в саду наш сосед, торжественно одевшись по случаю, вышел любезно поприветствовать гостя, познакомиться с ним. Благожелательно улыбаясь, подошел к нам, протянул руку для приветствия.

Реакция отца была непредсказуема. Всегда спокойный, уравновешенный, он вдруг оттолкнул протянутую руку, побагровел, неожиданно охрипшим голосом произнес: «Что, фриц, ты еще жив?!» и воинственно наклонился в его сторону, невольно напомнив агрессивных боксеров-профи, готовых начать драку до гонга. Немец смутился, повернулся ко мне, и мне пришлось поспешно пояснить ему, что отец, возможно, ошибся, перепутав его с кем-то. Глядя в спину уходящего прихрамывая отца, сосед догадался, в чем дело. Предваряя его вопрос, я сказал, да, он воевал, ранен. Он понимающе кивнул, попытался пошутить: «Не помню, чтобы мы пересекались». Извинившись перед ним, я догнал отца и попытался разрядить обстановку, дескать, нельзя хулиганить в чужой стране, тем более в таком солидном, почти 80-летнем возрасте.

Успокоился отец лишь спустя некоторое время, а вечером, сидя за столом с приглашенными соседями, увлеченно беседовал с соседкой, которая, видимо, была уже в курсе события в саду и вместе со мной старательно пыталась направлять общение в нужное русло. Уже в конце ужина отец поинтересовался у немца, воевал ли он, и если да, то где. Сосед пояснил, что он морской офицер - Баренцево, Северное и другие моря. Отец кратко прокомментировал - да, судьба не свела их в Баренцевом море, хотя он тоже воевал там, а теперь ей было угодно свести их здесь, в Германии, где сейчас работает его сын: «Разве мог я тогда, с оружием в руках защищая свою страну от немцев предположить, что приеду в Германию и встречу в доме моего сына одного из тех, кто был заклятым врагом, пытавшимся уничтожить мою страну?».

Они пристально посмотрели друг друга в глаза, не отводя взгляда, затем одновременно протянули друг к другу

бокалы, выпили. На какое-то время наступила тягостная тишина. Каждый из них ушел в себя, скорее всего они снова были там, где гремели взрывы, сотнями тысяч гибли молодые еще люди, не успевшие пожить как следует, так и не узнавшие, какой она может быть прекрасной, эта жизнь.

И во внезапном гневном отце во время утренней неожиданной встречи, сердцем почуявшего своего бывшего врага, была скорее боль не за свои страдания, а горечь за своих товарищей по оружию, которые уже никогда не увидят ничего - ни свой отчий дом, ни чужую цветущую немецкую землю.

Такие бывают в жизни встречи, и я посчитал своим долгом вкратце рассказать о них в этот год 70-летия Победы.

Отец, отлично проработав долгие годы в финансовой системе СССР, умер десять лет назад, Ремизов К.С., оставив незабываемый след в МГУ, скончался в 2013 году. Оба ушли так же, как и жили, - достойно, гордо, ни на что не жалуясь.

Сегодня, глядя на внуков отца - своих сыновей, вижу в их характере, поступках сильное влияние отца, хотя не припомню, чтобы он им читал нравоучения. Формула его была проста - живи и поступай, как я.

Я очень признателен судьбе, что в моей жизни были такие мужественные, сильные личности, как мой отец и научный руководитель Ремизов Константин Сергеевич, на всю жизнь оставшиеся достойными бойцами.

И я от всей души желаю живущим ныне их соратникам, семьям фронтовиков побольше светлых, добрых дней, в достатке душевной теплоты.

Бахытжан Исенгашиев

лет ВЕЛИКОЙ ПОБЕДЫ

НЕ ЖАЛЕЯ СВОИХ ЖИЗНЕЙ,
ОНИ ПРИБЛИЖАЛИ ПОБЕДУ!

На страницах этого номера мы хотим почтить память родных и близких наших сотрудников и рассказать об историях героизма и патриотизма, оставшихся в памяти обычных семей.

АКБЕРДИЕВ АМИН ЗУЛЬКАРНАЕВИЧ (1924–2004)

(внук - Акбердиев Ренат, юрисконсульт, ПКОП)

После окончания десятого класса моего деда призвали в армию. В августе 1942 года началась подготовка в Ашхабадском военно-пехотном училище, и уже через четыре месяца их бросили на подкрепление армии Центрального фронта.

К ноябрю 1943-го политруки ставили задачу освободить Киев, и уже 6 ноября она была выполнена. Тех, кто остался жив при форсировании Днепра, называли не иначе как родившимися в рубашках - не случайно на этом участке раздавали много наград.

Вообще, дедушка умудрился не получить ни одного серьезного ранения не только в том кровавом пекле на Днепре в 43-м, но и за все годы войны.

Из Киева подразделение перекинули в срочном порядке под Ригу, и снова на Украину. Стокилометровый марш-бросок в день при полной экипировке - вот чем в то время запомнилась деду война. Вслед за Украиной прошагали всю Белоруссию и Европу...

Уже в начале апреля они подошли к предместьям Берлина. Второго мая Берлин пал, а часть, в которой служил дед, еще три дня находилась в городе. Дед вспоминал, что, расположившись на берегу реки на ночлег, утром они проснулись от пальбы. Не сразу поняли, что к чему, потом уже кто-то сообщил, что Германия капитулировала и это салют Победы! Все стали обниматься и целовать друг друга, не веря и радуясь, что дожили до этого светлого дня.

Домой дед вернулся только 1946 году - до этого времени его часть стояла в Европе. Несмотря на предложение продолжить карьеру и поступить в Московскую школу военных атташе, он вернулся на родину. Родители были людьми пожилыми и нуждались в помощи - один брат деда погиб на фронте, а другой вернулся инвалидом.

Амин Акбердиев привез с фронта пять благодарностей от Верховного Главнокомандующего тов. Сталина. Они, как и десяток орденов и медалей, составили фронтовой трофей младшего лейтенанта.

За послевоенные десятилетия к ним прибавились награды за труд в мирное время. В 2004 году указом Президента РК мой дедушка был награжден орденом «Парасат».

«Гвардии старшина Амин Акбердиев - воин опытный и бывалый. Он отлично владеет пулеметом, умело оценивает в бою обстановку и цели, привычно, смело и быстро меняет огневые позиции и точным огнем своего «Максима» по-гвардейски громит гитлеровцев», - писала о герое фронтовая газета. Дедушка удивительным образом сумел сохранить ту заметку, автор которой гвардии лейтенант Н.Вавилов в 1943-м особо подчеркивал стремление молодого командира научить своих подопечных бойцов обращаться с оружием.

АЛАЯКОВ ТАЖИБАЙ (1919–1993)

(сын - Алаяков Мирамбек, руководитель технологической группы, коллекторная система на месторождении, ПККР)

Война для моего отца началась с ее самых первых дней объявления гитлеровской Германией.

В 1942 году в составе вновь сформированного подразделения на Сталинградском фронте отец участвовал в боях за Сталинград, где за проявленный героизм был награжден медалью «За отвагу».

После Сталинградской битвы он прошел боевой путь через Днепр, Днестр, Вислу, Одер, дослужил до звания старшего сержанта.

В бою за Одер был награжден второй медалью «За отвагу». Там же получил ранение в ногу и попал в госпиталь. После выписки из госпиталя как инвалид II группы был демобилизован.

Вернувшись в родной аул, устроился в Кармакчинский районный потребительский союз, где проработал в разных подразделениях до самого выхода на пенсию.

За добросовестную работу неоднократно поощрялся вышестоящими органами.

За бесстрашие и героизм был награжден орденом Отечественной войны I степени и медалями.

БАЖИЕВЫ
КОРГАНБЕК (1921-2007)
И
НАЗЫКЕШ (1918-2015)

(дочь - Корганбеккызы Халима, специалист по контролю за материалами, УМР, м/р Кумколь, внук - Ашимов Максат, лаборант, хим.системы, м/р Арыскум, ПККР)

Рано оставшись без родителей, юный Корганбек пошел работать. В 30-е годы работал на шахте, где судьба послала ему будущую спутницу жизни Назыкеш.

Началась война, и в 1941 году он добровольцем был направлен в Панфиловскую дивизию в 18-й стрелковый батальон.

Корганбек принимал участие во многих сражениях, был сначала наводчиком, затем - топографом. Топографов отправляли в разведку или забрасывали в тыл врага, чтобы они отмечали на карте точные координаты противника для планирования артиллерийских атак.

«В один из таких бросков в тыл врага, - вспоминала Назыкеш-апа, - группе моего мужа был дан приказ узнать, откуда в течение последних нескольких минут прилетали вражеские самолеты. Эта вылазка в тыл врага стала для них последней. Фашисты нашли группу наших топографов и взяли их в окружение. Успев передать по радиации данные, наши ребята приняли на себя огонь. Имея приказ живыми или мертвыми выходить из окружения, они стали отстреливаться из автоматов. Корганбек тогда получил несколько тяжелых ранений - в руку, в голову, у него были повреждены ребра. Его, тяжелораненого, в бессознательном состоянии, товарищи сумели вынести из окружения в тыл».

После тяжелого ранения его комиссовали в 1944 году, и он вернулся на родину, где продолжил учебу в финансовом институте. Фронтовик из-за инвалидности 2-й степени финансистом не стал, и, не сдаваясь, скрыл свою инвалидность и, окончив Горный институт, пошел на шахту Кок-Янбак, где до пенсии проработал начальником участка горняков.

Его супруга Назыкеш имела схожую судьбу - оставшись в 11 лет сиротой, в сороковые годы вместе с многомиллионным советским народом самоотверженно трудилась в тылу во имя победы. Работала мастером на угольной шахте Кок-Янбак.

За доблестный труд была избрана депутатом Верховного Совета СССР с 1943 по 1948 год. В 1943 году была избрана депутатом VIII съезда КПСС в Москве.

В мирное время Назыкеш также неоднократно избиралась депутатом областного и городского комитетов партии, народным заседателем. За свой труд награждена 18 медалями, включая юбилейные медали ВОВ, и прочими наградами.

«Наши родители очень любили праздник 9 Мая, - вспоминает дочь Халима, - так, папа каждый год перед парадом Победы раскладывал на своем костюме фронтовые награды: орден Славы II и III степени, орден Отечественной войны II и III степени, орден Октябрьской революции, медаль «За отвагу» и все юбилейные медали ВОВ. А еще им было очень приятно на 9 Мая получать поздравительные открытки от дочери Панфилова Валентины, которая никогда про них не забывала. Волей Всевышнего маме было даровано дожить до этого великого праздника - 70-летия Победы».

БАЙЖАНОВ СЕЙТ БАЙЖАНОВИЧ
(1901-1980)

(сын - Байжанов Илесбек, специалист, ТТУ, ПКОВ)

Мой отец - участник двух войн. Сначала прошел Финскую войну 1939-40 годов, затем - самую страшную в истории человечества - Великую Отечественную войну.

Освобождая территорию Советского Союза от фашистов и помогая многим европейским странам обрести свободу, он дошел до самого Берлина.

Отец считал себя счастливым человеком - ведь их гвардейский полк п/п 11622 в начале войны состоял из 1600 человек, а в 1945-м живыми вернулись только четверо...

В послевоенные годы участвовал в восстановлении разрушенных объектов народного хозяйства. Отец был передовиком производства, многократным победителем соцсоревнований и комтруда. Он был хорошим семьянином, воспитал четверых сыновей и одну дочь.

За героизм, стойкость и бесстрашие на фронтах Великой Отечественной мой отец имеет многочисленные награды: ордена Красной Звезды, Красного Знамени, Отечественной войны, медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Будапешта», «За освобождение Праги», «За освобождение Вены», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией в ВОВ 1941-1945 г.г.».

БАЙСЫМАКОВ МАХАНБЕТ УТЕГЕНОВИЧ (1920–2008)

(сын - Байсымаков Кабыл, бурильщик 5-го разряда, КПРС, ПККР)

В 1939 году Маханбета призвали в ряды Красной армии, и он начал службу в украинском Запорожье. Когда грянула война, отца направили в 46-ю стрелковую дивизию Юго-Западного фронта. В боях за Родину он был дважды ранен. Второе, тяжелейшее, ранение получил в боях в Кривом Роге, после чего по заключению врачей был признан негодным к службе и демобилизован.

За мужество на фронтах войны Маханбет Байсымаков был награжден орденом Отечественной войны II степени, медалями «За Отвагу» и «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

В 1994 году был отмечен памятным знаком «50 лет освобождению Украины» и награжден орденом «Жасорат» Республики Узбекистан. В 1997 году переехал из своего родного Узбекистана в Казахстан - село Аксукент Сайрамского района Южно-Казахстанской области. В 2005 году Маханбету Байсымакову вручена юбилейная медаль «60 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

БАЙТАСОВ НАГЫМЕТБАЙ АБДИРОВИЧ (1924–2005)

(сын - Байтасов Гани, менеджер по строительным работам, капитальное строительство, ПККР)

В 1942 году мой отец, пройдя обучение на курсах подготовки авиамехаников, был отправлен на фронт. Он впервые выступил в качестве авиамеханика-бомбардировщика в составе особого авиационного полка при Ставке Главнокомандующего и участвовал в ожесточенных боях на Курской дуге. В дальнейшем участвовал в освобождении Киева, в 1944 году - в освобождении Минска, а с марта 1945 года и вплоть до Дня Победы воевал на территории Германии.

За проявленное мужество и отвагу он был награжден рядом орденов и медалей. Он - кавалер орденов Славы II степени, Отечественной войны, медалей «За взятие Кенигсберга», «За взятие Берлина» и многих других. Отмечен благодарственным письмом заместителя Верховного

Главнокомандующего, Маршала Советского союза Г.К. Жукова.

После окончания войны полк, в котором служил отец, передислоцировался на полуостров Крым, где он прослужил до демобилизации в 1950 году и вернулся на Родину.

После войны отец занимал ряд руководящих должностей - работал руководителем управления ЖКХ Кармакчинского района, заведующим овцеводческой фермой, заместителем директора совхоза Кармакчинский, внося свой вклад в развитие Кызылординской области.

БАКИШЕВ ДЖУМАБАЙ АРЛЕНКЕҰЛЫ (1916–1986)

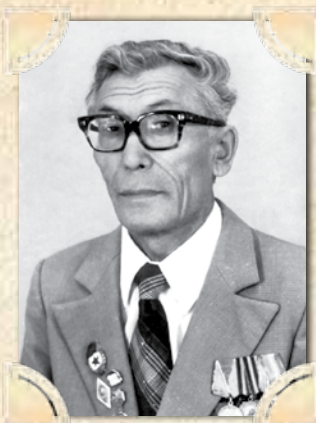
(внук - Бакишев Тимур, специалист по контролю затрат финансового отдела, ПККР)

Боевое крещение Джумабай получил в Финской войне, а Великую Отечественную встретил в ее самый первый день на западной границе, в Белоруссии. Участвовал в знаменитом военном параде 7 ноября 1941 года на Красной площади в Москве, принимал участие в боях за оборону Москвы. В составе 2-го Белорусского фронта под командованием маршала Г.К. Жукова освобождал Польшу и Чехословакию. Завершил войну в боях за взятие Берлина в звании старшего лейтенанта.

За боевые заслуги был дважды награжден орденами Красной Звезды и Отечественной войны, а также медалями «За оборону Москвы» и «За взятие Берлина».

В мирное время дед работал секретарем партийных организаций и председателем райисполкомов ряда районов Кызылординской области. Награжден орденом Трудового Красного Знамени и орденом Почета, неоднократно награждался почетными грамотами Президиума Верховного Совета Казахской ССР.

При жизни Джумабай Бакишев дружил и встречался с легендарными сынами казахского народа - воинами Бауыржаном Момышұлы и Рахымжаном Кошкарбаевым.

БИМУРЗИН АХМЕТРАН АЛПЫСБАЕВИЧ (1924–1999)

(сын - Бимурзин Александр, электрик 5-го разряда, ЭЦ, ПКОП)

Мой отец ушел на фронт в самом начале войны 17-летним парнем, а в 1942 году получил звание лейтенанта и командовал танковым взводом. В сражении на Курской дуге - этой переломной для войны 50-дневной битве - он получил серьезное ранение. Курскую битву еще называют ударом №2 в Великой Отечественной войне (первой была Сталинградская битва). Она также стала крупнейшим танковым сражением в истории, в ходе которого было подбито более 6 000 советских танков и артиллерийских установок и погибли свыше 800 000 советских солдат. Танк моего отца тоже был подбит в этом сражении, а отец, к огромному счастью, остался жив. После госпиталя он дошел до границы с Германией, где был снова ранен, и в 1944

году демобилизован в запас в звании старшего лейтенанта.

После войны отец преподавал историю, литературу и НВП в шымкентской школе №5.

Награжден двумя орденами Отечественной войны, Гвардейским орденом, медалями «За оборону Москвы», «За боевые заслуги» и другими юбилейными медалями.

БОЛОЦКИЙ КОНСТАНТИН НИКОЛАЕВИЧ (1911–1983)

(внучка - Болоцкая Марина, инженер-конструктор, ПКО, ПКОП)

Мой дед прошел всю войну до Берлина. Он был командиром 38-го гвардейского истребительно-авиационного полка, и их полк отличился тем, что предотвратил налет на королевский дворец в Румынии в 1943 году. Чтобы поблагодарить бойцов за спасение своей семьи, к ним прибыл сам король Румынии Михай I.

В 1943 году дед принимал участие в Сталинградской битве, положившей начало массовому изгнанию захватчиков с советской земли, этой переломной для Великой Отечественной войны битве, изменившей ход войны, после которой немецкие войска окончательно потеряли возможность стратегического наступления.

Войну мой дед закончил в Германии в звании замкомандира дивизии реактивных истребителей и вплоть до 50-х годов он, уже будучи командиром дивизии, находился в Германии со своей дивизией.

После отставки в звании полковника он преподавал в Качинском военном училище в Волгограде.

В копилке его наград - два ордена Красной Звезды, два ордена Красного Знамени, орден Отечественной войны и юбилейные медали.

ДОСОВ УМИРЗАК (1923–2003)

(дочь - Досова Мархабат, ведущий инженер-эколог, ТОО «Кольжан»)

В 1942 году Умирзак окончил Ашхабадское пехотное училище, и сразу был отправлен на фронт. В ноябре 1942 года воевал в составе 1-го Украинского фронта в сражении по защите Сталинграда.

За годы войны моему отцу довелось сражаться на всех фронтах войны и принимать участие в крупных сражениях. Он также участвовал в боях за освобождение Варшавы и Будапешта и в битве на озере Балатон (Венгрия). Победу папа встретил в 1945 году в немецком Дрездене.

Имеет множество наград: за отвагу в кровопролитных боях был награжден орденами Красной Звезды, Отечественной войны I и II степени, медалями «За взятие Берлина», «За отвагу», «За защиту Сталинграда», «За освобождение Варшавы» и «За освобождение Будапешта», также медалями «25 лет Победы», «30 лет Победы», «40 лет Победы» и «50 лет Победы». В дополнение, награжден рядом медалей и орденов Польши и Венгрии.

За годы войны Умирзак был трижды тяжело ранен, и всю жизнь прожил с осколками мины в теле. Войну окончил в звании старшего сержанта мотострелкового полка Советской армии. После победоносного окончания войны женился, воспитал и вырастил восьмерых детей.

ДАВЛЕТЧАРОВ БАХТИЯР (1925–2014)

(сын - Давлетчаров Хамит, инженер, ГТК, ПКООП)

В 1943 году Бахтияр служил в Монгольской Республике пулеметчиком в мотострелковом полку. В январе 1944 года он с товарищами был переброшен на Ленинградский фронт, воевал в Прибалтике и в составе Белорусского фронта освобождал Белоруссию. Война для Бахтияра закончилась 9 апреля взятием города-крепости Кенигсберг. Военную службу завершил в 1950 году, после чего вернулся на родину, где работал на разных должностях, в том числе председателем правления рабкоопы.

Награжден орденами Красной Звезды и Отечественной войны (II степени), медалью «За взятие Кенигсберга», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.» и юбилейными медалями.

ЕМБЕРДИЕВ ЖАКИПБЕК ЕМБЕРДИЕВИЧ (1918–1996)

(сын - Ембердиев Аманали, главный технический руководитель по охране труда, директор департамента охраны труда, безопасности и экологии, ПКООП, дочь - Ембердиева Гульайхан, старший PR-координатор, ПКООП)

Война для отца началась еще в 1939 году, когда он принимал участие в боевых действиях Советско-финской войны. Как уже опытный офицер, Жакипбек в начале ВОВ был отправлен на фронт командиром отделения роты автоматчиков сформированной в Казахстане 316-й стрелковой дивизии (переименована в 8-ю гвардейскую дивизию), той самой знаменитой дивизии под командованием генерал-майора И.В.Панфилова. За особые командирские способности военное руководство отправило его в 1942 году на срочные курсы лейтенантов, после окончания

назначив командиром взвода, командиром роты в 1943 году и заместителем командира батальона в 1945 году. Победу мой отец встретил с ранениями в 1945 году в звании старшего лейтенанта.

Вернувшись после войны, отец получил диплом агронома и занимал ряд должностей, в том числе возглавлял партийную организацию в каракулеводческом совхозе Сырдария, совхозе Дарбаза и совхозе им. К.Маркса.

За военные подвиги отец был награжден орденами Красной Звезды, Отечественной войны (I и II степени), за трудовые заслуги - орденами Трудового Красного Знамени, Почета и многочисленными медалями. Одним из первых он получил в районе звание «Почетный гражданин» Сарыагашского района ЮКО.

«О достоинствах казахстанских пополнений легендарный Бауыржан Момышулы, командир полка 8-й гвардейской стрелковой дивизии им. генерал-майора Панфилова, писал: «Молодое пополнение, посланное Казахстаном, оказалось достойным героической Красной Армии и высокого звания гвардейской. Они с исключительным порывом, стремительно и смело шли на врага, нанося ему сокрушительные удары. В боях отличились и представлены к правительственной награде рабочий Жумажан Батталов и Жакипбек Ембердиев из колхоза им.Сталина Южно-Казахстанской области».

ЖАЛДЫБАЕВ СУЛТАН (1921–1976)

(внучка - Ходжаназарова Лола, бухгалтер по налогам финансового отдела, ПККР)

В октябре 1941 года Султан попал на фронт, в ряды Красной Армии.

23-24 февраля 1944 года в боях на правом берегу Днепра южнее Могилева под яростным огнем противника Султан перед атакой советской пехоты из своего орудия подбил два средних танка и одно самоходное орудие противника. За боевые действия орудийный командир 1-й батареи красноармеец Султан Жалдыбаев приказом 44-й отдельной истребительно-противотанковой артиллерийской бригады РГК от 24 февраля 1944 года награжден медалью «За отвагу».

Жалдыбаев Султан также был награжден медалями «За взятие Кенигсберга», «За взятие Берлина» и «За победу над Германией в ВОВ 1941-1945 гг.».

Осенью 1945 года он вернулся с войны и в течение 30 лет проработал в органах МВД Кармакчинского района Кызылординской области, активно участвуя в общественно-хозяйственном развитии региона.

ЕЛЕУОВ АРАПБАЙ ЕЛЕУОВИЧ (1923)

(сын - Елеуов Райымбек, механик секции 300 цеха №1, ПКОП)

В 1943 году Арапбай был призван в ряды Советской армии, прошел в Уфе обучение навыкам зенитного боя, и был направлен на Украинский фронт. В том же году в боях за село Сталин получил страшное ранение в живот.

После лечения в госпитале он был комиссован, и в феврале 1944 года вернулся на Родину.

«На войне было всякое: походы без сна, холод и голод, разрушенные дома, мертвые села и города, потеря товарищей. Самое страшное на земле - это война, когда созданные человеком механизмы служат не для созидания, а для смерти человечества, когда люди становятся жестокими нелюдьми. Оправдания войне нет, - вспоминает ветеран. - Бои были страшные и жестокие. Самым сложным было видеть смерть товарища, с которым ты был рядом все это время».

Годы войны, как и все это бесстрашное поколение, Арапбай-ага вспоминать не любит. Отмечает лишь, что «во время войны нас согревали письма наших родных, которые мы все хранили у сердца в карманах, поддержка товарищей и большое желание приблизить победу, освободить нашу землю от фашизма».

Вернувшись домой, Арапбай, окончив техникум в селе Сайрам, стал зоотехником, до пенсии проработав по профессии в селе Обручевка Арысского района.

«В 1945 году я женился на красавице Куляйше, и у нас родились 12 детей - 6 девочек и 6 мальчиков. Дети - это счастье! Сейчас у нас 30 внуков и 40 правнуков, - отмечает ветеран. - У меня все хорошо, дети заботятся обо мне, вот в прошлом году дочь Разия подарила мне автомобиль «Мерседес». Я желаю всем только одного - мира! Будет мир, будет все - и хлеб, и песня!».

Награжден орденом Отечественной войны и юбилейными медалями.

В этом году ветерану Арапбаю Елеуовичу исполнилось 92 года.

ИБРАЕВ КАСЫМБЕК (1911-1976)

(внук - Ибраев Алмас, инженер по добыче нефти и газа, производственные услуги на месторождении, ПККР)

В 1942 году сразу после окончания пединститута им.Абая в Алматы Касымбек ушел добровольцем на фронт. После краткосрочных курсов младших офицеров получил звание младшего лейтенанта, был назначен командиром артиллерийского взвода и с лета 1942 года воевал на фронте.

За первый бой уже в звании старшего лейтенанта К.Ибраев был награжден орденом «Красная Звезда». Всего у фронтовика Ибраева 17 наград.

Миллионы воинов сложили головы на полях сражений самой страшной в истории человечества войны. Касымбеку повезло - он был трижды ранен, но остался в живых.

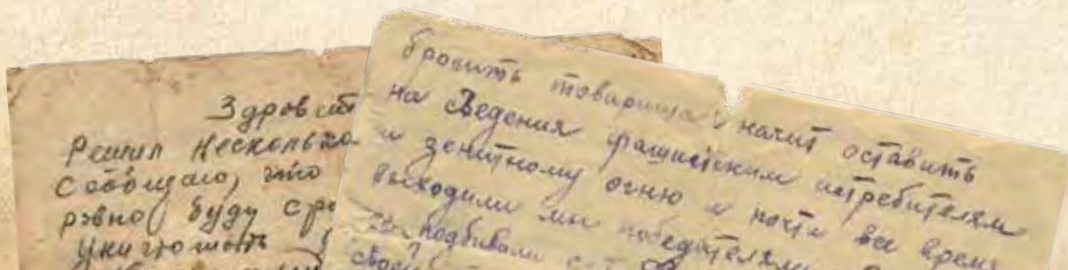
Войну капитан К.Ибраев, награжденный к тому времени орденом Отечественной войны, закончил в Варшаве. Восемь раз он получал благодарность от Верховного Главнокомандующего И.В.Сталина.

Об отваге Касымбека, храбрости и умении воевать при жизни сложили легенды.

Много писали об этом человеке и его товарищи по оружию. В газете «За Родину» вышли статьи «Наш отец» (таким казался 33-летний командир своим бойцам), «Метко бьют артиллеристы», «Коммунист-воспитатель», авторы которых рассказывали, как подразделение под командованием Ибраева беглым огнем из всех орудий уничтожило вражескую батарею и как командир воспитывает в своих бойцах стойкость, мужество и военное мастерство.

А ученики Кызылординской средней школы №4, где мой дед долгие годы работал директором, нарисовали карту его боевого пути: Сталинград - Ростов - Таганрог - Мелитополь - Никополь - Николаев - Одесса - Бобруйск - Барановичи - Пружана - Варшава.

Уже в мирные дни Ибраев был награжден орденом Трудового Красного Знамени и медалью «За трудовое отличие».

ИРГАЛИЕВ САДУАКАС ИРГАЛИЕВИЧ (1910–1984)

(внучка - Жумадилова Алтынай, архивариус, ДИИУП, ПКООП)

Буквально с первых дней войны мой дед активно включился в борьбу против фашистских захватчиков, а его супруга Раушан, актриса, вместе с театральным коллективом давала спектакли в госпиталях для раненых и на передовой под Сталинградом, вселяя в них дух уверенности в победе над фашистами.

У моего деда было много военных наград, и о получении одной из них хотелось бы рассказать особо. Это медаль «За взятие Кенигсберга», которую Садуакас Иргалиев получил за то, что он захватил одного из офицеров, немецкого фашиста, и привел его в Генеральный штаб Красной Армии. Завершение штурма Кенигсберга советский народ отметил в ночь на 10 апреля

1945 года салютом - 24 артиллерийскими залпами из 324 орудий. В ознаменование этой победы 9 июня 1945 года была учреждена медаль «За взятие Кенигсберга», которая является единственной медалью, учрежденной не в связи со взятием или освобождением столицы, а в награду за взятие города-крепости.

Вернувшись к мирной жизни, Садуакас и Раушан связали свою жизнь с театром, воспитав немало профессионалов.

За особую храбрость, самоотверженность и мужество, проявленные при защите Отечества, Садуакас Иргалиевич был награжден орденом Красного Знамени.

КАЛДАРБЕКОВ АСАН (1921–1998)

(сын - Калдарбеков Мелс, машинист технологических насосов, ТСЦ, ПКООП)

Боевые действия для Асана начались в июне 1942 года около Воронежа, где он, командир подразделения, воевал в составе 1945-й стрелковой дивизионной гвардии. Получив ранение, лечился в госпитале. На фронт вернулся в марте 1943 года - в Брянск, где был командиром взвода 573-го гвардейского полка. В 1943-1944 годах воевал под Курском, участвовал в боях за Днепр. После тяжелого ранения в ногу в ноябре 1944 года вернулся с войны и начал работать учителем в средней школе, стал ее директором, а позже - секретарем парткома колхоза им.Джамбула.

Получил медаль «За отвагу», орден Красной Звезды и орден Отечественной войны I степени.

КЕРИМБЕРДИЕВ МАНАП (1919–1972)

(дочь - Манапова Назипа, старший инженер отдела охраны природы, сын - Керимбердиев Аппаз, механик РП ТСЦ, ПКООП)

Манап прошел всю войну, завершив ее 10 мая 1946 года. Отучившись на годичных курсах офицерской подготовки в Андижане, он, подготовив резервный состав бойцов запаса, вместе со своими солдатами вступил в бой командиром роты 31-й армии в составе 1-го Украинского фронта в конце 1944 года. Воевал на передних рубежах, за что был отмечен благодарностью высшего командования. Принимал участие во взятии Праги, где получил ранение. После лечения в госпитале уничтожал бандеровцев в Западной Украине.

После войны начал работать инспектором финансового отдела, был председателем колхоза и занимал ряд других ответственных должностей.

За храбрость, стойкость и мужество, проявленные в борьбе с немецко-фашистскими захватчиками, награжден орденом Отечественной войны II степени, а также медалями «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.» и «Двадцать лет Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

КАЙТПАСОВ СЕРИККАЖЫ (1914–1976)

(внук - Мугынов Саят, менеджер по закупкам ДИиУП, ПКОВ)

Мой дед был призван на фронт в январе 1942 года в 519-й стрелковый полк 102-й Чимкентской стрелковой дивизии. Чтобы понять масштаб и размеры дивизии, расскажу о ее составе. В состав дивизии входило более 11 тысяч человек - выходцев из Казахстана, Узбекистана и Киргизии. Дивизия состояла из трех стрелковых полков и одного артиллерийского, противотанкового и минометного дивизионов, зенитной артбатареи, мотострелковой разведывательной роты, роты химической защиты, штабной батареи НАД, комендантской роты, дивизионной школы, саперного батальона, батальона связи, медико-санитарного батальона, автороты подвоза, полевой хлебопекарни, ветеринарного лазарета, полевой почтовой станции и полевой кассы Госбанка.

Первоначально, в апреле 1942 года, дивизия была направлена из Джамбула в Рязань. Однако уже в пути место назначения поменялось, и казахстанские бойцы отправились в украинский Славянск.

Продвигаясь на запад, дивизия оказалась под Лисичанском, приняв свой последний бой. Многие попали в плен, в том числе и мой дед. Из плена его освободила Советская армия в 1944 году, и дед вновь пошел воевать в составе 14-го отдельного военно-строительного батальона. Из армии вернулся в 1946 году, получил высшее образование и проработал учителем русского языка и литературы в родном селе Енбекши в Алматинской области.

КУЗНЕЦОВА ПОЛИНА АНДРЕЕВНА (1919–1998)

(внучка - Федотова Татьяна, бухгалтер финансового отдела, ПКОВ)

В 1940 году Полина окончила фельдшерскую школу сестринского отделения, и уже 22 июля 1941 года была призвана на военную службу. До июля 1943 года служила медсестрой в 521-м госпитале, а с 1943-го по октябрь 1945 года была санинструктором в 203-й танковой бригаде. Полина Андреевна также принимала участие в Советско-японской войне.

Вернувшись с войны, работала в Кызылординской областной больнице.

За проявленный героизм на фронтах войны Полина Кузнецова была награждена орденом Отечественной войны, медалью Жукова и другими наградами.

КУЛАХМЕТОВ СЕРКУЛ (1923–2008)

(сын - Кулахмет Бакытбек, мастер ЦППН, ПКОВ)

В марте 1942 года Серкул был призван в ряды Красной Армии. Пройдя в Уфе семидневные курсы по военной подготовке, уже 28 марта он принял первый бой - участвовал в битве «900 дней и ночей» за блокадный Ленинград. Вплоть до победы он воевал за Родину. Был трижды легко ранен и дважды получил тяжелые ранения - так, в сентябре 1944 года в боях города Туров Балтийского района Серкул был тяжело ранен осколком в голову. День Победы встретил в Польше.

Приказом командования 3-го Прибалтийского фронта от 27 октября 1944 года №571 командир отделения 219-го стрелкового полка, 2-й стрелковой дивизии старший сержант Серкул

Кулахметов был награжден орденом Красной Звезды.

9 августа 1945 года принял участие в Советско-японской войне. В 1946 году вернулся с войны и продолжил трудовую деятельность в родном краю.

Имеет множество наград: за доблесть и мужество награжден медалью «За Отвагу», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.», «За победу над Японией», за долголетний добросовестный труд в 1982 году был награжден медалью «Ветеран Труда», а к 40-летию Победы в 1985 году - орденом Отечественной войны I степени.

МУЗОВАТКИН ФЕДОР СЕМЕНОВИЧ (1925–2011)

(сын - Музоваткин Семен, инженер системы «АИУСО», ИТиТ, ПК ОП)

На войну отец ушел в 1942 году, попав в полк пехоты в Прибалтике. За годы войны он неоднократно ходил в разведку за линию фронта.

Так, однажды они, разведчики, возвращаясь с задания, попали на минное поле. Несколько солдат погибли, когда один наступил на противопехотную мину. Командиру их группы оторвало ступню, отца тоже ранило в ногу. Но он, раненый, сумел дотащить командира до нашей передовой, за что получил свою первую награду - медаль «За отвагу I степени». В госпитале врачи вытащили у отца 9 осколков.

В госпитале он окончил курсы связиста и курсы водителей.

После выздоровления попал на Белорусский фронт в артиллерию, где перевозил пулемет, а во время боя поддерживал связь со штабом. Великая Отечественная для моего отца закончилась в 1945 году в Варшаве, за освобождение которой он тоже получил медаль.

После войны служил в Азербайджане и Иране до 1949 года.

В числе его наград - орден Красной Звезды и Отечественной войны, орден Славы, орден Победы, медали «За отвагу», «За освобождение Варшавы» и «За боевые заслуги».

НАУРЫЗБАЕВ ДОСАН (1912–1990)

(сын - Наурызбаев Сапарали, машинист цеха №2, ПК ОП)

Досана призвали в ряды Красной Армии в 1941 году, и уже через 4 месяца подготовительных курсов в Семее он ушел на фронт. Участвовал в боях в Курской и Орловской областях в составе минометного полка. В январе 1943 года получил ранение обеих ног и попал в госпиталь, где, пролечившись 3-4 месяца, вернулся домой. Работая в тылу в колхозе, он приближал победу. В колхозе «Коммунизм» Сайрамского района ЮКО проработал рабочим до пенсии. За вклад в развитие колхоза Досан был награжден орденом Трудового Красного Знамени.

Награжден медалями «За боевые заслуги», «За отвагу» и другими юбилейными медалями.

НУРЛАНКУЛОВ БЕЙСЕНЖАН (1921–1992)

(дочь - Нурланкулова Камиля, мастер ЦППН, ПК КР)

Мой отец воевал на фронте с 1942 года минометчиком в составе 212-го стрелкового полка. Прошел всю войну, но его умения и таланты были нужны и послевоенной стране. Война закончилась, а на полях бывших боевых действий осталось огромное количество неразорвавшихся снарядов, мин и авиабомб.

Минометчик Бейсенжан Нурланкулов сразу после окончания войны и вплоть до 1946 года занимался опасной работой по разминированию, а также сбору трофейного и отечественного вооружения, боеприпасов и имущества в районах, освобожденных от немецкой оккупации.

В 1946 году он вернулся на родину, где вплоть до пенсии безупречно проработал на железнодорожной станции.

К 40-летию Победы в 1985 году Бейсенжан Нурланкулов был награжден орденом Отечественной войны II степени.

ПОВАРЁНКИН КИРИЛЛ МИХАЙЛОВИЧ (1920)

(зять - Коваленко Владимир, начальник установки МЭА, цех №2, ПК ОП)

С сентября 1941 года по май 1946 года в составе инженерного полка проходил службу в Иране в г.Мешхед и г.Бендер-Шах, где их полк обеспечивал беспрепятственный проход через Иран продовольствия и иной необходимой помощи для Советской армии от союзников во время Великой Отечественной войны.

После демобилизации в мае 1946 года продолжил работать на предприятиях деревообрабатывающей промышленности Восточного Казахстана, в 1963 году приглашен на работу руководством Чимкентского ДОК на должность начальника цеха, где и проработал до выхода на пенсию.

В 1943 году Поварёнкин вместе с сослуживцами обеспечивал в Тегеране безопасность переговоров глав правительств «большой тройки» - СССР, Англии и США - во время Тегеранской конференции.

Имеет юбилейные медали.

В этом году Кириллу Михайловичу исполнилось 95 лет.

САДВОКАСОВ МАШРАТ САДВОКАСОВИЧ (1921-1993)

(сын - Садвокасов Курманали, оператор, ТСЦ, ПК ОП)

Мой отец прошел всю войну - он воевал с декабря 1941 года по февраль 1945 года. Был командиром орудия, командиром взвода в составе 745-го зенитно-артиллерийского полка 70-го танкового полка. На войне получил два тяжелых ранения: в июле 1943 года был ранен в левую руку, в феврале 1945 года - в правую.

После лечения в госпитале вернулся на Родину и, получив бухгалтерское образование, до самой пенсии проработал бухгалтером на хлопчатобумажном комбинате Шымкента. Вместе с супругой Татьяной воспитал пятерых детей.

За свои подвиги получил орден Красной Звезды, орден Отечественной войны I степени, а также медали «За оборону Москвы», «За победу над Германией», «20 лет победы в Великой Отечественной войне», «25 лет победы в Великой Отечественной войне», «30 лет победы в Великой Отечественной войне», «40 лет победы в Великой Отечественной войне», «70 лет Вооруженных сил СССР».

САРСЕНОВ АКИМБЕК (1922-2002)

(сын - Сарсенов Жаркимбек, оператор, ТСЦ, ПК ОП)

Акимбек ушел на войну в феврале 1942 года и был снайпером. В том же году во время боя получил ранение в ногу, после чего проходил лечение в госпитале в Саратове. В декабре получил еще одно ранение в руку и ногу, потребовавшее длительного лечения в госпитале. В 1944 году и до конца войны принимал участие в боях за освобождение Румынии и по особому приказу освобождал Украину от бандеровцев.

После войны работал в полевом стане совхоза Алтын тобе Казгуртского района Южно-Казахстанской области. Воспитал 10 детей.

Был награжден орденом Красной Звезды, медалями «За отвагу», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.», «Тридцать лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.», «Сорок лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.» и «Пятьдесят лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

ФЕДОТОВ ВИКТОР ПАВЛОВИЧ (1923)

(внучка - Тугельбаева Юля, старший бухгалтер по налогам финансового отдела, ПККР)

Виктора призвали в Красную Армию в 1942 году, учебу он проходил в 40-м Ереванском пограничном отряде. Смышленность и незаурядные способности моего деда не остались незамеченными командованием, и вскоре он был переведен на курсы радистов-связистов.

«Сложная и в высшей степени ответственная задача по обеспечению непрерывного управления войсками в годы войны лежала именно на воинах-связистах. Нам приходилось работать под разрывами снарядов и мин, но мы, понимая, что от нас зависит правильное взаимодействие тысяч людей, обеспечивали бесценную связь», - вспоминает ветеран.

Умело используя радио, советские радисты помогали громить фашистских захватчиков, приближая победу.

«Однажды, когда мое отделение находилось в селе Сапожкино, к нам приехал начальник штаба, - вспоминает ветеран. - У меня в это время на радиостанции сел аккумулятор, а подзарядить его можно было в райцентре, где дислоцировался батальон, куда мы и поехали. В районном центре наш путь пролегал через привокзальную площадь. Только въехали, как по машине был открыт шквальный огонь из крупнокалиберного пулемета и автоматов. Водитель и начальник штаба были ранены. Начали втроем отстреливаться. И тут начальник приказал мне добраться до здания, которое находилось на противоположной стороне площади, найти узел связи и вызвать подкрепление. Но как это сделать, если враг не дает поднять даже голову? Но приказ есть приказ - надо выполнять. Под свист пуль и взрывы гранат я добрался до цели, но был ранен в ногу - хлынула кровь, и я, пересиливая боль, вызвал по радиации подмогу. К счастью, ждать ее долго не пришлось...»

После окончания войны мой дед несколько лет служил радистом в штабе 82-й стрелковой дивизии, дислоцированной в городе Станиславе (ныне Ивано-Франковск) - хорошие кадры были нужны Красной Армии. Домой вернулся лишь в 1949 году, где впоследствии и работал по своей довоенной, любимой, профессии - токарем.

В.Федотов награжден рядом орденов и медалей. В частности, к 40-летию Победы в 1985 году был награжден орденом Отечественной войны II степени, орденом Жукова и юбилейными медалями к 30-, 40-, 50- и 60-летию Победы и «70 лет освобождения Украины от фашистских захватчиков».

В этом году ветерану войны исполнилось 92 года.

ФОКИН ВИКТОР ВАСИЛЬЕВИЧ (1916-1944)

(внучка - Бончук Ирина, начальник испытательной лаборатории, ПКООП)

Мой дед, гвардии лейтенант 1-й гвардейской танковой бригады, был командиром танка. Погиб в бою в апреле 1944 года от ранения в область сердца и похоронен в городе Проскуров Каменец-Подольской области.

Мой дед прошел всю Финскую войну и в Великой Отечественной войне воевал с самого первого дня. В составе 16-й армии Западного фронта сражался за Москву, с 1943 года в составе 1-й танковой армии - на Северо-Западном фронте, а с 1944 года воевал в составе 1-го Украинского фронта.

Про деда знаю мало, только со слов мамы. Мама тоже про него почти ничего не знала - когда дед ушел на фронт, ей было всего полтора года. Смоленскую область, где они жили, быстро оккупировали фашисты. Зимой 1941 года немцы сожгли их дом, как и дома соседей. Много людей расстреляли, а кто смог спастись - ушел к партизанам. В их числе были моя бабушка с двухлетней мамой, маминым братом и двумя племянниками, родителей которых расстреляли. Вместе с партизанами они перешли в Белоруссию. Деда бабушка так больше никогда и не увидела - смогла лишь получить от него несколько писем, а потом он погиб. Погибли его сослуживцы и командир, и после войны рассказывать о том, как воевал дед, было некому. Знаем только, что был очень смелым, никогда не рисковал зря жизнями бойцов, его любили и уважали.

В 1943 году награжден орденом Красной Звезды.

«Будучи командиром танка в боях 26 и 27 ноября 1942 года тов. Фокин смело и решительно вел свой танк на врага, увлекая за собой другие экипажи. Он направил свою машину во фланг противника, огнем из пушки уничтожил расчеты ПВО, обеспечив выход танков на заданный рубеж. В боях за укрепленный пункт противника танк Фокина участвовал в трех атаках, на большом ходу врываясь в расположение противника и подавляя его огневые точки», - так писал о моем деде в наградном листе о присуждении ордена Красной Звезды командир батальона Борисов 10 мая 1943 года.

ХАЛИКОВ ГАЗИЗ МАНАПОВИЧ (1910–1964)

(сын - Халиков Эдуард, заместитель начальника цеха, ОСВППиПК, ПКОВ)

В 1939 году мой отец в звании старшего лейтенанта командовал ротой в Финской кампании в Ленинградском округе, где был награжден медалью «За боевые заслуги». Великую Отечественную войну он встретил на острове Готланд в звании капитана, возглавляя стрелковый батальон.

Он принимал участие в обороне Ленинграда, в ходе которой был ранен. В 1943 году был направлен на высшие академические курсы усовершенствования командного состава «Выстрел». Окончив их, служил на Прибалтийском фронте в должности командира стрелкового полка в звании майора.

Освобождая с солдатами Советской армии Кенигсберг в 1944 году, мой отец получил тяжелое ранение и тяжелую контузию, после чего два года находился в госпитале г. Ульяновска. В 1946 году был комиссован по инвалидности и поселился в Чаяновском районе ЮКО (сам он родом из Татарстана), где работал заместителем директора совхоза.

За годы войны отец одним из первой тысячи человек был награжден орденом Отечественной войны I степени и пятью боевыми медалями.

ЧЕРНИКОВ ГРИГОРИЙ ДМИТРИЕВИЧ (1923–1997)

(внучка - Черникова Оксана, переводчик ОКС, ПККР)

В 1941 году мой дед был призван в ряды Красной Армии, он служил во 2-й прорывной дивизии (РККА) и возил снаряды на «Катюше». Прошел всю войну, о которой вспоминать никогда не любил.

Вернувшись с фронта, работал помощником машиниста на железнодорожной станции.

За проявленный героизм на фронтах войны был награжден орденом Отечественной войны и медалью «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

ВЕЛИКАЯ РОССИЯ А ОТСТЕПАТЬ НЕКУДА.
ПОЗАДИ МОСКВА!

НЕФТЬ: ИЗ НЕДР И ДО... ВАШЕГО ДОМА

Взаимосвязанность процессов и некий круговорот сырья и продуктов – это, пожалуй, одна из особенностей нефтепереработки. В этом номере мы продолжим рассказ о технологических цехах нашего НПЗ, затронув деятельность цеха №2.

Часть одиннадцатая. Цех №2.

Цех №2 является самостоятельным структурным подразделением, а руководит им начальник цеха Нурлан Аханов, работающий на заводе со дня его основания.

Нурлан Аханов,
начальник цеха

- Расскажите, пожалуйста, какие установки входят в состав цеха №2 и каков его численный состав.

- В состав цеха №2 входят 3 установки - установка вакуумной перегонки мазута (УВПМ), установка лёгкого термического крекинга мазута (висбрекинг) и установка регенерации моноэтаноламина (МЭА) и получения серы. Особо хотелось бы отметить, что установка получения серы является новой установкой на нашем НПЗ и построена в рамках реализации Проекта модернизации.

В цехе №2 работают 93 человека. Руководителями установок являются: Омирбай Сыдыков, начальник установки вакуумной перегонки мазута и установки висбрекинга, и Владимир Коваленко, начальник установки серы и регенерации МЭА. Механиком установки серы является Рустем Абубакиров, механиком установки висбрекинга и УВПМ - Ахметбек Абдрахманов, а старшим инженером установки вакуумной перегонки мазута - Абдрахман Жаксыбаев.

- Каковы основные задачи вашего цеха?

- Конечно, первостепенной задачей нашего цеха, как и остальных технологических подразделений НПЗ, является выполнение плана производства продукции. Например, наш план по выработке вакуумного газойля на 2015 год составляет 776 448 тонн.

Одна из основных задач цеха №2 - переработка тяжелых нефтяных остатков после первичной переработки нефти на установках цеха №1. На наших установках мы из-

влекаем и получаем из этих остатков дополнительно компоненты светлых нефтепродуктов (компоненты товарного бензина и дизельного топлива, вакуумный газойль), что в целом повышает процент выработки светлых нефтепродуктов на заводе и способствует увеличению глубины переработки нефти.

На установках цеха №2 осуществляются переработка мазута, очистка нефтепродуктов от сероводорода с помощью раствора моноэтаноламина, а также висбрекинг гудрона. Общая суммарная мощность наших установок превышает 2,5 млн. тонн сырья в год.

Одна из технологических особенностей переработки мазута на УВПМ - это проведение ректификации термически нестабильного мазута в вакууме в присутствии водяного пара, что позволяет уменьшить температуру перегонки, тем самым обеспечив ведение процесса без заметного разложения.

- В прошлых выпусках, касающихся вопросов нефтепереработки, мы уже поднимали вопросы безопасности производства. Есть ли какие-то особенности по вашему цеху?

- У нас, как и на всей территории НПЗ, действуют очень жесткие правила по безопасности. Технологический цех №2 относится к взрывопожароопасным производствам, поэтому соблюдение и выполнение всех правил и норм, предусмотренных в политиках и процедурах по безопасности производства, являются первостепенной задачей.

- Как проходит ваш рабочий день?

- Ежедневно он начинается с обхода технологических установок, контроля ведения технологических процессов с тем, чтобы они соответствовали нормам технологического регламента. Как и везде, по ходу работы решаем различные административные и организационные вопросы.

- Расскажите подробнее о вашем коллективе.

- Коллектив цеха №2 - активный участник общественной и спортивной жизни завода. Наши сотрудники становились призёрами заводских спартакиад, а машинист цеха Дуйсен Буданов был членом команды ПКООП по мини-футболу, занявшей 1-е место на корпоративной Спартакиаде «ПетроКазахстан» в 2013 году.

За производственные успехи и вклад в развитие нефтегазовой промышленности наши работники неоднократно удостоивались различных наград, что является предметом нашей гордости. В 2010 году в честь 25-летия ШНПЗ Почетной грамотой АО «КМГ-ПМ» были награждены механик цеха Ахметбек Абдрахманов, старший оператор Абилгасир Рахманкулов, а благодарствен-

ным письмом к 110-летию казахстанской нефти - оператор технологических установок Шаяхмет Шауполатов.

В 2011 году в честь 20-летия Независимости РК Почетной грамотой KAZENERGY был награжден старший инженер технологического цеха Абдурахман Жаксыбаев, благодарственными письмами - начальник установки МЭА и серы Владимир Коваленко и оператор Камбарбек Молдабеков, а оператор цеха Эдуард Шагвалеев получил Почетную грамоту АО «КМГ-ПМ».

В честь празднования Дня независимости РК в 2012 году нагрудный знак был вручен начальнику цеха Нурлану Аханову и начальнику установки висбрекинга Сергею Мартынову. В 2013 году, в честь Дня независимости, благодарственным письмом был награжден старший оператор Ерик Жумадилов, а Нурлан Аханов - Почетной грамотой Министерства энергетики РК в честь Дня работника нефтегазового комплекса. Благодарственное письмо KAZENERGY ко Дню нефтяника получил старший оператор установки висбрекинга Еркин Ермахамбетов.

В 2014 году награды к профессиональному празднику от руководства компании «ПетроКазахстан» получили старший оператор технологических установок УВПМ Александр Крыкбаев и начальник установки УВПМ и установки висбрекинга Омирбай Сыдыков.

МБАК (мазутты вакуумды айдау кондырғысы) вакуум колоннасы, №2 цех / Вакуумная колонна УВПМ (установка вакуумной перегонки мазута), цех №2 / Vacuum column of VDU (Vacuum Distillation Unit), Workshop #2

Реализация Проекта модернизация на ПКОП, состоящего из двух этапов, была начата в 2011 году и сегодня находится в активной фазе.

Так, в мае 2015 года было начато комплексное опробование установки производства серы и продолжается разработка рабочей документации, размещение заказов, изготовление оборудования и выполнение строительно-монтажных работ установки изомеризации. После завершения первого этапа модернизации Шымкентский НПЗ сможет осуществлять выпуск бензинов стандарта ЕВРО-4.

В рамках второго этапа Проекта в мае-июне этого года продолжатся работы по получению заключения на ТЭО и передаче материалов проектно-сметной документации в РГП «Госэкспертиза», а также работы по привлечению займа в размере 1 млрд. долларов США в рамках кредитной линии стран ШОС, в частности - проведение экспертизы «Due diligence» ПКОП.

Напомним, целью Проекта модернизации является восстановление проектной мощности Шымкентского НПЗ до 6 млн. тонн в год, переход на выпуск бензинов и дизельного топлива стандартов ЕВРО-4 и ЕВРО-5 и увеличение глубины переработки.

№2 цехының ұжымы / Коллектив цеха №2 / Workshop #2 Team

Подробнее о работе установки вакуумной перегонки мазута (УВПМ) и установки висбрекинга нам расскажет начальник этих установок Омирбай Сыдыков.

- Вы руководите работой сразу двух установок. Означает ли это, что их функции настолько тесно взаимосвязаны?

- Обе установки предназначены для глубокой переработки тяжелых нефтяных остатков (гудрон, мазут), и на других заводах они входят в так называемый комплекс КТ. И хотя цели у этих установок схожие, процессы - разные. На УВПМ основной процесс - ректификация (разделение жидких смесей на практически чистые компоненты, отличающиеся температурами кипения) - происходит под вакуумом, на установке висбрекинга этот процесс проходит под давлением и при высокой температуре.

- Расскажите подробнее о технологических процессах установки вакуумной перегонки мазута.

- УВПМ впервые была введена в эксплуатацию в 1991 году с производительностью 3,8 млн. тонн в год. Партия целевого продукта - вакуумный газойль - была отправлена на экспорт, но из-за сложностей по сбыту вакуумного газойля установка работала периодически, и в итоге в ноябре 1993 года была остановлена. В 2002 году началась модернизация установки под производительность в 1,5 млн. тонн в год, в январе 2004 года УВПМ была запущена в эксплуатацию и с тех пор стабильно работает.

- Расскажите о сырье для вашей установки и получаемых продуктах.

- Сырьем, как понятно из названия установки, является мазут, который поступает к нам из секции 100, где он выделяется из нефти в процессе первичной перегонки фракций.

Продуктами УВПМ являются фракции ниже 350°C (компонент дизельного топлива либо котельного топлива), вакуумный газойль (сырье установки каталитического крекинга), а также гудрон (сырье установки висбрекинга).

- Установка висбрекинга (лёгкого термического крекинга мазута) также относится к сфере вашей ответственности. Расскажите о ней подробнее.

- Это относительно новая установка, введенная в эксплуатацию в 2000 году, ее текущая мощность - 1 млн. тонн в год. Появление установки висбрекинга являлось частью плана повышения глубины процесса нефтепереработки.

Установка висбрекинга появилась из простаивающей в то время установки замедленного коксования, и для ее создания пришлось убрать из производственной схемы реакторы коксования, переоборудовать большое количество трубопроводов, насосов, теплообменников и иных агрегатов.

Но полностью свою функцию установка висбрекинга начала выполнять после введения в эксплуатацию УВПМ, начав переработку высоковязкого продукта гудрона, получаемого в процессе переработки мазута на УВПМ. Из-за своих параметров вязкости и температуры застывания гудрон не подходил в качестве компонента котельного топлива, а после переработки на висбрекинге эти показатели снижались, благодаря чему он уже соответствовал предпродажным характеристикам котельного топлива марки М-100.

- Что является сырьем и какова продукция установки висбрекинга?

- Сырьем является гудрон, поступающий с установки вакуумной перегонки мазута и мазут (фракция более 350°C) из секции 100 цеха №1.

В процессе переработки получают топливный газ, бензин фракции НК-180°C (является компонентом товарного бензина), газойль фракции 180-350°C (компонент котельного топлива) и крекинг - остаток фракции выше 350°C, являющийся компонентом котельного топлива.

- Легкий термический крекинг и висбрекинг - это разные технологии?

- По сути, легкий термический крекинг и висбрекинг - это одна технология, которая проходит при относительно небольшом давлении (12-20 кг/см²) и температуре (475-490°C), хотя в нефтепереработке производственные процессы проводят в основном при больших температурах и давлении. Если рассматривать каждую из них отдельно, то термический крекинг предназначен для переработки тяжелых нефтяных остатков с целью получения автомобильного и котельного топлива, а висбрекинг предназначен для снижения вязкости тяжелых нефтяных остатков (гудрон, мазут), и попутно полученные при этом бензин и дизтопливо являются побочными продуктами.

- Есть ли какие-то особенности технологического процесса на установке висбрекинга?

- Обычно в течение года установка должна дважды останавливаться на ремонт для очистки змеевиков печи от коксоотложения, что предусмотрено как в плане переработки НПЗ, так и в бюджете завода и согласовано со всеми заводскими структурами. Но благодаря щадящему режиму, заданному руководством завода и техотделом, наша установка проработала без остановки полтора года и, в принципе, могла проработать еще и до осени (ред. - с 26 марта по 23 апреля на ПК ОП проходил ежегодный плановый ремонт).

- Расскажите, какие работы по модернизации проводились по вашим установкам и включены ли они в Проект модернизации ПК ОП.

Омирбай Сыдыков,
*начальник установок вакуумной
перегонки мазута и висбрекинга*

- В 2002-2003 годах проводилась реконструкция на установке вакуумной перегонки мазута, в рамках которой в связи с потребностью рынка была снижена ее производительность с 3,8 млн. тонн в год до 1,5 млн. тонн в год. Реконструкция коснулась колонны К-501, печи П-502 и автоматической системы управления технологическим процессом (АСУТП). Если детализировать, то внутри колонны К-501 появилась новая К-501 с меньшим диаметром, а из всех печей оставили лишь одну - П-502, к тому же почти в два раза уменьшили ее длину.

- Расскажите о новых технологиях, которые были внедрены в последние годы.

- В 2011 году на нашем НПЗ впервые была проведена очистка змеевиков печей установки висбрекинга от отложений кокса с помощью технологии «Магикрот». Хочу отметить высокую эффективность технологии, помимо качественной очистки имеющую щадящее воздействие на оборудование, так как обычный паровыжиг, который мы применяли ранее, мог приводить к сильному износу внутренних поверхностей змеевиков и калачей.

- Как поддерживается температурный режим на установках? Что еще влияет на работу установок?

- Перепады температур влияют на производственные процессы, и в целом особое внимание требуется зимой, так как продукты вязкие, с высокой температурой застывания. Но каждая установка имеет свою специфику - так, для УВПМ негативны высокие температуры окружающей среды, отрицательное воздействие на работу имеет и плохая работа вакуумосоздающей системы, так как неглубокий вакуум ведет к потере отбора светлых нефтепродуктов и к высоким температурам на выходе из печи.

О работе еще одной установки - регенерации моноэтаноламина и получения серы - расскажет ее начальник Владимир Коваленко.

- Расскажите о технических характеристиках вашей установки, сырье, процессах и продуктах производства.

- На нашей установке осуществляется регенерация раствора моноэтаноламина (МЭА) из насыщенного сероводородом раствора МЭА, поступающего с установок гидроочистки ЛК-6У. В процессе регенерации выделяется сероводородный газ высокой концентрации (75-92%), который является сырьем для производства элементарной серы.

Регенерация насыщенного раствора МЭА происходит в десорбере (колонне К-1) при температуре 120°C и давлении 0,55-0,6кг/см². Отрегенерированный (свежий) раствор МЭА подается на установки гидроочистки установки ЛК-6У, а извлеченный высококонцентрированный сероводородный газ - на блок производства серы.

Сырьем нашей установки является насыщенный сероводородом и сернистыми соединениями раствор МЭА, который поступает с ЛК-6У. Этот раствор подвергается регенерации (т.е. извлечению сероводорода из раствора МЭА).

Продукт блока МЭА - отрегенерированный раствор МЭА вновь подается на ЛК-6У, где используется в процессах гидроочистки на секциях 300/1 и 300/2 (и водородсодержащего газа) и на секции 400 - для очистки углеводородных газов от сернистых соединений.

Иными словами, осуществляется некий круговорот раствора моноэтаноламина - к нам приходит «загрязненный» раствор моноэтаноламина, мы его очищаем от сероводорода и снова отправляем на установки ЛК-6У, где он выполняет свои санитарные функции.

- А каков процесс получения серы?

- Как сказано выше, сырьем для блока получения серы является сероводородный газ высокой концентрации, выделяемый на блоке МЭА.

Технологически производство серы осуществляется в две стадии. Первая - термическая стадия, когда сероводородный газ сжигается в печи при достаточно высокой температуре - 1450-1500°C. После охлаждения технологического газа в котле-утилизаторе и конденсаторе серы до температуры 165-170°C происходит конденсация жидкой серы. Степень конверсии серы, иными словами - процент ее извлечения из сероводородного газа, на термической стадии составляет 55-60%. Дальнейшее извлечение серы из сероводородного газа производится на двух каталитических ступенях в реакторах на слое катализатора окиси алюминия, где степень конверсии сероводорода в серу составляет 36-38%.

Затем жидкая сера из оборудования установки собирается в резервуаре жидкой серы, откуда насосом подается на блок грануляции, где на барабанной ломтерезке её охлаждают и превращают в гранулы. После гранулированная сера расфасовывается в мешки и отправляется на склад готовой продукции.

- А почему эти два разных технологических процесса - регенерации моноэтаноламина и получения серы - объединены в одну установку?

- Верно, с точки зрения технологии и производственного процесса установка производства серы разделена на два блока - блок регенерации раствора моноэтаноламина (МЭА) и блок производства серы.

Владимир Коваленко,
*начальник установки
регенерации МЭА и
получения серы*

Но поскольку регенерация раствора МЭА проводится под достаточно низким давлением, а извлечённый сероводородный газ опасен и ядовит, то установки производства серы всегда строят рядом с установкой регенерации раствора МЭА.

- Проводились ли какие-то работы по модернизации установки?

- За время эксплуатации блока регенерации МЭА проводилась замена теплообменного и холодильного оборудования, участков отдельных трубопроводов. В плане модернизации ШНПЗ согласно 1-му этапу была построена модульная установка производства серы мощностью 4 тыс. тонн/год, а в рамках 2-го этапа планируется строительство дополнительной установки производства серы мощностью 15 тыс. тонн/год.

- Расскажите подробнее о новой установке серы.

- Установка производства серы мощностью 4 тыс. тонн в год (УПС-4000) была построена в 2011-2014 годах. Этот период включает все этапы реализации проекта - разработку СРЕ проектно-сметной документации, получение согласования от госорганов и госэкспертизы, строительно-монтажные работы (СМР), индивидуальные испытания и предпусковые работы. В этом году начаты пусконаладочные работы и в ближайшее время планируется комплексное опробование технологического оборудования.

УПС-4000, кстати, является первым технологически сложным объектом в новейшей истории ШНПЗ и позволит расширить продуктовую линейку новым продуктом - гранулированной серой.

Сфера применения серы широка - в химической промышленности для производства серной кислоты, синтетического волокна, сернистых красителей, дымного пороха, в резиновой промышленности, сельском хозяйстве и фармацевтике. По этой причине акиматом ЮКО придается особое значение успешному вводу в эксплуатацию УПС-4000, так как ее функционирование даст мультипликативный эффект для других отраслей народного хозяйства нашего региона.

Еще одна важная сторона - это тот новый опыт, который мы получаем при строительстве этого технологически сложного объекта.

Используемый в установке технологический процесс «Клауса» широко известен во всем мире и промышленно апробирован в РК, но является инновационным для ЮКО. Нашему заводу он предоставляет возможность принимать долю сернистых нефтей западно-казахстанских месторождений, которые являются более сложными в переработке.

В ходе реализации проекта впервые на нашем заводе практически с нуля велась разработка процедур контроля качества СМР и эксплуатационной документации (Технический регламент для пуска, эксплуатации, остановки установки, План ликвидации аварий, программа комплексного опробования оборудования), а работа с иностранной компанией СРЕ, несомненно, постепенно повысит технический уровень наших специалистов до международных показателей. В дополнение будут подготовлены кадры для новых, строящихся, объектов ПКОП.

Весь этот наработанный опыт будет применен при реализации проекта установки изомеризации для производства автобензинов стандартов ЕВРО-4 и ЕВРО-5 и других технологически более сложных объектов 2-го этапа Проекта модернизации, что означает, что нам, заводчанам, будет намного легче завершать и пускать новые объекты.

Благодарим вас за ответы на вопросы!

№2 цехының ұжымы / Коллектив цеха №2 / Workshop #2 Team

КАЛЕНДАРЬ СОБЫТИЙ

Апрель

2-7 апреля - в Кызылорде прошел турнир по баскетболу среди школьников на Кубок ПККР, в котором приняли участие 16 юношеских команд из ряда регионов Казахстана.

3-16 апреля - в связи с прогнозируемыми обильными дождевыми осадками, возникновением угрозы поднятия уровня воды в р.Бадам и поливном магистральном канале вблизи административных зданий завода департаментом БОТОС ПКОП проведены противопаводковые мероприятия и работы по очистке магистрального канала от ила. Благодаря данным мероприятиям даже при сильных ливнях не было подтоплен подвездных путей, тротуаров, зданий и сооружений на производственной и административных территориях завода.

8-11 апреля - на Кумколе состоялся турнир по футболу среди команд подразделений ПККР и подрядных организаций, в котором 1-е место заняла команда ЦДНГ, 2-е - команда отдела технологии добычи и 3-е - команда ТОО «Кумколь Сервис».

10-30 апреля - произведены работы по благоустройству и посадке зеленых саженцев в санитарно-защитной зоне и

прилегающей к нашему заводу территории.

11-14 апреля - на Арыскуме состоялся турнир по баскетболу среди сотрудников подразделений ПККР и подрядных организаций. В тройку призеров вошли: команда технологического отдела КАМ (1-е место), ЦУТ КАМ (2-е место) и команда ЦППН КАМ (3-е место).

18 апреля - в спорткомплексе «ПетроКазахстан» в Кызылорде состоялся традиционный турнир по мини-футболу среди подразделений ПККР. Команда УМР заняла 1-е место, обладателем 2-го места стала команда «Финансовый департамент», а 3-е место досталось команде «ЦУТ-ЦППН».

20 апреля - на месторождении Кумколь прошел традиционный конкурс по пожарной безопасности «Пожар легче предупредить, чем потушить!». В конкурсе по предотвращению пожара, состоявшего из двух этапов, приняли участие сотрудники 18 коллективов промысла АО «ПККР». Первое место и переходящий кубок завоевала команда КАМ-1. Второе место заняла команда УМР, третье - команда технологической группы.

24 апреля - на Кумколе завершился волейбольный турнир для нефтяников

нашей компании и подрядных организаций. В волейбольных баталиях, прошедших на площадке спортзала Вахты-40, приняли участие 8 команд - 1-е место заняла команда ЦДНГ-2, 2-е - команда ТОО «САС-Казахстан» и 3-е - команда службы обеспечения. А 27 апреля турнир по баскетболу прошел в спорткомплексе месторождения Арыскуп. Победителем стала команда ЦППН, 2-е и 3-е места разделили сборная команда подрядных организаций под названием «МИР» и команда ЦДНГ.

26 апреля - команда энергоцеха ТОО «ПКОП» впервые участвовала в соревнованиях 9-й Республиканской скоростной регаты «Арысь-2015» на кубок газеты «Южный Казахстан» и заняла призовое почетное 3-е место среди 7 команд, представляющих различные организации ЮКО.

27 апреля - в Шымкенте началось ежегодное месячное медицинское профилактическое обследование всех работников ТОО «ПКОП».

Май

1 мая - в День единства народа Казахстана сотрудники ПККР приняли участие в празднично-массовом мероприятии «Бірлігіміз жарасқан - Қазақстан»,

Қазақстан халқының Бірлігі Күнін тойлау шарасындағы ПККР қызметкерлері / Сотрудники ПККР на мероприятии в честь Дня единства народа Казахстана / PKKR employees taking part in the events devoted to RK Unity day

состоявшемся на центральной площади Кызылорды.

4 мая - на Кумколе завершился волейбольный турнир среди нефтяников второй вахты и подрядных организаций. Звание сильнейших завоевали волейболисты команды ЦУТ, на втором месте - команда ЦДНГ-1, на третьем - команда ЦИС.

6 мая - торжественное открытие памятника ветеранам Великой Отечественной войны села Карабастау сельского округа Енбекшинского района г.Шымкента, отреставрированного при финансовой поддержке ПКОП. На церемонии приняли участие представители общественности села, СМИ и компании «ПетроКазахстан».

8-9 мая - в рамках празднования 70-летия Победы на месторождениях Кумколь и КАМ для сотрудников компании прошел праздничный концерт с участием артистов кызылординской эстрады.

18-22 мая - на ПКОП проведена подготовка расчетов для обоснования изменения квоты парниковых газов и заявки на получение дополнительной квоты на 2015 год в связи с пуском новых установок и увеличением объема производства в рамках модернизации на заводе.

22 мая - проведена экскурсия по нашему заводу для учащихся Интеллектуальной Школы Назарбаева химико-биологического направления г.Шымкента.

Кумкөлдегі «Өртті сөндіргеннен - болдырмау жөн!» атты өрт қауіпсіздігіне арналған дәстүрлі байқау / Традиционный конкурс по пожарной безопасности «Пожар легче предупредить, чем потушить!» на Кумколе / Annual "Fire is easier to prevent than extinguish!" fire safety competition at Kumkol

Июнь

1 июня - воспитанникам подшефного Сайрамского детского дома были вручены подарки в честь Дня защиты детей.

1 июня - в Кызылорде, при участии акима области К.Е.Кушербаева и президента «ПетроКазахстан» г-на Взя Юйсаяна, состоялось открытие Детской деревни семейного типа «Атамекен», состоящей из 8 домов. Реализация этого проекта стала возможной благодаря «ПетроКазахстан Кумколь Ресорсиз», выделившей 653 млн. тенге на проектирование, строительство и материально-техническое оснащение новой Детской деревни для 66 детей из детских домов, у которых теперь появится настоящая семья и надежда на счастливое будущее.

5 июня - дан старт традиционной благотворительной детской акции «Караван радости», которую уже не первый год проводит ПККР совместно с областным благотворительным фондом «Кызылорда». В акции примут участие все дети, отдыхающие в 8 кызылординских лагерях отдыха на протяжении всех пяти сезонов. Цель акции - оказать содействие в организации досуга в летний период и формировании здорового образа жизни у подрастающего поколения. Детям-активистам, участвующим в спортивных состязаниях и культурно-развлекательных мероприятиях, будут вручены подарки от ПККР (скейтборды, фотоальбомы, часы и т.д.).

15 июня - участие ТОО «ПКОП» в республиканском конкурсе «Рационализатор КЗ».

Информация о призерах «Программы поощрения работников за сообщения о потенциально опасных ситуациях, небезопасных условиях/действиях» по итогам 1-го квартала 2015 года

На ПКОП были поощрены начальник цеха №2 Н.Аханов и оператор технологических установок Т.Омирзаков, обнаружившие и сообщившие 19 и 22 мая 2015 года об опасности пропуска кармана термопары на позициях Т-110-2 и Т-110-1 печи П-101. Их своевременные действия позволили предотвратить происшествия высокого риска, которые в дальнейшем могли вызвать взрыв, возгорание и разрушение технологического оборудования.

На ПККР было премировано 4 работника за сообщения о потенциально опасных ситуациях высокого и среднего риска.

22.12.2014 года при вывозе и разгрузке насоса, демонтированного со скважины, оператором ЦДНГ Р.Амантай и мастером ЦДНГ У.Узакбаевым было обнаружено наличие радиации. В результате насос был безопасно вывезен на полигон НРО. Своевременное выявление данного опасного фактора предотвратило риск облучения работников гамма-излучением.

15.02.2015 года начальник технологического отдела Б.Есиркепова при посещении объекта компании «ТВМН» обнаружила, что горелка печи изготовлена кустарным способом, отсутствует автоматизированная система контроля пламени и розжига печи. Печь была остановлена, горелка заменена и запущена в эксплуатацию.

27.03.2015 года во время обхода и осмотра оборудования оператор ЦППН Б.Калымбетов обнаружил, что у работающей печи подогрева нефти из фланцевых соединений горелки и дымохода выходит черный дым. Печь остановили и обнаружили, что в камере сгорания произошла разгерметизация змеевика и происходит утечка нефти. Своевременное выявление и остановка работы печи предотвратили крупный пожар.

CHIEF EDITOR'S PAGE

Dear colleagues and readers,

This issue of Munaishy looks somewhat different. Instead of the usual oil and gas related professional type materials, a significant portion of this issue is dedicated to the Soviet People's Great Victory in the cruel 1941-1945 war. All of our fathers and grandfathers played a dignified part in the defence of the Fatherland, leaving an unconquered country and a grateful nation in the generations that followed.

One of the biggest events this year is the 70th Anniversary of the unforgettable Victory, which is why by giving you these materials to read about those who have contributed to the lives we are able to live today, we believe that our children, grandchildren and families will carry on the military glory of our ancestors and pass it onto the next generations.

The commemorative fire of courage and selflessness in our hearts should never die, lighting the path to the future.

I am sure you agree with me.

I wish you all health and success!

***B.Issengaliyev,
Vice President***

As the world commemorated the 70th anniversary of the Great Victory on 9 May 2015, we remember the courage and unity, fearlessness and heroism of the tens of millions of human lives and destinies it took to achieve it.

Over the course of 1,418 days - when each day seemed like the last, more than 27 million Soviet citizens dead on the battle fields, in occupied territory, in concentration camps and the hinterland... One third of the national wealth of a huge country was destroyed, 1,710 towns were in ruins and more than 70,000 villages wiped off the face of the planet. All of these are facts bearing testimony to the most devastating war in human history.

The whole country came together against a common enemy, and military and labour feat during those years was truly massive.

People from Kazakhstan played a huge part in the Victory, with hundreds of thousands volunteers leaving for the front from the very start of the war. In total, more than 1.2 million Kazakhstan nationals, which is every fourth adult, took part in the war's bloodiest battles, and the country itself acting as a powerful armoury for the front.

Our compatriots fought for the duration, defended Moscow, held Leningrad, fought in the blood-soaked Stalingrad and Kursk campaigns, liberated Belarus, Ukraine, the

Baltic States and Europe from the German aggressors. Five hundred Kazakhstan nationals became Heroes of the Soviet Union, more than 100 - full holders of the Order of Honour, while four of them - Talgat Begeldinov, Leonid Beda, Ivan Pavlov and Sergey Lugansky - were twice decorated Heroes of the Soviet Union. The names of Baurzhan Momyshuly, Aliya Moldagulova, Manshuk Mametova, Malik Gabdullin, Tolegen Tokhtarov, Nurken Adbirov, the 28 Panfilov Guards and other war heroes will eternally remain in the memory of the people.

Each family will keep the memory of their own grandfathers and fathers, grandmothers and mothers who fought for Victory, both on the field of battle and also working for the war effort back at home. Today, unfortunately, in many parts of the world, facts about the Great Patriotic War are being discredited and the achievements of our soldiers who rid the world of German aggressors, are being belittled. Our common duty is to keep the memory of our grandfathers' and fathers' acts of bravery for future generations.

Armoury for the front

Kazakhstan industry became a real pillar for the front. During the war years, 460 factories, plants, pits, mines and production facilities were either upgraded, built or commissioned, and 300 enterprises evacuated. Kazakhstan's oil, coal and metal were used to supply the army and front. For example, 9 out of 10 bullets fired during the war were made of lead produced in Kazakhstan.

Light and heavy industry worked day and night, villagers toiled without interruption to provide what the soldiers needed. The heaviest rear-guard work rested on the shoulders of women, children and the elderly. They also built railways to bring weapons, clothing and food to the front.

Efforts were held throughout the country by the people to collect money to build tanks and aircrafts. During the war years, the people of Kazakhstan contributed more than 480 million Roubles to build military machinery, and those were the Kazakhstan Komsomol tanks created from funds collected by people in Kazakhstan used in the storming of Berlin.

THE GLORY MEMORIAL

To keep the memory of the Great Victory and our heroes that gave us our peaceful skies and a bright future for the price of their own lives, and immortalise their acts of bravery is the goal of Kazakhstan's largest memorial complex located in Shymkent's Abai Park. On the park's black granite monument, the names of nearly 150 thousand soldiers from South Kazakhstan who left for the front during the Great Patriotic War have been inscribed in gold. All of them are close relatives of our Shymkent colleagues. The Glory Memorial was officially opened on 7 May 2010, to commemorate the 65th Anniversary of Victory.

Covering an area of more than 4,000 m², the memorial consists of a series of monuments incorporated into a single composition. It is opened by the recently repaired Obelisk of Glory, where the Eternal flame was renovated.

The Star monument with the names of 51 Heroes of the Soviet Union and 8 full decoration holders of the Order of Glory on red granite is located in the centre of the memorial. The memorial continues with the kilometre-long Glory Alley with the names of all soldiers from South Kazakhstan engraved on the 200 m granite slabs.

The memorial's crown is an SU-7 military airplane in memory of aviators who were trained to fly in Shymkent during the war after the Chuguev military aviation school was evacuated there.

The idea to immortalise the names of local soldiers belongs to South Kazakhstan Oblast Akim Askar Myrzakhmetov. He was supported by local businesses in the construction of the memorial, which cost KZT 220 million. At the opening of the Memorial, the Akim said, "All South-Kazakhstan people mobilised to fight have been immortalised here. Nearly half of them never returned from the Great Patriotic War."

Shymkent architects worked for a number of months on creating the Glory Alley. And it took more than a whole year to find the names of everyone who went off to fight. There were no problems with the veterans who made it back after the war, the problem was in trying to recover data on those who had died or who were missing in action. So that not a single person was forgotten, military enlistment officers took on the role of military historians for an entire year and painstakingly collected information from archives and museums.

As a result, the initial figure of 90,000 veterans nearly doubled. The creators of the memorial confirm that they are sure that nobody has been forgotten, and the names of every South-Kazakhstan soldier that paid the price for Victory Day with their lives have been carved into granite slabs for future generations.

TWO MEETINGS

Life is full of meetings and partings. The meetings we plan come hand in hand with certain expectations and emotional overtones. Some of them end in parting, sometimes even necessary.

Sometimes, though, life brings you surprises in the form of meetings you just were not expecting. Quite often, the emotional impact from these meetings is far deeper.

I would like to tell a little about two such meetings linked to a war whose meaning is so immense that it is rightly known as the Great Patriotic War. It all ended 70 years ago with a great Victory, a victory that came at a terrible price. In total, approximately 50 million people, mostly young people in the prime of life, lost their lives.

The number of people who were permanently injured and disabled is beyond belief, and it is these people who are the keepers of the memory of their friends and fellow soldiers no longer with us, together with the families of those who fell and who are buried at the front.

One of these was my father, Iztleu Issengaliyev, who experienced all of the hardships and horrors of this unprecedented bloody war. Leaving home for the front in 1941, the 22-year-old soldier returned home at the end of the war an officer with a number of decorations and medals, but also handicapped with many shrapnel and bullet wounds. He experienced the Barents Sea, Rybachy Peninsula, the area just outside Moscow and Rzhev, and only interrupted his journey to 'get fixed' by the field surgeons.

Being a reserved person, my father never talked about the war, even when some of his front-line colleagues shared their memories. My father listened to them all quietly, and I do not remember him ever opening up, except briefly, when having to list the places where he defended his nation, and judging by his military decoration, successfully.

This made it even more interesting to see rare openness and animation in him during one of his unexpected meetings. In 1981, my father and mother came to Moscow where I was studying to visit me, and also to travel to Leningrad, where my father had studied.

I was really lucky at university with my tutor - Professor Konstantin Sergeevich Remizov, a former war veteran who was well known for being a bit difficult with his students and postgraduates, and also his colleagues. At the same time, his honesty, decency and exactingness towards himself

and those around him were exemplary. I do not really know why, but I had such a warm relationship with him throughout my university study. Many years later, even now, when I meet up with my university friends, we talk about how quite often the normally stern Remizov would call home saying, "N M! Lay the table – Yura and Bakhyt are coming round." N M, his wife, Nina Mikhailovna, would always welcome us and feed us. Yura was nobody else but celebrated Professor Yuri Nikolayevich Dubrovskii, who was also a former veteran, contemporary and close friend of Professor Remizov.

When my parents came to visit, I invited Professor Remizov with his wife to have dinner with us. Professor Dubrovskii could not make it, as he was ill. As I did not have much money, and because my father was interested in the Moscow State University building, the meeting took place in my room, in the university's main building in the Lenin (now Vorobyovy) hills.

Similar in nature, my father and Professor Remizov began talking politely, while their wives quickly found a common language, and the meal was accompanied by the sound of female voices, until Professor Remizov asked my father where he had served and been wounded. These were the first words about the war. When my father said that his worst injury came at the Rzhev battle, there was a long pause, after which Professor Remizov asked "when"? When my father answered "19 February 1942," Professor Remizov exhaled and said, "Unbelievable! I was injured on 23 February 1942, at the same place!"

It turned out that they fought in the same division; the name of their commanding officer, battle details, dates and events all matched. From that moment on everything around them ceased to exist. It would not be an exaggeration to say that at that moment they both returned to Rzhev, to the bloodiest battle in human history

(according to reference books). More than two million Soviet soldiers lost their lives at Rzhev, more than double at Stalingrad. German losses have not been published, but they were no less. It is difficult to comprehend and understand the great numbers of people who died. For the Germans the objective of the battle was to occupy strategic territory for an assault on Moscow, while for the Soviet soldiers, their objective was not to let that happen, at any price. Thanks to the extreme courage, resolution and unbreakable spirit of every soldier involved, an indelible impression was made on the enemy, but at a terrible price. Unfortunately, that is the price war always asks.

It really was an unforgettable meeting. Amazing to think that two sixty-year-old complete strangers could meet accidentally in Moscow and turn back history 43 years to when they were 20-year-old young men, not Kazakhs or Russians, just brothers at the front.

They say that reminiscing is a paradise from where there is no expulsion. However, the veterans' memories were more connected to the exact opposite of paradise - such hardship fell to their lot. Despite what they went through, they had still remained honest, fair and decent people. They continued their discussion the next day at the Remizovs' house, talking about their comrades, those who fell, those who survived and hardly anything about themselves.

That's just like were my father and Professor Remizov - humble soldiers who thought that they just did their job well, protecting their country and people from, what they thought, was certain death.

They parted sincerely, like brothers, linked not by the horrors of war, but many years of peaceful and happy life.

This meeting of two people who meant such a lot to me was and is one of the most meaningful and truthful moments I have witnessed, and showed me what the human spirit was all about.

The second unplanned meeting took place a few years later in Germany. In the mid-90's I was working in Frankfurt and was able to persuade my father to come and visit. Understandably, he initially did not want to come, but his interest in how I was doing in a previously 'the country of enemy' won him over.

The first thing I noticed about when he was with me was his real interest in technology, starting with the design of the local airport and ending with how the Germans lived their daily lives. The Germans' love for order and duty particularly impressed him.

The office house with one neighbour and a joint garden with age-old trees, emerald-green lawn and magnolia plant in the centre is where my father had another of his unexpected meetings. As I got on very well with my garden neighbours, I let them know about my parents' visit. She was a well-to-do owner of an antique business and he was a war veteran, a former navy officer, who still had a military way about him. Of course, I did not tell my father about that, which is what makes his reaction at their first meeting even more amazing.

While walking in the garden, our neighbour, who had dressed up for the occasion, came out into the garden to greet his visitor and introduce himself. Smiling amiably, he approached us and offered his hand to greet us.

I really could not have predicted my father's reaction. Always calm and levelheaded, he suddenly pushed the outstretched hand away, went red and said hoarsely, "So, Fritz, you're still alive?!" and antagonistically lent in towards him, which subconsciously reminded me of two aggressive boxers waiting for the bell. My neighbour seemed confused and turned towards me and I had to hurriedly explain that my father had confused him with someone else. Staring at my father's back as he limped off, my neighbour guessed what the problem was. Anticipating his question, I said, "yes, he was in the war. He was wounded". He nodded his head as if he understood and tried to make a joke, "I don't remember coming across him". After apologising, I caught up with my father and tried to defuse the situation by saying that he was not allowed to behave like that in a foreign country, especially at nearly 80 years of age.

My father only calmed down quite a bit later, and in the evening, having dinner with our neighbours, he seemed to be in deep conversation with my neighbour's wife, who seemed to be aware of what had happened and who with me was trying to keep the conversation on the right track. At the end of the meal, my father was interested in finding out from my neighbour whether he had fought in the war, and if he had, then where. He explained that he had been a navy officer, in the Barings Sea, North Sea and elsewhere. My father explained briefly that fate had not brought them together in the Barings Sea although he had been there too, but it had brought them together here, in Germany, where his son was working. "Could I really have thought that back then with a weapon in my hands, defending my country from the Germans, that I would later travel to Germany and in my son's

house meet one of those who had been my sworn enemy and who had tried to destroy my country?"

They looked at each other intensely, not taking their gaze off each other, and then stretched their glasses out to each other, and had a drink. After that, it was painfully quiet for a bit. They both went into their shells, probably returning to the explosions and the place where hundreds of thousands of young men died without having really experienced life and without ever knowing how wonderful life can be.

And in my father's sudden rage during his unexpected morning meeting, he was probably not feeling hurt for himself in meeting his former enemy, but bitterness for his fellow soldiers who would never see anything - their father's home or the foreign German land in bloom.

Sometimes in life you have these meetings, and I believe it was my duty to tell about them on the time of the 70th anniversary of Victory Day.

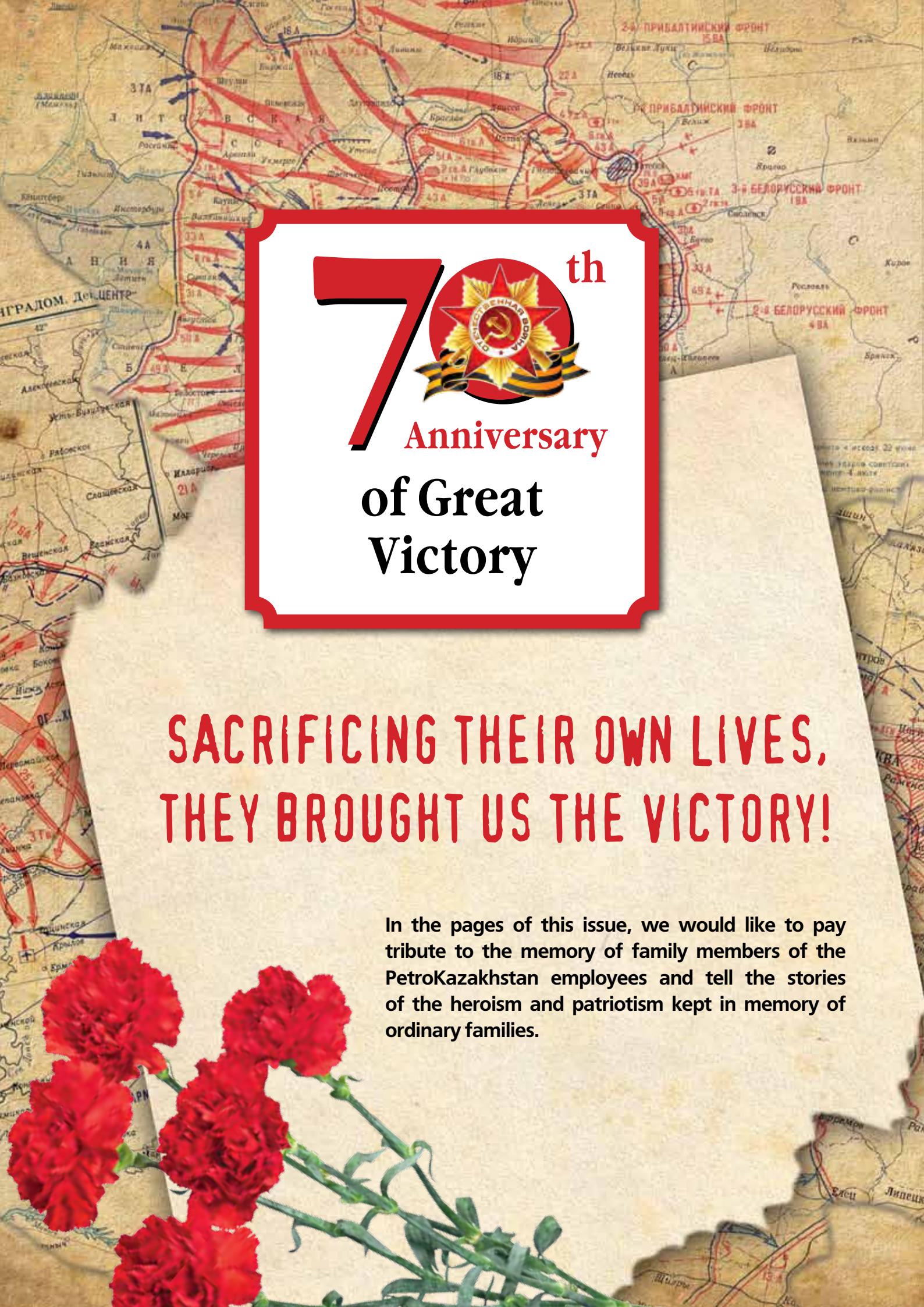
My father, who spent many years working in the USSR financial system, died 10 years ago. Professor Remizov, leaving his mark in the Moscow State University, passed away in 2013. Both died as they had lived their lives - dignified, proud and without complaint.

Today, looking at my father's grandsons - my sons, I see his influence in their character and actions, even though I do not remember him preaching to them. His formula was simple - live like me and do as I do.

I am very grateful to have had such courageous and strong people in my life like my father and Professor Konstantin Sergeevich Remizov. For me, they will always remain dignified soldiers.

To finish, I would like to wish all of their brothers-in-arms who are still with us and the families of all those served, bright and happy lives, sincerity and warmth.

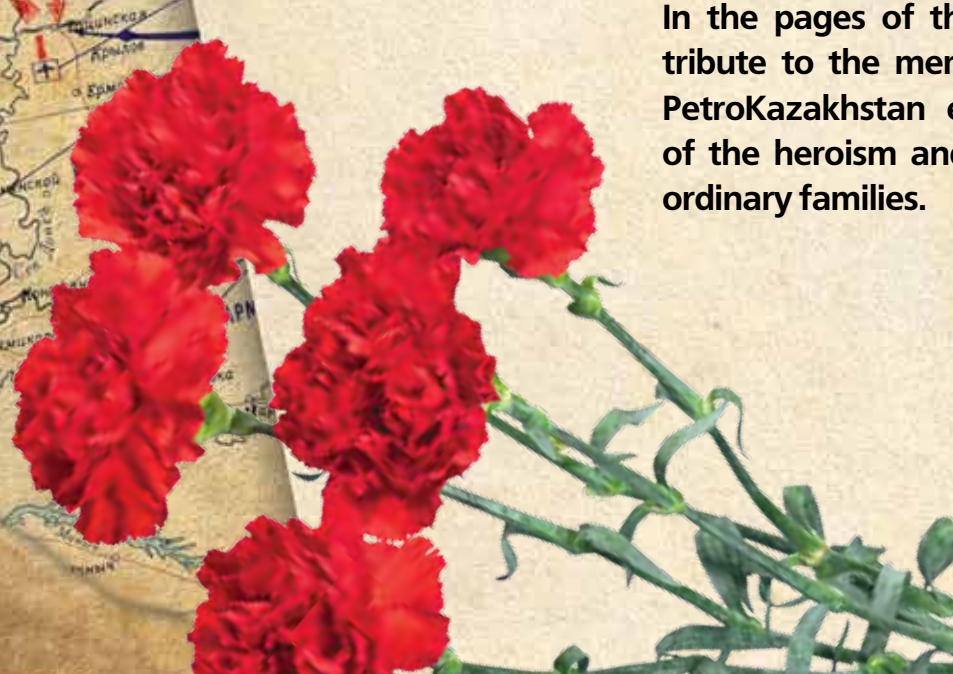
Bakhytzhon Issengaliyev

A historical map of the Eastern Front of World War II, showing various military fronts and cities. The map is in Russian and includes labels for fronts like 'ПРИБАЛТИЙСКИЙ ФРОНТ' and 'БЕЛОРУССКИЙ ФРОНТ'. It also shows cities like 'Литва', 'Беларусь', and 'Россия'.

7th Anniversary of Great Victory

**SACRIFICING THEIR OWN LIVES,
THEY BROUGHT US THE VICTORY!**

In the pages of this issue, we would like to pay tribute to the memory of family members of the PetroKazakhstan employees and tell the stories of the heroism and patriotism kept in memory of ordinary families.

A bouquet of red carnations with green leaves, positioned in the bottom left corner of the page.

AKBERDIYEV AMIN (1924–2004)

(Grandson - Akberdiyev Renat, Legal advisor, PKOP)

After finishing 10th grade at school, my grandfather was called up to the army. In August 1942, he started training at the Ashkhabad Military Infantry Training College, and four months later, they were deployed as a central front reinforcement.

By 6 November 1943 they had met their objective to liberate Kiev. Those who survived the Crossing of the Dnieper were incredibly lucky and called as born with a caul - it is no coincidence that this battle's participants got many medals. My grandfather was lucky not to have been seriously wounded not only at the Dnieper bloodbath in 1943, but also during the entire war.

His unit was urgently transferred from Kiev to Riga and back again to Ukraine. The hundred kilometre per day marches with full equipment is what my grandfather remembered about the war. After Ukraine, they marched the entire breadth of Belarus and Europe...

At the start of April, they arrived at the outskirts of Berlin. On 2 May, Berlin fell and my grandfather's unit spent another three days there. He remembered that lying down to sleep on the banks of the river they woke up to firing, not immediately understanding what was happening until someone told them that Germany had capitulated and that they were hearing a Victory salute! Everyone began to hug and kiss, unable to believe they had lived to see the day.

Grandfather only returned home in 1946 as his unit had been ordered to stay in Europe. Despite receiving an offer to continue his career and join the Moscow Military Attaché School, he returned home. His parents were already elderly and needed help as one of his brothers had been killed, while the other returned disabled.

Amin Akberdiyev returned from the war with five honorary mentions from Supreme Commander-in-Chief Stalin, which, together with his numerous decorations and medals, made up the junior lieutenant's war trophies. In the decades after the war, he was given a number of awards and distinction for his efforts during peacetime. In 2004, President Nazarbayev awarded my grandfather the Order of Parasat.

About him the front newspaper wrote, "Guard sergeant Amin Akberdiyev is an experienced and battle-seasoned soldier. He handles a gun well, can assess battle situations and objectives well, easily able to bravely and quickly change firing position and shoot accurately from his Maxim to smash the Hitlerites". Amazingly, my grandfather was able to preserve the newspaper in which guard lieutenant N.Vavilov stressed in 1943 the young commander's desire to teach his charges how to handle a weapon.

ALAYAKOV TAZHIBAI (1919–1993)

(Son - Alayakov Mirambek, Team Leader, Technological Group, Field Gathering System, PKKR)

For my father, the war started since its very first days. In 1942, as part of a newly created division at the Stalingrad front, my father fought at Stalingrad, where, for his heroism, he received the medal "For Courage".

After Stalingrad, his military journey took him across the Dnieper, Dniester, Vistula and Oder, earning him the rank of senior sergeant. At the battle of the Oder, he received his second medal "For Courage", but was wounded in the leg and ended up in hospital. After leaving hospital, he was demobilised as a Group II disabled person.

After returning to his home village, he got a job in the Karmakchy district consumer's association where he worked in various departments until his retirement. During this period, he received numerous awards and decorations from the authorities for his conscientious attitude to his work.

For his fearlessness and heroism, he was awarded the Order of the Patriotic War 1st Class and a number of medals.

**BAZHIYEV KORGANBEK
(1921-2007)
AND
BAZHIYEVA NAZYKESH
(1918-2015)**

(Daughter - Korganbekkyzy Khalima, Material Control Specialist, MMD, Kumkol, Grandson - Ashimov Maksat, Laboratory Assistant, Chemical System, Aryskum, PKKR)

After losing his parents early, in 30s young Korganbek went off to work in a local mine, which is where he met his future wife Nazykesh. The war started in 1941 and he

volunteered for the Panfilov division in the 18th rifle battalion. Korganbek took part in a number of campaigns, initially as a gunner, and then as a surveyor. Surveyors were used for reconnaissance or sent into enemy territory to obtain clear enemy coordinates to help plan artillery attacks.

"On one of those missions," Nazykesh remembered, "my husband's group was ordered to find out where enemy aircrafts had been coming from for the last few minutes. It turned up to be their last excursion into enemy territory. The Nazis found the group and surrounded them. After relaying their position, our men opened fire, and with the order to get out of there dead or alive, they started firing. Korganbek was wounded badly, in his arm and head, and damaged his ribs. His comrades managed to get him out of there, badly wounded and unconscious."

Due to his injuries, he was decommissioned in 1944 and returned home, where he continued his financial studies. Due to his category two handicap, he never became a financier. However, he did not give up, hid his handicap, graduated from a mining institute and went to work at the Kok-Yangak mine where he remained until retiring as head of the mining section.

His wife Nazykesh had a similar fate. An orphan from 11 years of age, during the 40's she selflessly worked, like millions of other Soviet people, in the name of victory. She was a foreperson at the Kok-Yangak coalmine, and for her excellent work record was elected to be a deputy of the Supreme Soviet of the USSR between 1943 and 1948. In 1943, she was elected as a deputy at the 8th Communist Party session in Moscow. In peacetime, Nazykyesh was elected as an oblast and city deputy and also as a people's assessor. For her efforts, she has been decorated with 18 medals, including commemorative Great Patriotic War medals and other awards.

"Our parents really enjoyed 9 May, - remembers their daughter Khalima. - Every year, before the Victory parade, dad would pin his war medals - Orders of Glory 2nd and 3rd Class, the Order of the Patriotic War 2nd and 3rd Class, the Order of the October Revolution, the medal "For Courage" and a number of commemorative medals - to his suit. They were always touched when received a letter of gratitude on 9 May from Panfilov's daughter Valentina, who never forgot them. By God's will my mother was given a life to see this great day - the Day of the 70th anniversary to the Victory."

**BAIZHANOV SEIT
(1901-1980)**

(Son - Baizhanov Ilesbek, Specialist, CTG, PKOP)

My father is a veteran of two wars, first being the Finnish War of 1939-40, and then the worst war in human history - the Great Patriotic War. Liberating the Soviet Union from the Nazis and helping a number of European countries gain freedom, he reached Berlin. He always believed he was a lucky person as at the start of the war, his regiment, No.11622, consisted of 1,600 soldiers, but by 1945, there were only 4 of them left...

In the post-war years, he took part in the reconstruction of a number of facilities destroyed during the war. My father was always an exemplary employee, winning a number of socialist competitions and recommendations for labour. He was a good father, raising 4 sons and 1 daughter.

For his heroic deeds, endurance and fearlessness during the Great Patriotic War, my father was decorated with the Order of the Red Star, the Order of the Red Banner and Patriotic War; medals "For Courage", "For Battle Merit", "For the Capture of Budapest", "For the Liberation of Prague", "For the Liberation of Vienna", "For the Capture of Berlin", and "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945".

BAISYMAKOV MAKHANBET (1920–2008)

(Son - Baisymakov Kabyl, 5th category Driller, Workover, PKKR)

In 1939, Makhanbet was conscripted into the Red Army, and started his military service in Zaporozhye. When the war started, he was sent to the 46th rifle division at the South-West front. He was wounded twice, the second time badly at Krivoi Rog, after which doctors demobilized him due to his injuries.

For his bravery, Baisymakov Makhanbet received Order of the Patriotic War Order 2nd Class, medals "For Courage" and "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945".

In 1994, he received the commemorative medal "50 Years since the Liberation of Ukraine" and the Zhasorat order of the Republic of Uzbekistan. In 1997, he moved from his native Uzbekistan to the Kazakhstan village of Aksukent, Sairam District, South Kazakhstan Oblast.

In 2005, Makhanbet Baisymakov received the commemorative "60 Years of Victory in the Great Patriotic War 1941-1945" medal.

BAITASOV NAGYMETBAY (1924–2005)

(Son - Baitasov Gani, Manager, Constructions Operations, Capital Construction, PKKR)

In 1942, after completing air mechanic training my father was sent to the front, and worked a military aircraft mechanic in the General Headquarters special air regiment and took part in the bloody battles at Kursk. He later took part in the liberation of Kiev, and in 1944 - in the liberation of Minsk, and from March 1945 until Victory Day, he fought in Germany.

He was decorated a number of times for his courage and bravery. He holds an Order of Honour 2nd Class and an Order of the Patriotic War; medals "For the Capture of Koenigsberg", "For the Capture of Berlin" and many others. He received a letter of gratitude from the Deputy Supreme Commander-in-Chief and Marshall of the Soviet Union, G. Zhukov.

After the end of the war, the unit in which my father served was redeployed to the Crimea, where he served until demobilised in 1950, after which he returned home.

After the war, my father held a number of management positions, one of which at the municipal housing board for the Karmakchy district. He also worked as head of a sheep farm, deputy director of the Karmakchy collective farm, making his contribution to the development of the Kyzylorda Oblast.

BAKISHEV DZHUMABAI (1916–1986)

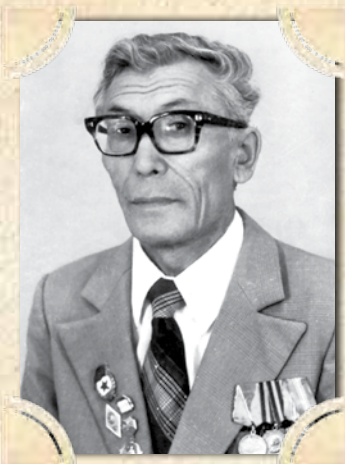
(Grandson - Bakishev Timur, Cost Control Specialist, Finance Department, PKKR)

Dzhumabai received his first military experience in the Finnish War, and entered the Great Patriotic War on its very first day at the western front, in Belarus. He took part in the famous military parade on 7 November 1941 on Moscow's Red Square and fought in campaigns around Moscow. As part of the 2nd Belarus front, under the command of Marshal Zhukov, he liberated Poland and Czechoslovakia. He finished the war as a senior lieutenant in the campaign to take Berlin.

For his military achievements, he was twice decorated with the Orders of the Red Star and Patriotic War, and received medals "For the Defence of Moscow" and "For the Capture of Berlin".

In peacetime, my grandfather worked as a party secretary and as Chairman of the Kyzylorda Oblast district executive committee. He was decorated with the Order of the Red Banner of Labour and the Order of the Badge of Honour, and received a number of honourable mentions from the Presidium of the Supreme Soviet Council of the Kazakh SSR.

Dzhumabai Bakishev was a friend of and met with Kazakh people's legends and fellow soldiers Baurzhan Momysuly and Rakhymzhan Koshkarbayev.

BIMURZIN AKHMETRAN (1924-1999)

(Son - Bimurzin Alexander, 5th category Electrician, Electrical Workshop, PKOP)

My father joined up at the very start of the war aged 17, and in 1942 was promoted to lieutenant and put in charge of a tank platoon. He was seriously wounded at the critical 50-day Kursk campaign, which is known as strike No. 2 in the Great Patriotic War (after Stalingrad), and also known as the largest tank battle in history during which more than 6,000 Soviet tanks and artillery installations were put out of action and more than 800,000 Soviet soldiers died. My father's tank was also hit, but, by some amazing stroke of luck, my father survived. After leaving hospital, he reached the German border, where he was wounded again and in 1944, he was demobilized and made a reserve senior lieutenant.

After the war, my father taught history, literature and basic military training at Shymkent School No. 5.

He was decorated with two Orders of the Patriotic War, an Order of the Guard, medals "For the Defence of Moscow" and "For Battle Merit", and other commemorative medals.

BOLOTSKIY KONSTANTIN (1911-1983)

(Granddaughter - Bolotskaya Marina, Design Engineer, Designing Team, PKOP)

My grandfather served for the duration of the war and made it to Berlin. He was in command of the 38th fighter-aviation guard regiment, which made its mark by preventing an attack on the Romanian royal palace in 1943, for which King Michael I thanked them personally.

In 1943, my grandfather was at Stalingrad, which is recognised as the start of the mass expulsion of invaders from Soviet territory and a tipping point in the Great Patriotic War. It changed the course of the war and meant that the Hitlerates finally lost the ability to mount strategic attacks.

My grandfather ended the war in Germany as a deputy commander of a jet fighter division, and remained in Germany until the 1950s to command his own division.

After retiring as a colonel, he was teaching in the Kacha military college in Volgograd.

His collection of decorations includes two Orders of the Red Star, two Orders of the Red Banner, the Order of the Patriotic War, and other commemorative medals.

DOSOV UMIRZAK (1923-2003)

(Daughter - Dosova Markhabat, Leading Engineer Ecologist, Kolzhan LLP)

Umirzak graduated from the Ashkhabad infantry training college in 1942 and was sent straight to the front. In November 1942, he fought as part of the 1st Ukrainian front defending Stalingrad.

My father fought on all fronts in many of the largest campaigns, such as the liberation of Warsaw and Budapest, and the battle of Lake Balaton (Hungary). My father celebrated victory in 1945 in Dresden.

He was decorated many times for courage in battle, and received the Orders of the Red Star and the Patriotic War 1st and 2nd Classes, medals "For the Capture of Berlin", "For Courage", "For the Defence of Stalingrad", "For the Liberation of Warsaw" and "For the Liberation of

Budapest". He also received medals "For 25 Years of Victory", "For 30 Years of Victory", "For 40 Years of Victory" and "50 Years of Victory". He also received a number of medals and decorations from Poland and Hungary.

Umirzak was badly wounded three times and spent the rest of his life suffering from mine shrapnel. He finished the war as a senior sergeant in the Soviet Army motorised rifle regiment. He married after the war and had eight children.

DAVLETCHAROV BAKHTIYAR (1925-2014)

(Son - Davletcharov Khamit, Engineer, Telecommunications Group, PKOP)

In 1943, Bakhtiyar was serving in Mongolia as a motorised rifle regiment gunner. In January 1944, he and his unit were redeployed to the Leningrad front to fight in the Baltics. As part of the Belarussian front he helped to liberate Belarus. The war for Bakhtiyar ended 9 April with the capture of the Koenigsberg fortress. He was demobilised in 1950, after which he returned home to take up various positions, including chairman of the board of a workers' cooperative.

He was decorated with the Order of the Red Star and the Order of the Patriotic War 2nd Class, medals "For the Capture of Koenigsberg" and "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945", and various commemorative medals.

YEMBERDIYEV ZHAKIPBEK (1918-1996)

(Son - Emberdiev Amanaly, Chief Technical Director, Labor Protection-Director, Department of Labor Protection, Safety and Environment, PKOP, Daughter - Yemberdieva Gulaikhan, Senior PR coordinator, PKOP)

My father's military career started in 1939 in the Soviet-Finnish War. Then, as an experienced officer, he was sent at the start of the Great Patriotic War to the front to lead a company of sub-machine gunners formed in Kazakhstan as the 316th rifle division (renamed as the 8th guards division), which was famously under the command of General Major I. Panfilov. Due to his excellent leadership skills, he was sent in 1942 for fast-track lieutenant training, after which he was appointed to lead a platoon, and as a company leader in 1943 and battalion deputy commander in 1945. My grandfather celebrated Victory Day wounded as a senior lieutenant.

Returning home after the war, my father studied as an agriculturalist and held a number of positions, one of which was head of party organisation at the Syrdariya Karakul farming, Darbaza and Karl Marx collective farms.

For his military achievements, my father was decorated with the Order of the Red Star, the Order of the Patriotic War 1st and 2nd Class. For his work efforts, he was given the Red Banner of Labour, the Order of the Badge of Honour and many other medals. He was one of the first in the region to be given the title of Honoured Citizen of the Saryagash District of South Kazakhstan Oblast.

"Legendary commander of the 8th Panfilov rifle division guards Baurzhan Momyshev wrote, "the youngsters sent by Kazakhstan were worthy of the heroic Red Army and the title of guards. With great impulsiveness, purpose and bravery they faced the enemy, bringing down shattering blows on him. Zhumazhan Battalov and Zhakipbek Yemberdiyev, both from the South Kazakhstan Oblast Stalin collective farm, have distinguished themselves and been recommended for state decoration".

ZHALDYBAYEV SULTAN (1921-1976)

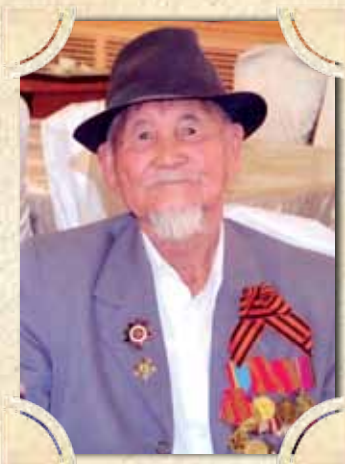
(Granddaughter - Khodzhanazarova Lola, Tax Accountant, Finance Department, PKKR)

In October 1941, Sultan was sent to the front with the Red Army.

On 23-24 February 1944, on the right bank of the Dnieper, south of Mahiliov, under heavy enemy fire, just before a Soviet infantry attack was due to begin, Sultan put two enemy medium-sized tanks and one self-propelled gun out of action himself. For his military actions, 1st battery artillery commander, Red Army soldier Sultan Zhaldybayev was decorated with the "For Courage" medal in accordance with Order of the 44th Anti-Tank Artillery Brigade of Reserve Regiment of High Command dated 24 February 1944.

Zhaldybayev Sultan was also decorated with medals "For the Capture of Koenigsberg", "For the Capture of Berlin" and "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945".

In autumn 1945, he returned home and for 30 years worked for the Kyzylorda Oblast Karmakchy district Ministry of Internal Affairs, taking an active part in the social-economic development of the region.

YELEUOV ARAPBAI (1923)

(Son - Yeleuov Raimbek, Workshop No. 1, Unit-300 Mechanic, PKOP)

In 1943, Arapbai was called up to the Soviet Army and underwent anti-aircraft training in Ufa, after which he was sent to the Ukrainian front. The same year, he received a terrible injury to the stomach in the battle for the village of Stalin. After leaving hospital, he was demobilized and in February 1994 returned home.

"We saw everything during the war - no sleep, cold and hunger, burnt out houses, ghost villages and towns and the loss of our comrades. The scariest thing I have ever seen is war, when something created by man is not used to create something else but to kill, when people become cruel monsters. There is no justification for war! The battles we fought in were cruel and terrible. The hardest thing was to see your comrade die, often someone you had spent a lot of time with."

Just like the rest of that fearless generation, Arapbai does not like to recall the war years. He does remember though, "during the war the only things that kept us warm were the letters from our family, which we kept close to our hearts, the support from our comrades and the desire for victory and to free our country from the Fascists."

After returning home, Arapbai graduated from Sairam technical college as a zoo technician and worked in his chosen profession in the village of Obruchevka of Arys district until he retired.

"In 1945, I married my beautiful Kulyaisha and we had 12 children - 6 girls and 6 boys. Children are our happiness! We have 30 grandchildren and 40 great grandchildren," the veteran says. "I am fine. My children look after me and last year my daughter Raziya gave me a Mercedes as a present. I would like to wish everyone one thing - Peace! If you have peace, you have everything - food and a song!"

The veteran has been decorated with the Order of the Patriotic War and a number of commemorative medals.

This year Arapbai-aga celebrated his 92nd birthday.

IBRAYEV KASYMBEK (1911-1976)

(Grandson - Ibrayev Almas, Oil and Gas Production Engineer, Field Production Services, PKKR)

In 1942, immediately after graduating from the Abai teacher training institute in Almaty, Kasymbek volunteered for the front. After brief training, he was given the rank junior lieutenant and chosen to command an artillery unit and from the summer of 1942 he was fighting at the front. After his first battle as a senior lieutenant, he was decorated with the Order of the Red Star, eventually earning 17 orders and medals.

Millions of soldiers lost their lives in the worst war in human history, but Kasymbek was lucky. He was wounded three times, but remained alive. Captain Ibrayev, who by that time had been decorated with the Order of the Patriotic War, ended the war in Warsaw, receiving eight recommendations from Supreme Commander-in-Chief Stalin.

Kasymbek's bravery and his military skill are the thing of legend. Lots has been written about him and his fellow soldiers. The "Za Rodinu" newspaper published articles entitled "Our father" (which is what his men called the 33-year old commander), "The gunmen are on target", "Communist mentor", describing how the division under Ibrayev's command destroyed an enemy battery with rapid fire and how the commander taught his men resilience, courage and military skill. The pupils at Kyzylorda secondary school No. 4, where my father worked for many years as its director, drew a map of his military journey: Stalingrad - Rostov - Taganrog - Melitopol - Nikopol - Nikolayev - Odessa - Bobruisk - Baranovichi - Pruzhany - Warsaw.

In peacetime, Ibrayev was decorated with the Order of the Red Banner of Labour and the medal "For Distinguished Labour".

IRGALIYEV SADUAKAS (1910–1984)

(Granddaughter - Zhumadilova Altynai, Archivist, Engineering & Project Management Team, PKOP)

My grandfather fought in the war from the very earliest days, while his wife, Raushan, who was an actress, together with her troupe of actors, put on performances in the hospitals for the wounded and on the frontline at Stalingrad, helping the soldiers to find the strength for victory against the Fascists.

My grandfather was decorated for his military actions a number of times, but I would like to tell you about one of them, his medal "For the Capture of Koenigsberg", which he received after capturing a German officer and bringing him to the Red Army General Headquarters. The end of the Koenigsberg assault was celebrated in the early hours of 10 April 1945 with a salute from

24 artillery volleys from 324 weapons. In commemoration of the victory, a medal "For the Capture of Koenigsberg" was created on 9 June 1945, and is the only medal created not for the capture or liberation of a capital city, but for the capture of a city or fortress.

After returning home, Saduakas and Raushan dedicated their lives to the theatre, teaching a great number of professionals.

For special courage, selflessness and bravery shown in the defence of the Fatherland, Saduakas was decorated with the Order of the Red Banner.

KALDARBEKOV ASAN (1921–1998)

(Son - Kaldarbekov Mels, Machine Operator, Storage Workshop, PKOP)

For Asan military action started in June 1942 close to Voronezh, where as division commander, he fought as part of the 1945th rifle division guards. He was wounded, but after being hospitalised, he returned to the front in March 1943 at Bryansk, where he was put in command of a platoon of the 573rd guards. In 1943-1944, he fought at Kursk and took part in the battles for the Dnieper. After a serious leg injury, in November 1944 he returned from the war and began working as a secondary school teacher, later becoming its director and then party secretary at the Dzhambul collective farm.

He is a recipient of the medal "For Courage", the Orders the Red Banner and Patriotic War 1st Class.

KERIMBERDIYEV MANAP (1919–1972)

(Daughter - Manapova Nazipa, Environmental Protection Senior Engineer, PKOP, Son - Kerimberdiyev Appaz, Mechanic, RP, Storage Workshop, PKOP)

Manap fought for the entire duration of the war until 10 May 1946. Having trained in Andizhan as an officer, and then training a reserve unit, he took his soldiers into battle as a company commander of the 31st army on the 1st Ukrainian front at the end of 1944. He fought on many of the main fronts, for which he received recommendations from his commanding officers. He took part in the capture of Prague where he was wounded. After leaving hospital, he went up against nationalists in Western Ukraine.

After the war, he worked as a finance department inspector, was chairman of a collective farm and held a number of responsible positions.

For courage, endurance and bravery shown in fighting German aggressors, he received the Order of Patriotic War 2nd Class, and medals "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945" and "20 Years of Victory in the Great Patriotic War 1941-1945".

KAITPASSOV SERIKKAZHY (1914-1976)

(Grandson - Mugynov Sayat, Procurement Manager, Engineering & Project Management Team, PKOP)

My grandfather was called to the front in January 1942 as part of the 519th rifle regiment of the 102nd Shymkent rifle division. So to better understand the size of the division, I will tell a little about it. It had more than 11,000 members from Kazakhstan, Uzbekistan and Kyrgyzstan and consisted of three rifle units and one artillery, anti-tank and mortar divisions, anti-aircraft battery, motorised combat intelligence company, a chemical defence company, a staff battery, a commandant's unit, a division school, engineer battalion, telecommunications battalion, medical and sanitary battalion, a supplies unit, a field bakery, a veterinary hospital, field postal station and field State Bank cash desk.

Initially, in April 1942, the division was deployed from Zhambul to Ryazan. However, on the way, their destination changed and the Kazakhstan soldiers were sent to Slavyanoserbsk in Ukraine.

Moving west, the division found itself close to Lisichansk, where it ended up fighting its last battle. Many of them were taken prisoner, including my grandfather. He was freed by the Soviet Army in 1944, and went off again to fight as part of the 14th detached military construction battalion. He returned from the army in 1946, received a higher education and worked as a teacher of Russian language and literature in his home village of Yenbekshi, Almaty Oblast.

KUZNETSOVA POLINA (1919-1998)

(Granddaughter - Fedotova Tatyana, Tax Accountant, Finance Department, PKKR)

In 1940, Polina graduated from the nurse's department of feldsher school and on 22 July 1941 had been called up for military service. Until July 1943, she served as a nurse in hospital №521, and between 1943 and October 1945, she was a sanitary instructor in the 203rd tank brigade. Polina Andreevna also took part in the Soviet-Japanese war.

After the war, she worked in a Kyzylorda oblast hospital.

For her heroism on the front, Polina Kuznetsova was decorated with the Order of the Patriotic War, Zhukov's Medal and other decorations.

KULAKHMETOV SERKUL (1923-2008)

(Son - Kulakhmet Bakhytbek, CPF Foreman, PKKR)

Serkul was called up to the Red Army in March 1942. After undergoing seven days of training in Ufa, on 28 March he was already taking part in his first campaign - "the 900 days and nights" for Leningrad. He fought for his country up until Victory Day. He was lightly wounded three times and badly wounded twice - in September 1944, at the battle for Turov in the Baltiski district, Serkul was badly injured by shrapnel to the head. He met Victory Day in Poland.

By order of the Command of the Third Baltic front dated 27 October 1944 №571, division commander of the 219th rifle unit, II rifle division, senior sergeant Serkul Kulakhmetov was decorated with the Order of the Red Star.

On 9 August 1945, Serkul took part in the Soviet-Japanese war and in 1946 returned home to continue working locally.

He has a great number of decorations - for courage and heroism he was rewarded with Medals "For Courage", "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945", "For Victory over Japan", and for his long-years dedicated work was rewarded with Medal "Veteran of Labour", and on the 40th anniversary of Victory Day, he received the Order of the Patriotic War 1st Class.

MUZOVATKIN FYODOR (1925-2011)

(Son - Muzovatkin Semyon, AIUSO System Engineer, PKOP)

My father left for the war in 1942, after joining infantry in the Baltics. During the war, he often went behind enemy lines on reconnaissance. Once, on the way back from a mission, they hit a minefield and several of them died when one of them trod on a mine. The commander lost his foot and my father was also wounded. However, despite being injured, he was able to drag his commander to our front line, for which he was given the medal "For Courage 1st Class". In hospital, doctors removed 9 pieces of shrapnel.

While in hospital, he completed signalman and driving courses, after which he ended up at the Belarussian front in the artillery corps, where he was transporting a machine gun and during battle was responsible for keeping in contact with headquarters. For my father, the

Great Patriotic War ended in 1945 in Warsaw, where he won a medal for liberation.

After the war, he served in Azerbaijan and Iran until 1949.

His decorations include the Order of the Red Star and Order of the Patriotic War, the Order of Glory, the Order of Victory, and medals "For Courage", "For the Liberation of Warsaw" and "For Battle Merit".

NAURYZBAYEV DOSAN (1912-1990)

(Son - Nauryzbayev Saparali, Unit-200 Machine Operator, PKOP)

Dosan was called up to the Red Army in 1941, and four months later, after completing training in Semei, he left for the front, taking part in the Kursk and Orlovsk campaigns as part of a mortar regiment. In January 1943, he was wounded in both legs and ended up in hospital for 3-4 months, after which he returned home. By the time Victory Day came along he was working in a collective farm. He worked until retirement in the Sairam District Communism collective farm. For his contribution to the development of the collective farm, Dosan received the Order of the Red Banner of Labour.

He was decorated with medals "For Battle Merit", "For Courage" and other commemorative medals.

NURLANKULOV BEISENZHAN (1921-1992)

(Daughter - Nurlankulova Kamila, CPF Foreman, PKKR)

My father fought from 1942 as a mortarman in the 212th rifle regiment. He survived the war, and his skills and talents were needed in the post-war years due to the huge number of unexploded shells, mines and bombs. From immediately after the war until 1946, Beisenzhan was involved in clearing mines and also in collecting up captured and Soviet arms, ammunition and property in regions liberated from Fascist occupation.

In 1946, he returned home and began work on the railways, where he remained until retiring.

On the 40th anniversary of Victory Day in 1985, Beisenzhan was decorated with the Order of the Patriotic War 2nd Class.

POVARENKIN KIRILL (1920)

(Son-in-law - Kovalenko Vladimir, Workshop No.2, MEA Unit Head, PKOP)

Between September 1941 and May 1946, Kirill Povarenkin served in the Iranian cities of Meshkhed and Bender-Shah in an engineer's regiment to ensure the safe passage of food and other aid through Iran for the Soviet Army during the Great Patriotic War.

After being demobilized in May 1946, he continued work in the timber industry in East Kazakhstan, and in 1963, he was invited to manage the Shymkent timber plant, which is where he remained until he retired.

In 1943, Kirill Povarenkin, together with his fellow soldiers, was in charge of security in Teheran for talks between the Big Three - the USSR, England and the USA - during the Teheran conference.

He has a number of commemorative medals.

This year Kirill Povarenkin celebrated his 95th birthday.

SADVOKASSOV MASHRAT (1921-1993)

(Son - Sadvokassov Kurmanali, Mechanic, Storage Workshop, PKOP)

My father fought for the duration of the war - from December 1941 until February 1945. He was a gun captain and in charge of a platoon in the 745th artillery regiment in the 70th tank regiment. He was wounded badly twice: in July 1943, he was wounded in the left arm and in February 1945 - in the right arm.

After leaving hospital, he returned home to learn accountancy, working until retirement as an accountant at the Shymkent cotton factory. He and his wife Tatiana raised five children.

For his feats he was decorated with the Order of the Red Star, the Order of the Patriotic War 1st Class and medals "For the Defence of Moscow", "For Victory over Germany", "For 20 Years of Victory in the Great Patriotic War", "For 25 Years of Victory in the Great Patriotic War", "For 30 Years of Victory in the Great Patriotic War", "For 40 Years of Victory in the Great Patriotic War" and "For 70 Years of the Armed Forces of the USSR".

SARSENOV AKIMBEK (1922-2002)

(Son - Sarsenov Zharkimbek, Mechanic, Storage Workshop, PKOP)

Akimbek left for the war in February 1942 as a sniper. The same year he was wounded in the leg, for which he was hospitalised in Saratov. In December, he was again wounded, this time in the arm and leg, and spent a long time in hospital. Since 1944 and until the end of the war, he was involved in campaigns to liberate Romania and to liberate Ukraine from nationalists.

After the war, he worked in the Altyn Tobe collective farm field camp in South-Kazakhstan Oblast. He raised 10 children.

He was decorated with the Order of the Red Star, medals "For Courage", "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945", "For 30 Years of Victory in the Great Patriotic War 1941-1945", "For 40 Years of Victory in the Great Patriotic War 1941-1945" and "For 50

Years of Victory in the Great Patriotic War 1941-1945".

FEDOTOV VIKTOR (1923)

(Granddaughter - Tugelbayeva Yulia, Senior Tax Accountant, Finance Department, PKKR)

After undergoing training with the 40th Yerevan border guards, Viktor was called up to the Red Army in 1942. My grandfather's intelligence and remarkable capabilities did not go unnoticed by those in command, and soon he was transferred to train as a radio operator.

"The difficult and highly responsible task of managing troops during the war years was the responsibility of the radio operators. We had to work through shells and mines exploding, remembering that the actions of thousands of people depended on you being able to remain in constant contact", the veteran remembers.

Being able to use a radio, the Soviet radio operators helped to smash the German invaders as Victory Day approached.

"Once, when my division was in the village of Sapozhkino, the Chief of Staff paid us a visit," the veteran remembers. "My radio battery had gone flat and it was only possible to charge it in the regional centre, where the battalion had been deployed, and that was where we were going. Our road to the regional centre went through the station square. We had only just driven onto the square when intense fire opened on the vehicle from a large calibre rifle and machine guns. The driver and Chief of Staff were injured. We started to fire back, which is when the Chief of Staff ordered me to cross the square to the building opposite and find a communications point and ask for reinforcements. How was I going to do that if the enemy would not even let me raise my head? However, an order is an order. So, with bullets whistling and grenades exploding around me, I managed to get to the target but had been injured in the leg and was losing blood, but blocking out the pain, I managed to call in help. Luckily, we did not have to wait long..."

After the end of the war, my grandfather served as a radio operator in the headquarters of the 82nd rifle division in the town of Stanislav (now Ivano-Frankovsk) as the Red Army needed good specialists. He only returned home in 1949, where he worked in his favourite pre-war profession, as a lathe operator.

V. Fedotov has been decorated with a number of orders and medals. In honour of the 40th anniversary of Victory Day, in 1985 he was given the Order of the Patriotic War 2nd Class, the Order of Zhukov and commemorative medals for the 30th, 40th, 50th and 60th anniversaries of Victory Day and "For 70 Years of the Liberation of Ukraine from Fascist Invaders."

This year the veteran celebrated his 92nd birthday.

FOKIN VIKTOR (1916-1944)

(Granddaughter - Bonchuk Irina, Testing Laboratory Head, PKOP)

My grandfather, a lieutenant in the 1st tank brigade guards, was a tank commander. He died in battle in April 1944 from a heart wound and is buried in Proskurov city in Kamyanets-Podilsky Oblast.

He took part in the Finnish War and was involved in the Great Patriotic War from its very first day. As part of the 16th army on the Western Front, he fought for Moscow, and from 1943 was part of the 1st Tank Army on the North-West front and from 1944 he fought as part of the 1st Ukrainian front.

I do not know a lot about my grandfather, just what my mother told me. She also knew little about him as when he left for the war when she was only 18 months old. The Fascists quickly occupied Smolensk Oblast, where they lived. In the winter of 1941, the Fascists burnt their house and their neighbours' houses. They also shot many people, and anyone who could get away sought refuge with the partisans. My grandmother was one of them together with my two-year old mother, her brother and two nephews whose parents had been shot. They managed to get to Belarus with the partisans. My grandmother never saw my grandfather again, and received only a few letters before he was killed. The people he served with also died as did his commander, so after the war there was nobody left to tell us what he had done during the war. All we know is that he was brave and never pointlessly risked his soldiers' lives, and that he was loved and respected.

In 1943, he was decorated with the Order of the Red Star.

"On 26 and 27 November 1942, tank commander comrade Fokin led his tank bravely and decisively into battle together with other crews. He directed his tank along the enemy's flank and managed to destroy air defence systems with his fire, ensuring the tanks could exit to the needed frontier. Fokin's tank took part in three attacks on enemy positions, bursting through and crushing the enemy with fire", - wrote Battalion commander Borissov on 10 May 1943 in the confirmation paper for awarding with the Order of the Red Star.

KHALIKOV GAZIZ (1910-1964)

(Son - Khalikov Eduard, Workshop Deputy Head, WTF, WFF&S, PKOP)

In 1939, my father was a senior lieutenant and in charge of a battalion in the Finnish campaign around Leningrad, where he received the medal "For Battle Merit". He began the Great Patriotic War on Gottland Island as captain, leading a rifle battalion.

He took part in the defence of Leningrad during which he was wounded. In 1943, he was sent for the Vystrel academic training to improve skills as a member of the command staff. After completing training, he in the rank of a major served on the Baltic front as commander of a rifle regiment.

My father was badly wounded and had a brain contusion in 1944 liberating Koenigsberg, after which he spent 2 years in hospital in Ulyanovsk. In 1946, he was demobilized due to his injuries and moved to the Chayan district of South Kazakhstan Oblast (originating from Tatarstan), where he

worked as a deputy collective farm director.

My father was one of the very first of thousands to be decorated with the Order of the Patriotic War of the 1st grade and was also given five other war medals.

CHERNIKOV GRIGORY (1923-1997)

(Granddaughter - Chernikova Oksana, Translator, Capital Construction, PKKR)

In 1941, my grandfather was called up to the Red Army to serve in the Second Battle Division (Working Peasant's Red Army) and transported shells on a Katyusha. He fought during entire war, but preferred not to talk about his service.

After returning home, he worked as an assistant railway engine driver.

For heroism shown at the front, he was decorated with the Order of the Patriotic War, and the medal "For Victory over Germany in the Great Patriotic War 1941-1945".

OIL: FROM SUBSURFACE RIGHT TO... YOUR HOME

The link between processes and some feedstock and product turnover is probably a specific of oil refining. In this issue, we will be continuing our explanation of our Refinery's technical workshops, in particular operations at Workshop No.2.

Part 11. Workshop No.2.

Workshop No.2 is an independent structural unit headed by Nurlan Akhanov, who has been working at the Refinery since the very first days it opened.

Nurlan Akhanov,
Workshop Head

- Workshop No.2 is made up of how many units? How many people do they employ?

- Workshop No.2 is made up of 3 units - a Vacuum Distillation Unit (VDU), a Visbreaking Unit and a Monoethanolamine (MEA) Distillation and Sulphur Recovery Unit. The Sulphur Recovery Unit is new to the Refinery and was built as part of the Refinery Modernization project.

Workshop No.2 employs 93 people, who are managed by VDU and Visbreaking Unit Head Omirbai Sydykov and Vladimir Kovalenko, Head of the Sulphur Recovery and MEA Distillation Unit. The Sulphur Unit Engineer is Rustem Abubakirov, Visbreaking Unit and VDU Engineer is Akhmetbek Abdrakhmanov, while the Senior Engineer at the VDU is Abdrakhman Zhaksybayev.

- What are your workshop's main objectives?

- Of course, our primary objective, just like at other Refinery divisions, is to meet production plans. For example, our vacuum gasoil production plan for 2015 is 776,448 tonnes.

One of the main Workshop No.2 objectives is to refine heavy oil residue after primary processing at Workshop No.1 to generate additional light petroleum product constituents (commercial gasoline and diesel constituents, and vacuum gasoil), helping the Refinery to increase light petroleum product output and oil refining depth.

Workshop No.2 is responsible for treating fuel oil, removing hydrogen sulphide from petroleum products using MEA solution, and tar visbreaking. Our units are capable of handling over 2.5 million tonnes of feedstock per year.

One of the operating features of fuel oil treatment at the VDU is its vacuum distillation of thermally unstable fuel oil in the presence of water vapour, which helps reduce distillation temperature, at the same time ensuring the process is carried out without any visible degradation.

- In previous issues dealing with oil refining, we talked about production safety. Do you have any specific safety features at your workshop?

- We follow very strict safety rules, just like at the rest of the Refinery. Workshop No.2 can be prone to fire and explosion risk, which is why compliance with all rules and norms prescribed in safety policies and procedures is a priority.

- What is your working day like?

- My day starts with a tour of operating units, a check on process technology to ensure compliance with technical regulations. Just like elsewhere, during the day we resolve a number of administrative and organisational issues.

- Can you give us some details about the people working with you?

- The Workshop No.2 team is an active part of the Refinery's social and sporting life. We have won prizes at the Refinery Olympics, and Workshop Technician Duisen Budanov was a member of the PKOP mini-football team that took first place in the PetroKazakhstan Olympics in 2013.

For their production achievements and contribution to oil and gas industry development, our employees have won a number of awards of which we are very proud. In 2010, in honour of the 25th anniversary of the Shymkent Refinery, Workshop Mechanic Akhmetbek Abdrakhmanov and Senior Operator Abilgasir Rakhmankulov received Certificates of Merit from KMG-PM, while Technical Unit Operator Shayakhmet Shaupolatov received a letter of gratitude in honour of the 110th anniversary of Kazakhstan oil.

In 2011, in celebration of the 20th anniversary of Kazakhstan Independence, Technical Workshop Senior Engineer Abdurakhman Zhaksybayev received a KAZENERGY Certificate of Merit, while MEA and Sulphur Unit Head Vladimir Kovalenko and Operator Kambarbek Moldabekov received letters of gratitude. Workshop Operator Eduard Shagvalyev received a Certificate of Merit from KMG-PM.

In 2012, Workshop Head Nurlan Akhanov and Visbreaking Unit Head Sergey Martynov received lapel badges in honour of Independence Day. In 2013, Senior Operator Yerik Zhumadilov received a letter of gratitude in honour of Independence Day, and Nurlan Akhanov received a commemorative certificate from the RK Ministry of Energy in honour of Oil and Gas Workers' Day. Visbreaking Senior Operator Yerkin Yermakhambetov received a KAZENERGY letter of gratitude for Oil Workers' Day.

In 2014, VDU Process Unit Senior Operator Alexander Krykbayev and VDU and Visbreaking Unit Head Omirbai Sydykov received awards for Oil Worker's Day from PetroKazakhstan management.

Висбрекинг қондырғысы, №2 цех / Установка висбрекинг, цех №2 / Visbreaking Unit, Workshop #2

Two-stage PKOP Modernization Project was started in 2011, and now is being actively implemented.

In May 2015, all-round testing of the Sulphur Unit was started. Also development of the working documentation, orders placement, equipment manufacturing and installation and construction works for Isomerization Unit are on the way. After the first stage will be completed, the Shymkent Refinery will be able to produce EURO-4 gasoline.

In May-June, works under the second stage to obtain feasibility study and transfer all project design documents to State Expertise will be continued, as well as the works to raise a \$1 bln loan within the framework of SOC countries credit line by holding the Due diligence at PKOP.

Let us remind you that the goals of the Modernization Project include retaining the Refinery's project design capacity up to 6 mln tones per year, transferring to the output of EURO-4 and EURO-5 gasoline and diesel fuel and increasing refining depths at the Shymkent Refinery.

№2 цехының ұжымы / Коллектив цеха №2 / Workshop #2 Team

VDU and Visbreaking Unit Head Omirbai Sydykov gives us details on how these units operate.

Omirbai Sydykov,
VDU and Visbreaking Units Head

- You are in charge of operations at two units simultaneously - does this mean that they are linked?

- Both units are used in the advanced processing of heavy petroleum residue (tar and fuel oil) and at other refineries make up the so-called KT complex. Although their objectives are similar, processes differ. At the VDU, the core process, distillation (the splitting of liquid mixtures into practically pure components with different boiling points) occurs under a vacuum, while at the Visbreaking Unit, the process is carried out under pressure and at high temperatures.

- Can you give us some details about technical processes at the VDU?

- The VDU was first commissioned in 1991 with capacity of 3.8 million tonnes a year. The end product - vacuum gasoil - was exported, but due to difficulties in vacuum gasoil sales, the unit only operated periodically, and as a result, in November 1993, operations were suspended. In 2002, upgrade work started at capacity of 1.5 million tonnes a year, and in January 2004, the VDU was commissioned and has been working constantly since.

- Tell us about the feedstock used at your unit and the products you generate.

- The feedstock is fuel oil, which we receive from Unit-100 where it is separated from oil during the primary distillation process.

The VDU produces fractions below 350°C (diesel or boiler fuel constituent), vacuum gasoil (feedstock for the Catalytic Cracking Unit), and tar (Visbreaking Unit feedstock).

- You are also responsible for the Visbreaking Unit (light fuel oil thermal cracking). Can you tell us a little about it?

- It is a relatively new unit and was only commissioned in 2000 as part of the plan to increase refining depth. Current capacity is 1 million tonnes per year.

The Visbreaking Unit was created from the idle Delayed Coking Unit by removing coking reactors from the production process, and reconditioning a large number of pipes, pumps, heat exchangers and other apparatus.

The Visbreaking Unit was able to start operating in full once the VDU had been commissioned, starting to treat high-viscosity tar created during fuel oil treatment at the VDU. Due to its viscosity and chilling point, tar is not appropriate as a constituent of boiler fuel, but after visbreaking treatment, properties improved and it met M-100 boiler fuel pre-sale characteristics.

- What feedstock does the Visbreaking Unit use and what does it produce?

- The feedstock include tar received from the VDU and fuel oil (fraction over 350°C) from Unit-100 of Workshop No.1.

The Unit produces fuel gas, ibp-180°C gasoline (a constituent of commercial gasoline), 180-350°C gasoil (boiler fuel constituent) and cracking (residue of 350°C+ fraction), which is a constituent of boiler fuel.

- Are light thermal cracking and visbreaking different technologies?

- In essence, light thermal cracking and visbreaking use the same low operating pressure (12-20 kg/cm²) and temperatures (475-490°C), even though oil-refining production processes generally apply higher temperatures and pressure. If we look at each process individually, then thermal cracking is used in the treatment of heavy petroleum residue to generate vehicle and boiler fuel. Visbreaking is used to reduce the viscosity of heavy residue (tar and fuel oil), and gasoline and diesel created in these processes are by-products.

- Are there any specific features of the technical process at the Visbreaking Unit?

- In accordance with plans and Refinery budgets, the Visbreaking Unit is usually closed down twice a year to remove soot from burner coils. However, thanks to the sparing operating regime set by Refinery management and the Technical Department, we have been in operation 18 months without interruption, and in theory could continue operating until autumn (editor - PKOP underwent planned turn-around between 26 March and 23 April).

- How have your units been upgraded, and are they the part of the PKOP Modernization project?

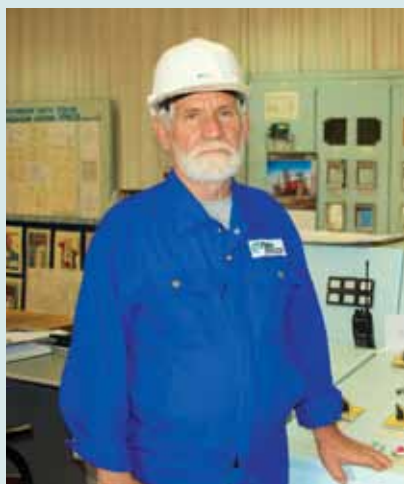
- The VDU was upgraded in 2002-2003, resulting in capacity reduction from 3.8 to 1.5 million tonnes per year in line with market demand. The work affected column K-501, the P-502 burner, and automatic process control system. If we break it down into details, a new smaller K-501 column was fitted inside the K-501 column, while only one furnace was left in operation - the P-502, being cut nearly half of its length.

- Please, tell about the new techniques that have been implemented in recent years.

- In 2011, we used Magikrot to clean soot from Visbreaking Unit burner coils. Apart from being highly effective cleaning product, the new method is more ecologically friendly as the old method sometimes resulted in severe deterioration of coil and double bend internal surfaces.

- How is unit temperature controlled? What else affects operations at the unit?

- Temperature changes affect production processes, and this is especially true in winter as the materials we work are viscous and have a high cooling point. Although, each unit has its specific. For example, high ambient temperatures have a negative impact on the VDU. Underwork of the vacuum creating system also is negative for VDU, as poor vacuum leads to lower light petroleum product yield and higher temperatures at furnace outlets.

Vladimir Kovalenko,
*MEA Distillation and Sulphur
Recovery Unit Head*

- Can you tell about technical specifications at your unit, its feedstock, processes and output?

- We are responsible for distilling MEA fluid from hydrogen sulphide saturated MEA fluid received from the LK-6U hydrotreating units. The distillation process creates highly concentrated (75-92%) hydrosulphuric gas, which is used as feedstock for the production of elementary sulphur.

Saturated MEA fluid is distilled in a desorber (K-1 column) at 120°C and 0.55-0.6kg/cm². Distilled (fresh) MEA fluid is fed to the LK-6U hydrotreating units, while the extracted highly concentrated hydrogen sulphide gas is fed to the sulphur production block.

The feedstock for our unit is MEA fluid saturated with hydrogen sulphide and sulphur compounds, received from the LK-6U unit. It is then distilled (i.e. hydrogen sulphide is removed).

The MEA block produces distilled MEA fluid which is then fed to the LK-6U where it is used in hydrotreating processes at Units 300/1 and 300/2 (also of hydrogen bearing gas) and at Unit-400 - to remove sulphur compounds from hydrocarbon gases.

In other words, we can see some MEA circulation - we receive "dirty" MEA fluid, then we remove hydrogen sulphide and return it to the LK-6U unit where it performs its sanitary functions.

- What does the sulphur recovery process involve?

- As I mentioned above, the feedstock for sulphur recovery block is high concentration sulphur gas distilled at the MEA block.

In technical terms, sulphur is produced in two stages. The first stage is thermal cracking when sulphur gas is burnt at between 1,450 and 1,500°C. After this, gas is cooled in a recovery boiler and sulphur condenser to 165-170°C, and the liquid sulphur is condensed. The level of sulphur conversion, in other words the percentage of sulphur removed from sulphur gas at the thermal stage, is 55-60%. Further sulphur is removed at two catalytic stages in reactors at the aluminium oxide layer where the hydrogen sulphide level of conversion into sulphur is 36-38%.

Liquid sulphur is then fed from the unit to a liquid sulphur reservoir, from where it is pumped to the granulation block, where it is cooled in a drum slicer and turned into granules. The granulated sulphur is then put into sacks and sent to the finished produced warehouse.

- Why are these two different technical processes - MEA distillation and sulphur generation - combined into one unit?

- True, from a technical and production process point of view, the sulphur recovery unit is divided into two blocks - the MEA fluid distillation and sulphur generation blocks.

As MEA fluid is distilled under relatively low pressure and the extracted sulphur gas is dangerous and toxic, sulphur production units are always build close to MEA fluid distillation units.

- Has the unit been part of upgrade work?

- Heat-exchange and refrigeration equipment has been replaced at the MEA distillation block, along with a certain number of pipes. Stage one PKOP Modernization Project involved the construction of a 4,000 tonnes/year Sulphur Production Unit, while stage two plans the construction of an additional 15,000 tonnes/year Sulphur Production Unit.

- Please tell us more about the newly built Sulphur Unit.

- The 4,000 tonnes/year (UPS-4000) Sulphur Production Unit was built in 2011-2014. The construction process involved drafting design documentation, receiving official approvals and state reviews, construction and assembly work, individual testing and pre-operational work. This year saw the start of commissioning work and should see comprehensive testing of technical equipment.

The UPS-4000, by the way, is the first technology-intensive facility in recent Refinery history and will help expand product lines with something new - granulated sulphur. The uses of sulphur are many, for example, in the chemical industry with the production of sulphuric acid, synthetic fibres, sulphur dyes, black gunpowder, and in the rubber, agricultural and pharmaceutical industries. For this reason, the South Kazakhstan Oblast Akimat has stressed the importance of the commissioning of the UPS-4000, as its launching would give multiplicative effect on other economic areas in our region.

Another important facet is the new experience we will earn building this type of technology-intensive facility.

The Claus process used in the unit is well known throughout the world and approved in Kazakhstan, but is still considered innovative for South Kazakhstan Oblast. For us, it means we can accept the more difficult to refine sulphurous oil from western Kazakhstan fields.

Implementing this project, we have been able to develop quality control procedures and operating documentation from the ground (Technical guidelines for unit commissioning, operation and shut-off, Emergency response plans and comprehensive equipment testing programmes). Another advantage is that working with the foreign company CPE will undoubtedly help to raise our specialists' performance to international levels. Staff will also be trained for new PKOP facilities currently under construction.

All of this experience will be used to realise an isomerisation project to produce EURO-4 and EURO-5 standard gasoline and other technically complex facilities in the 2nd stage of the Modernization project, which means that our job of finishing and launching new facilities will become easier.

Thank you for your responses!

CALENDAR OF EVENTS

April

2-7 April - Kyzylorda hosted the PKKR basketball cup for 16 teams made up of schoolchildren from various regions of Kazakhstan.

3-16 April - due to forecasted shower and high water threat in Badam river and irrigation canal located near PKOP administrative buildings, the PKOP HSE Department held anti-flood and main canal desilting exercises. The measures taken helped to avoid flooding of access ways, pathways, buildings located at the Refinery and its administrative building territory.

8-11 April - Kumkol held an indoor football tournament for PKKR divisions and contractors, with 1st place going to the Production Shop team, 2nd - the Technical Engineering Department team and 3rd - the Kumkol Service LLP team.

10-30 April - landscaping work was carried out at Refinery sanitary protection and adjacent areas.

11-14 April - Ayskum hosted a basketball tournament for PKKR divisions and contractors with 1st place going to the KAM Technical Division Team, 2nd - to the KAM Gas Utilisation Project team and 3rd - to the KAM CPF.

18 April - the PetroKazakhstan sports complex in Kyzylorda hosted a traditional mini-football competition for PKKR divisions. The MRM team took 1st place,

ОҚО Қарабастау ауылында ҰОС ардагерлерінің құрметіне тұрғызылған ескерткіштің салтанатты ашылуы / На торжественном открытии памятника ветеранам ВОВ в селе Карабастау, ЮКО / At the ceremonial opening of the monument to veterans of the Great Patriotic War in Karabastau village, SKO

2nd place went to the Finance Department team and 3rd place to the GUP-CPF team.

20 April - Kumkol hosted its annual "Fire is easier to prevent than extinguish!" fire safety competition, with representatives from 18 PKKR teams taking part. 1st place and the cup went to the KAM-1 team. 2nd place went to the MRM team and 3rd place - to the Technological Group team.

24 April - saw the end of the Kumkol volleyball competition for PKKR divisions and contractors. Eight teams took part in it at the Vakhta-40 sport's hall, with 1st place going the Production Shop-2 team, 2nd place - to the SAS-Kazakhstan team and

3rd place - to the Support Service team. On 27 April, the Ayskum field sports complex hosted a basketball tournament with the CPF team winning. 2nd and 3rd places were shared by a joint contractor team MIR and the Production shop team.

26 April - the PKOP Power Unit team took part for the first time in the 9th National Regatta Arys-2915 for the South Kazakhstan Newspaper Cup, coming 3rd out of 7 teams representing various South Kazakhstan Oblast companies.

27 April - Shymkent saw the start of annual month-long medicals for all PKOP employees.

Information on prize winners from the Programme 'Promoting near miss and unsafe condition / act reporting' for the 1st Quarter of 2015

PKOP Workshop No.2 Head N.Akhanov and Technological Unit Operator T.Omirzakov were rewarded for discovering and reporting on 19 and 22 February 2015 a leaking thermal converter at the T-110-2 and T-110-1 positions in furnace P-101. Their timely intervention enabled prevention of a high-risk incident that could have resulted in an explosion, combustion and the destruction of equipment.

Four PKKR employees were rewarded for reporting potentially dangerous high- and medium-risk situations.

On 22 December 2014, when removing and dismantling a well pump, Production Shop Operator R.Amantai and Foreman U.Uzakbayev discovered signs of radiation. As a result, the pump was removed safely to the Low Radioactive Waste landfill. Their timely discovery prevented the risk of employee radiation.

On 15 February 2015, Head of Technological Department B. Yessirkepova discovered during a visit to a TVMN Company facility that a badly made furnace burner had no automated flame and furnace ignition system. The furnace was closed, the burner replaced and recommissioned.

On 27 March 2015, during an equipment inspection, CPF Operator B.Kalymbetov noticed black smoke coming from flue and burner couplings in an operational furnace oil heater. The furnace was shut-down and it was discovered that a coil in the burner unit had decompressed and oil was leaking. The timely discovery and closure of the furnace prevented a major fire.

May

1 May - on Unity day, PKKR employees took part in the Birligimiz Zharaskan - Kazakhstan event on Kyzylorda central square.

4 May - the Kumkol volleyball competition for second shift oil workers and contractors ended. The GUP team won, with 2nd place going to the Production Shop-1 team and 3rd place - to the CES team.

6 May - saw the ceremonial opening of the monument to veterans of the Great Patriotic War in Karabastau village, Yenbekshy rural district, Shymkent. Restoration of the monument had been made possible with financial support from PKOP. Representatives from the village community, mass media and PetroKazakhstan took part in the ceremony.

8-9 May - stars from Kyzylorda put on a celebratory concert for company employees at the Kumkol and KAM fields in honour of the 70th Anniversary of Victory Day.

18-22 May - calculations were made at PKOP to justify changes to greenhouse gas quotas and apply for additional quotas for 2015 due to the commissioning of new units and production increases as part of the Refinery Modernization Project.

22 May - pupils from the Nazarbayev Chemistry and Biology Intellectual School in Shymkent were given a tour of the Refinery.

Құмкөлдегі «Өртті сөндіргеннен - болдырмау жөн!» атты өрт қауіпсіздігіне арналған байқауының жеңімпаздары / Победители конкурса по пожарной безопасности «Пожар легче предупредить, чем потушить!» на Құмкөле / Winners of the annual "Fire is easier to prevent than extinguish!" fire safety competition at Kumkol

June

1 June - children from the sponsored Sairam Orphanage were given gifts in honour of Children's Day.

1 June - official opening of the Children family village Atameken in Kyzylorda with participation of Oblast Akim Mr.Kusherbayev and PetroKazakhstan President Mr. Wei Yuxiang. Consisting of 8 houses, the village was built with the help of PetroKazakhstan Kumkol Resources that allocated 653 mln tenge for its design engineering, construction and equipping and became a new home for 66 children from orphanages who will

have obtained a real family and a hope for best future.

5 June - saw the start of the traditional PKKR and Kyzylorda Oblast Charity Fund Caravan of Happiness charity campaign. All children at the 8 Kyzylorda leisure camps take part in the campaign for all 5 seasons, the aim of which is to help organise leisure activities during the summer and form a healthy way of life for teenagers. Children taking part in sporting events and cultural and leisure events will receive gifts from PKKR (skateboards, photo albums, watches and others).

15 June - PKOP took part in the National Innovator KZ competition.

ПҚҚР бөлімшелерінің арасында өткен футболдан дәстүрлі турнир, Қызылорда / Традиционный турнир по мини-футболу среди подразделений ПҚҚР, Кызылорда / Traditional mini-football competition for PKKR divisions, Kyzylorda

**KAZENERGY
EURASIAN
FORUM
ASTANA**

10

ANNIVERSARY

**NEW ENERGY
HORIZONS:
PROSPECTS OF
COOPERATION
& INVESTMENTS**

- PETROKAZAKHSTAN IS A PARTICIPANT OF -

KAZENERGY EURASIAN FORUM 2015

September 29 - October 1, 2015
Astana, Independence Palace

www.kazenergyforum.com

